

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmánya
laphizottság felügyelete mellett

szerkeszti

BUND KÁROLY,

egyesületi titkár.

1905. július hó.

VII. FÜZET.

XLIV-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 15-ik napján.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat befizetése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

(Telefon : 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.

“Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása Budapest, Üllői-út 25.

1905. JULIUS HÓNAP

ERDÉSZETI LAPOK

XLIV. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

VII. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hónap 15-én.

Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz., II. em.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

(Telefon: 37—22.)

József főherczeg †

1833—1905.

A magyar nemzetet legutóbbi számunk megjelenése óta sulyos veszteség érte. Elhunyt egyik fenkölt fia, aki igaz szeretettel ragaszkodott hazájához: József főherczeg.

A magyar erdőgazdaság kettősen gyászolja Őt; gyászolja mint honfiut és gyászolja mint a magyar földművelés igaz hívét, aki ritka szeretettel viseltetett mező és erdő iránt.

Erdőgazdaságunk iránt mindig élénk érdeklődéssel viseltetett s azt mint körülbelül 16,000

k. hold erdőbirtok tulajdonosa, maga is művelte. Érdeklődése tettekben nyilvánult, amidőn, mint legutóbb a Fiumét környező Karszt beerdősítésénél is, áldozatokat nem sajnálva, maga is kezdeményezőleg lépett fel.

Védnöke volt a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének, az Országos Erdészeti Egyesületnek pedig régóta alapító tagjai közé tartozott.

Nevét, tevékenységét kegyelettel fogjuk szívéinkben megőrizni.

Áldásos volt élete, áldott legyen emlékezete!

*

Az Országos Erdészeti Egyesület fenséges alapító tagjának megboldogulta alkalmából kegyeletének és tiszteletének azáltal adott külső kifejezést, hogy székházán a gyászlobogót kitűzte, ravatalára tölgy- és fenyőgalyakból font diszes koszorút helyezett el s végtisztességén elnökének Bánffy Dezső bárónak vezetésével küldöttségileg képviseltette magát. Emlékét és érdemes tevékenységét az elnök a június hó 28-án tartott igazgató-választmányi ülésen külön méltatta, azt az egyesület jegyzőkönyvileg megörökítette és az özvegyhez, Klotild főhercegasszonyhoz és a megboldogult fiához, József főherceg Ő cs. és kir. Fenségeikhez részvétíratot intézett.

Az alsó erdészeti szakoktatás.

Irta: *Roth Gyula* m. kir. erdész, a közp. erd. kísérl. állomás adjunktusa.

Alsó erdészeti szakoktatásunk ellen a gyakorlat emberei-
nek sorából sok panasz hangzik fel és mindinkább
előtérbe lépett az a követelés, hogy az iskolák szervezetét
át kell alakítani a kor igényeinek megfelelően és ama
tapasztalatok alapján, melyek a szakiskolák eddigi történe-
téből kinálkoznak. Több idevágó cikk jelent meg szaklapjaink
hasábjain, a melyek közül különösen figyelemreméltó Kaán
Károly m. kir. főerdésznek az „Erdészeti Lapok” 1904-ik
évi május—június havi füzetében megjelent nagyobb szabású
értekezése, mely beható tanulmány tárgyává téve a kérdést,
végeredményben kívánatosnak tartja az alsó erdészeti szolgál-
latban a kétféle minősítés alkalmazását úgy, hogy ezek közül
az alsóbbrendű képesítés a nyers erdővédelmi szolgálatra, a
felsőbbrendű pedig a műszaki segédszolgálatra vonatkoznék.

Némileg ehhez hasonló követeléseket találunk már
régebben az „Erdészeti Lapok” és a „Magyar Erdész”
egynehány füzetében. Ezen cikkek szerzői ugyan a kivétel
módozataiban eltérnek egymástól, de a főelvekben többnyire
— Illés Nándor ny. m. kir. főerdőtanácsos kivételével —
ők is a kétféle minősítés mellett foglalnak állást, bár „Figyelő”
megjegyzi, hogy ő csak a viszonyokkal megalkudva pártolja
azt, elvben ellenben az egységes minősítést tartja helye-
sebbnek.

Mielőtt még a magam álláspontját körvonaloznám,
előre bocsátom, hogy a midőn ezen kérdéshez hozzászólók,
nemcsak az az igyekezet vezérel, hogy e felette fontos
tárgy megvitatásával szakunknak némi szolgálatot tegyek,
de első sorban kötelességet teljesítek.

A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola

erre vonatkozó tanulmányi ösztöndíját elnyerve, a földmivelésügyi miniszter ur. Ő nagyméltóságának felhatalmazásával ugyanis éppen az alsó erdészeti szakoktatást volt szerencsém tanulmányozhatni Ausztriában és Németországban, miután előzőleg a hazait négy évi szakiskolai szolgálatom alatt módomban volt megismerni.

Tanulmányom eredményéről van szerencsém az alábbiakban beszámolni, levonva a tapasztaltakból ama következtetéseket, melyek nézetem szerint a hazai viszonyoknak megfelelnek. Megjegyzem még előzetesen, hogy általánosságban nagyon megfontolandónak tartom a külföldi intézmények behozatalának módozatait; szükséges, hogy az összes körülményekkel gondosan számot vessünk és az átültetendő intézményt úgy alakítsuk át, hogy annak szelleme is megfeleljen a hazainak és az minden erőszak nélkül illeszkedjék bele a mi viszonyainkba. Első sorban adom a külföldi intézetek szervezetének rövid leírását, kizárólag ama iskolákra szorítkozva, a melyeket személyesen megismerhettem.

Ez intézetek a következők:

1. K. k. Försterschule, Gusswerk. 2. K. k. Försterschule, Idria.
3. K. k. Försterschule, Hall. 4. Waldbauschule, Aggsbach. 5. Waldbauschule, Mährisch-Weisskirchen. 6. Waldbauschule, Éger. 7. Waldwärterkurs, Rotholz. 8. Waldbauschule, Kaufbeuren. 9. Waldbauschule, Wunsiedel. 10. Forstwartschule, Darmstadt. 11. Forstschule, Gross-Schönebeck. 12. Försterlehrlingsschule, Proskau. 13. Höhere Forstlehranstalt, Bruck a. d. Mur. 14. Höhere Forstlehranstalt, Reichsstadt. 15. Höhere Forstlehranstalt, Mährisch-Weisskirchen. 16. Forstlehranstalt, Eisenach.

K. k. Försterschule Gusswerk. Styria.

Az iskola célja: Erdővédelmi és műszaki segédszolgálatra alkalmas közegek nevelése.

A felvétel feltételei: Kor: 17—22. év. Két évi szakadatlan gyakorlati szolgálat. Három osztályos polgári iskola vagy az algymnázium ill. alreáliskola 3 osztályának *sikeres* elvégzése. Megfelelő testalkat.

A tanfolyam 11 hónapig tart. Szeptember 1-étől július végéig.

Az iskola vezetőjének kezéhez lefizetendő költségek mintegy 650 K-ra tehetők. Ruha és fehérnémű nincs betudva.

A tanítást egy igazgató és két beosztott erdőtiszt végzi, kik alá még egy intézeti erdőőr van rendelve.

Tanulók száma 12 bennlakó, ezenkívül szokott lenni egynehány bejáró is.

Tantárgyak: Számítási alapszámítások, bérjegyzékek, becslési jegyzékek, leltárak stb. tényleges adatainak felhasználásával. Négyzetre és köbreemelés, valamint négyzet- és köbgyökvonás. Viszonyok, arányok, kamatszámítás. Régi és új mérték- és súlyegységek ismerete és azok átszámítása.

Mértan. A sik- és testmértan egyszerűbb tételei, különös tekintettel az erdőgazdaságban előforduló hossz-, sik- és térfogatmérésekre.

Egyenesek, szögek, területek, vágások, próbaterek kitűzése nyílt és fedett, valamint részben hozzáférhetlen területeken. Ordináták és abszcisszák kitűzése, ut- és árok-profilok; térképek és tervrajzok részleteinek a természetben való kitűzése. Térképek adatainak lemérése mérték szerint és területszámítások ez adatok alapján.

Felmérések a természetben különböző mérőeszközökkel, szalag, láncz, szögtűkör, bousszola és asztal. Croquis-k készítése lépéssel való mérés alapján. Mérések felrakása és a nyert térképterület számítása. Adott területek kihasítása térképen és a természetben. Területek felosztása bizonyos meghatározott részekre. Utak és folyók, csatornák esésének meghatározása egyszerű műszerekkel.

Utak és árkok nyomjelzése.

Erdőbecslés. Álló és fekvő törzsek és törzsrészek, rönkök, faragott és fűrészelt választékok köbözése. Boglyák, bogsák, farakások, kő- és földhányások köbözése. Famagasság-mérés. Becslés kiszámlálás és próbaterek segítségével, közép-magasság grafikai megállapítása, átlagfák kiszámítása. és kikeresése. Körkép és hengertáblák használata.

Szépíráás és rondíráás minták után és íráásgyakorlatok a gazdaság körében előforduló hivatalos ügyíratok másolása útján.

Jelentések és egyéb hivatalos beadványok önálló elkészítése.

Rajz. Erdőgazdasági térképeken szokásos jelzések. Egyszerűbb térképek rajzolása a domborulati viszonyok feltűntetésével és a nélkül, rétegvonalak. Kisebb épületek, kunyhók, vadetető, istálló, hidak, csuszatók és utak alaprajza, metszetei. Egyszerű fakötések és fedélszerkezetek, kerítések, eszközök és szerszámok lerajzolása.

Természettan és természetrajz. A természeti tünemények és testek tulajdonságai; klimatan, meteorologia. A fontosabb ásványok, kőzetek és talajok.

Fák és cserjék leírása, téli és nyári jellegük, kéreg, fa, rügy, levél, virág és termés; gyökérzetük, törzs- és ágképződés; használhatóság, igényök a termőhely iránt; felujítások és nevelésük.

Az erdészetiileg és vadászatiilag fontos emlős állatok és madarak, továbbá a fontosabb halak és rovarok.

Erdőtenyésztés. A különböző erdőalakok, vágás és felujítás-módok. A különböző fafajok tenyésztése és csemeték nevelése; a fontosabb erdőművelési eszközök; erdőgazdasági teendők, pl. vágásmódok, áterdőlés, tisztító vágások, felnyesés; vetés és iskolázás a kertekben, erdőítési és ültetés-módok, vízlevezetés és öntözés.

Erdővédelem. Az erdőnek károsítási emberek, állatok, növények és elemi csapások által, védelmi és óvóintézkedések.

Erdőhasználat. Fadöntés, feldolgozás, választékolás és szállítás, a törzsek számozása és átvétele, magvak és kéreg nyerése és eltar-tása, gyantanyerés, alomszedés, legeltetés, fűhasználat, szénégetés. Fűrészek kezelése. Erdei termékek értékesítése.

Vadászat és halászat. A vadászat és halászat helyes és szakszerű gyakorlása és a vad, és haltenyésztés.

Erdőrendezés és szolgálati szervezet. Az erdő osztagolása, határjelzés, hozamszabályozás.

Szolgálati szabályzat, az állami erdőszolgálat szervezése és a védelmi és műszaki segédszolgálat részletezése.

Törvények. Az erdészeti és vadászati törvények, a védelmi személyzetre vonatkozó különleges intézkedések és rendeletek a földmivelésügy, halászat és madárvédelem köréből, szolgálatmeg-váltás, a polgári jogok és köteleességek.

Építészeti. A szokásos építési anyagok és azok előállításai, illetőleg nyeresége. Fa, kő, téglák, homok, mész stb., mészégetés, téglavetés, kőfejtés, robbantás, a robbantó anyagok és azok tulajdonságai, a velük való bánás stb. Erdei utépités különböző anyagokkal és különféle viszonyok között.

Vadpatakok szabályozásának egyszerűbb munkái, partbiztosítás, apróbb elzárások és fonások.

Első segély baleseteknél. (Elméleti és gyakorlati oktatás.)

Ezenkívül még háziipar és állatok tömése és praeparálása.

A végzett tanulók a kincstárnál és magánosoknál találhatnak alkalmazást, a kincstárnál belép mint segéderdőőr, „Forstgehilfe“ később előlép erdőőrré, „Förster“; magánosoknál mint erdészsegéd „Forstadjunkt“ szokta kezdeni a pályáját és felviheti az erdőgondnokság vezető állásáig.

Tanulmányi erdőül a gusswerki erdőgondnokság szolgál, ezenfelül nagyobb gyakorlati kirándulásokra viszik a tanulókat a távolabbi környékre is.

K. k. Försterschule Idria. Krajna.

Szervezete azonos a gusswerkivel, a tanulók száma kevesebb. Ottlétemkor 7 volt. A tanításnál a német nyelven kívül az olaszt és szlovént is segítségül veszik.

K. k. Försterschule Hall. Tirol.

A szervezet ennél is azonos az előbbi kettővel, a mint egyáltalán az osztrák állami „Försterschule“-k, fentieken kívül még Bolechowban van egy, Galicziában, egyformán vannak szervezve. A legutóbb említettél a tanítás nyelve lengyel. Mind a négy intézet egy-egy erdőgondnokság mellé van állítva, melynek vezetője látja el az igazgatói teendőket.

Waldbauschule des n. ö. Forstschulvereines.

Aggsbach. Alsó-Ausztria.

Az iskola célja az erdővédelmi és műszaki segéd szolgálata, továbbá oly kisebb erdőterületek kezelésére alkalmas közegek nevelése, mely területekre a törvény nem követel képesített erdőfőt, „geprüfter Forstwirt“.

A felvétel feltételei:

15 és 20 év közötti kor.

Háromosztályos polgári iskola vagy egy középiskola két osztályának *sikeres* elvégzése, ezek közül az első előnyben részesül.

Legalább egy évi gyakorlati szolgálat.

Megfelelő testalkat.

A tanfolyam tartama 11 hónap, október 1-étől augusztus közepéig. Az első és második félév közé áprilisban 3—4 heti csemetekerti és erdősítési gyakorlat van beiktatva.

A tanulók bennlakók és egyenként 868 K-nyi díjat fizetnek ellátás és egyéb költség fejében.

A tanulók száma 30 körül ingadozik.

A tanítást az igazgató és a melléje beosztott assistens végzi.

A *tantárgyak* a következők: Számtan. Az erdőgazdaság körül felmerülő számtani műveletek elsajátítása. Mértan: Sik- és testmértan, egyszerűbb testek rajzolásának alapfogalmai. Gyakorlati mértan: Mérés asztallal és bousszolóval. Természettan, beleértve meteorológiát és klimatant is. Természetrajz: Ásvány-, kőzet- és talajtan. Növény- és állattan. Erdőtenyésztéstan. Erdővédelemtan. Erdőhasználat- és iparműtan. Erdőbecslés és az erdőrendezés és hozamszabályozás rövid vázlata. Számvitel és iránytan. Az erdészeti szolgálat szervezete és törvények ismerete. Erdészeti építéstan. Mértani építési, projectiós és térképrajz. Írás. Szép- és rondírás. Vadászattan. Halászattan. Első segély baleseteknél.

A tantárgyak terjedelme hasonló mint a gusswerki iskolánál

A végzett tanulók többnyire magánbirtokoknál találhatnak elhelyezést mint „Forstadjunkt“-ok, később „Förster“, illetőleg „Forstverwalter“ is lehet. Mint ilyen önálló erdőgondnokságot vezet.

Állami birtokokon mint „Forstgehilfe“ kaphat alkalmazást, előléptetés útján felviheti „Förster“-ig, aki védelmi és műszaki segédszolgálatot teljesít.

Tanulmányi erdőül az aggsbacheri magánerdőbirtok szolgál. Gyakorlati kirándulásokat a tanulók ennek határain túl is tesznek, évenként több ízben.

*Waldbauschule des mähr.-schles. Forstschulvereines.
Maehrisch-Weisskirchen. Morvaország.*

Az intézet célja és szervezete hasonló az aggsbachi iskolához.

A felveendő tanulók korát illetőleg csak az alsó határ van megszabva a 16-ik évvel. A tanfolyam tartama 10 hónap, a tanerőt a helybeli felsőbb erdészeti tanintézet adja. A tanulók nem laknak az intézetben és 20—40, illetőleg 100 K tandíjat fizetnek évenként. Külön tanulmányi erdeje az intézetnek nincs, de rendelkezésre állanak tanulmányi célokra a szomszédos erdőbirtokok.

Waldbauschule Éger. Csehország.

Az intézet szervezése szintén hasonló az előbbi kettőhöz.

A felvétel feltételei között a kornak csak alsó határa van megszabva 15 évvel.

A tanulók bejárók, sem lakásukról, sem ellátásukról az intézet nem gondoskodik. Tandíj félévenként 50 K.

A tanítást az igazgató és segédje végzi, kivéve a jogi és egészségügyi tárgyakat, melyeket egy jogvégzett tisztviselő és egy orvos ad elő. Ezekon kívül egy városi erdőőr tanítja a tanulókat állatok tömésére és praeparálására.

Tanulmányi erdőül Éger város erdeje szolgál.

Az előbbieken leírt három Waldbauschule-hez hasonló intézet van még Budweissban és Pisekben Csehországban.

Waldwärterkurs zu Rotholz. Tirol.

A tanfolyam célja: hasznavehető erdőpásztorok és erdőőrök képzése, azonkívül az erdőgazdaság általános emelése erdészeti ismeretek terjesztése által.

A felvétel feltételei: Csak oly egyént vesznek fel, a ki már erdőőri szolgálatot teljesít, vagy a kinek ilyen állás biztosítva van; ezenfelül kisebb erdőbirtokosokat, kik gazdálkodásuk javítása végett némi erdészeti ismeretekre akarnak szert tenni.

A tanulók kora 30—40 év körül szokott lenni, az elméleti előképzettség többnyire nagyon csekély.

A tanfolyam tartama 12 hét, fizetendő díj 104 K.

A tanítást az erre a célra külön kirendelt erdőtiszt végzi.

Tananyag.

Számтан: Négy alapművelet egész számokkal, tizedes és közös törtekkel. Százalék- és kamatszámítás, négyzetre és köbreemelés.

Mértan: Egyenesek tűzése sík és dombos terepen, azok lemérése. Területek mérése szalaggal és szögtűző dobbal, területszámítás.

Testmértan: Fatörzshöz hasonló testek, továbbá farakások, töltések, árkok köbtartalmának kiszámítása.

Természettan: A klíma, annak hatása a fákra; természeti tünetmények; a legfontosabb kőzetek és az azokból keletkezett talaj tulajdonságai.

Természettrajz: Az állat- és növénytanak rövid vázlata erdészeti és vadászati szempontból.

Erdőtenyésztés: Erdei magvak gyűjtése és eltartása, azok elvetése szabadban és kertben, csemetekertek telepítése, csemeték nevelése, iskolázása és kiültetése, a fiatalos ápolása, erdőalakok.

Erdőhasználat: Fadöntés, feldarabolás, választékolás és szállítás; szénítés; mellékhasználatok.

Erdővédelem: Az erdőt emberek, állatok, növények és elemi csapások révén érhető károk és az ellenük való védekezés.

Erdőrendészet: Erdészeti és vadászati törvények és rendeletek, madárvédelem. Polgári jogok és kötelességek.

Gyakorlatok: Az előbbi tárgyak körül felmerülő teendők végzése az erdőben, csemetekertben és az irodában.

A végzett tanulók csak magánszolgálatba léphetnek.

Kgl. bayerische Waldbauschule. Kaufbeuren. Bajorország.

Az iskola célja: az erdei üzem végrehajtására — Forstbetriebsvollzugsdienst — és az erdővédelmi szolgálatra alkalmas közegek nevelése.

A felvétel feltételei: Betöltött 13-ik és 16-ik év közötti kor. 7 osztályos népiskola elvégzése és a záróvizsga sikeres letétele. Megfelelő testalkat. Felvételi vizsga letétele. Ez arra szolgál, hogy több pályázó közül ki legyen választható a legtehetségesebb.

Előzetes gyakorlati szolgálat nem szükséges.

A tanfolyam tartama négy év.

Költség: 3 márka felvételi díj, 20 márka évenkénti tandíj

és 50 pfennig, illetőleg 1 és 2 márka a bizonyítványok kiállítása fejében.

Lakásról és ellátásról a tanulók maguk gondoskodnak.

A tanulók száma évfolyamonként 10 körül ingadozik. Az 1904/5. tanévre az előmeneteli viszonyok helyre állítása végett csak 6 lett felvéve.

Tanári testület. Az igazgatói teendőket végzi annak az erdőgondnokságnak — Forstamt — vezetője, kinek a kerületéhez az iskola tartozik. Melléje van adva egy segéd és egy tanító, kisegítésképpen még két helybeli tanító és két lelkész. Ezenfelül az erdőgondnoksághoz beosztott erdőtiszt is segítkezik, különösen a gyakorlati tanulmányoknál.

Tanítás tárgyát általános és szaktárgyak képezik.

Általános tárgyak: Szépirás, német nyelv, számtan, földrajz, történelem, természetrajz és szabadkézi rajz.

Szaktárgyak: Vágások és felújítások területeinek felvétele és területszámítása. Mérés bousszolóval, asztallal és theodolith-tal. Fatörzsek, árkok, tőzeglételek és kőbányák köbtartalomszámítása. Csemetemennyiség megállapítása különböző hálózatok mellett; szintmérés és famagasság-mérés egyszerű műszerekkel.

A hazai és kísérletképpen telepített külföldi fontosabb fánemek ismerete, a hazai fák erdőtenyésztési tulajdonságai, famagvak, erdei gyomok. A különböző fafajok fájának technikai tulajdonságai és használhatósága. A gyümölcsstenyésztés alapelvei.

A főbb talajnemek, keletkezésük és alkalmasságuk az erdő- és mezőgazdaságra.

Az erdei üzemmódok, a vágás és felújítás módjai. Fák nevelése, vetés, ültetés, dugványozás és homlitás után, csemetenevelés vetéssel és iskolázással; a gyakrabban használt eszközök és szerzőszámok. A fadóntás, feldolgozás, választékolás és szállítás; az erre vonatkozó utasítások, az erdei utépítés; famagvak gyűjtése és eltartása, kéreg-, alom-, hulladékfahasználat; tőzeg, erdei legelő és fütermés értékesítése.

Az erdő károsítása emberek, állatok, növények és elemi csapások által; ezek elleni óvó és védelmi intézkedések. Az erdő-törvénynek és az annak alapján kiadott rendeleteknek ismerete, a mennyiben azok az erdőőr munkakörét érintik.

A vadászat helyes gyakorlása és a vadóvás; a vadászat védelme a fennálló törvények szerint, vadászati kihágások bejelentése és büntetése, vadkármegejtetés, lövészeti gyakorlatok.

Az erdőrendezés alapelvei, különösen a határolásra és osztatolásra vonatkozó utasítások; állomány- és fatömegfelvétel eljárásai. A hozamszabályozás célja és fogalma.

Az erdei üzemet végrehajtó és erdővédelmi személyzetre vonatkozó szolgálati szabályzat.

Az irodai kezelés, iktatás, felszerelés, jegyzőkönyvek felvétele, jelentések összeállítása, törzsfelvételi könyvek, vágáskimutatások, bérjegyzékek, faeladási lajstrom, mellékhaszonvételek kimutatása, eladási és egyéb nyilvántartások és elszámolások.

Rajz: Szabadkézi-, mértani- és tervrajz. Térképmásolás, helyszíni rajzok elkészítése.

Népszerű növénytan.

A végzett tanulók majdnem kizárólag állami szolgálatba mennek, (Bajorországban a községi és alapítványi erdők állami kezelésben vannak, magánbirtok csak nagyon kevés van) ott katonai szolgálatuk elvégzése után először mint „Forstaufseher“, azután mint „Forstgehilfe“, „Forstwart“, végül, jelenleg mintegy 20 évi szolgálat után, mint „Förster“ nyer alkalmazást. Ez utóbbi már pragmatikai állás és a XII. d. fizetési osztályba van sorozva.

Tanulmányi erdő a gondnokság erdeje.

Kgl. bayerische Waldbauschule. Wunsiedel. Bajorország.

Szervezete azonos a kaufbeureni intézettel, ugyanilyen szervezetű iskolák vannak még Kehlheimban, Trippstadtban és Lohrban.

Forstwartschule zu Darmstadt. Hessen.

Az iskola célja: Az erdőörök oly kiképzése, a milyen speciálisan a hesseni nagyhercegi erdei szolgálatban szükséges; nevezetesen: erdősítési munkák ellenőrzése, tisztító vágások, áterdőlések, felnyesések, műfa felszabadítások, csemetekertek telepítése és gondozása, faválasztékolás és kiformálás stb.

Felvétel feltételei: Felvételi vizsga letétele, melynél szigoruan osztályoznak. Kor: Nincs megállapítva. Gyakorlati szolgálat nem szükséges. Megfelelő testalkat.

A tanfolyam két éven át tart a katonai szolgálat közben, előadással. Tandijak nincsenek. A tanulók száma változó.

A tanári testület áll két erdőtisztből, kik az országos főerdőmester közvetlen felügyelete alá vannak rendelve.

A tanítás anyaga: Az erdőgazdaság legfontosabb tudnivalói a lehetőségig gyakorlati szempontból tárgyalva.

A végzett tanulók részben kincstári, részben magán erdőbirtokokhoz jutnak eleinte kisegítőképen, később, 6—8 év múlva, „Forstwart“-ok lesznek. A kincstári és magánszolgálatban egy a minősítés, a vizsgát azonban külön tartják és a kincstáriakat szigorubban osztályozzák.

Tanulmányi erdőül Darmstadt város remek berendezésű erdőbirtoka szolgál.

Az iskola szervezete sajátos és teljesen elüt az eddig tárgyaltaktól. A kiképzés ugyanis a katonai szolgálattal van kapcsolatba hozva, mely kapcsolat szálai meglehetősen messzire nyulnak vissza az elmúlt századba.

A jelenlegi helyzet teremtésénél a katonaság szempontjából az a törekvés volt irányadó, hogy a darmstadti ezred legénységi anyagát javítsák. Abból a feltevésből indultak ki, hogy az alsóbb erdészeti szolgálatra készülő ifjak, — kik többnyire erdőörök és famunkások fiai, — hü, kitartó katonákat és megbízható altiszteket fognak adni.

Az erdészet részéről viszont arra törekedtek, hogy a katonai szolgálat ne szakítsa ki az erdőőrt teljesen szakbeli foglalkozásából, másrészt pedig lehetővé tétessék az elméleti kiképzés idővesztés nélkül és nagyobb költség elkerülésével. Az ezen az alapon indított tárgyalásokból bontakozott ki a jelenlegi szakiskola, melynek főbb szabályai a következők:

Az erdőőri pályára készülő egyének, kik Hessenben tényleg tulnyomóan erdőőri és famunkás-családokból kerülnek és ennél fogva az erdei munkát már ismerik, mind a Darmstadtban állomásozó 115-ik számú gyalogezredbe soroztatnak. Ezek számára szolgálatuk első és második évében külön-külön tanfolyamot tartanak, melyen az első évben az ezred részéről kapnak elméleti tanítást írásban, olvasásban, számtanban és szépírásban; a második évben az erdészet részéről e célra kirendelt tisztviselő tart nekik

szakbeli előadásokat, mely utóbbiakon nemcsak az ezredben szolgáló katonák, hanem az ezred kötelékén kívül álló erdőőr-jelöltek is részt vehetnek. A tanítás november elejétől május végéig tart.

Előadás minden szombaton délután van a miniszterium által rendelkezésre bocsátott helyiségben, illetőleg a darmstadti erdőben. Szobában rendszeren csak decemberben és januárban tartanak oktatást, mivel ez időtájt a nap rövidsége miatt kirándulást nem érdemes tenni, ez időn kívül csak akkor, mikor a kedvezőtlen időjárás a szobába kényszeríti a résztvevőket. Rendes viszonyok között kirándulásokkal kapcsolatosak az előadások, úgy hogy az illető tanár a tanulóit kiviszi a környékbeli erdőkbe és ott természet-adta példákön magyarázza a fontosabb tudnivalókat vagy végezteti a szükséges munkálatokat. Ezek kiterjednek az erdészeti növénytanra, erdőtenyésztésre, erdőhasználatra, utépítésre, rovartanra, erdővédelemre, vadászatra és halászatra. Ezenfelül előadás tárgyát képezik az erdőőr szolgálati szabályai, erdészeti, vadászati és halászati törvények, továbbá a baleset, betegség és rokkantság elleni biztosításra vonatkozó törvények.

A tanfolyam befejeztével szakvizsgán kell kimutatnia a jelöltnak ismereteit; ha ezt nem képes letenni, ismételheti a tanfolyamot.

Königliche Forstschule. Gross-Schönebeck. Poroszország.

Az iskola célja kettős:

1. Az iskola az olyan fiatal embereket, kik erdőőri pályára akarnak lépni, előkészíti az erdőlegényi vizsgára („Forstlehlingsprüfung“) oly módon, hogy továbbképzi őket az összes elemi tantárgyakban és némi erdészeti és vadászati ismeretekre is tanítja őket.

2. Az iskola a felvett erdősuhaniczoknak, kik az iskola székhelyén levő két erdőgondnoksághoz beosztva egyidejűleg elvégzik előirt suhanczszolgálatukat, („Forstlehrzeit“), az előirt gyakorlati kiképzés mellett rendszeres erdészeti és vadászati oktatást nyújt és így bőviti iskolai ismereteiket, mindig tekintettel jövőendő hivatásukra.

A felvétel feltételei: Belépni csakis a legalsó osztályba lehet.

Kor: 14 és 15^{1/2} év között.

Népiskola teljes és sikeres elvégzése.

Gyakorlati előzetes szolgálat nem szükséges, de bizonyos mértékig többnyire megvan, mert első sorban erdőörök gyermekeit veszik fel.

Megfelelő testalkat.

Az iskola a fentebb vázolt céloknak megfelelően három tanfolyamra oszlik. Az 1. alatt említett célnak megfelel a harmadik és második tanfolyam, melynek tartama egy-egy év; a 2. alattinak az első tanfolyam, melynek tartama a rendes suhancszolgálatnak megfelelően két év. Megjegyzem, hogy Németország iskoláiban mindenütt, ellentétben a mi szokásunkkal, a legelső osztályt jelzik a legmagasabb számmal. A középiskoláikban az első osztálybeliek állanak az érettségi vizsga előtt, a kis diák viszont a nyolczadik, illetőleg kilencedikben kezdi tanulmányait.

A fentebb említett első tanfolyam tanulói a helybeli két erdőgondnoksághoz vannak beosztva suhancszolgálatra. Számuk jelenleg 20. Az összes tanulók száma 60—80 körül jár. Bennlakók fejenként és havonként 20—30 márkát fizetnek ellátás és tandíj czímen.

Az iskola tanéve augusztus elején nyílik meg.

Az alsó, 3. és 2-ik tanfolyam végzése után a tanulók egy része átléphet az elsőbe, a többieket elbocsátják és valamely erdőgondnokságnál lépnek be mint suhanczok két évi szolgálatra.

Az első tanfolyam végzett tanulói katonai szolgálatukat a vadászászlóaljknál teljesítik, a hol szakbeli kiképeztetésüket folytatják.

A tanári testület áll egy erdőgondnokból, a ki az igazgatói teendőket végzi, ezenkívül négy rendes és négy segédtanárból, előbbiek között van a helybeli második erdőgondnokság vezetője is. A tanári kar részben erdőtisztekből és altisztekből, részben paedagogiailag képzett tanárokból és tanítókból áll.

A tanítás anyaga:

A harmadik és második tanfolyamban tulnyomóan általános tárgyak, szakbeliekből csak erdőtenyésztés és erdővédelem.

Az első tanfolyamban:

Erdőtenyésztés és erdővédelem ismételve, de részletesebben, mint az előzőkben. Továbbá: Üzem módok és azok alkalmazása,

erdőtelepítés és felujtás, vágás módjai. Magvak gyűjtése és eltartása, azok vizsgálata. Vetés és ültetés. Talajápolás és talajvédelem. Talajtan. A különböző talajok és azok alkalmassága erdőtenyésztésre. A talaj fizikai tulajdonságai. Klimatan.

Vadászat. A vadászat módjai, segédeszközök. A vadászat szakszerű — waidgerecht — gyakorlása. A lövés, a vad megfigyelése a lövés pillanatában és utána, az elejtett vad feltörése és eltartása.

Erdővédelem emberek, állatok, növények és elemi csapások ellen. Erdőtörvény.

Erdőhasználat. A fa műszaki tulajdonságai, annak hibái és betegségei. Eszközök és szerszámok. Az erdei munkások szervezkedése. Fadöntés és feldolgozás. Szállítás. Utak építése.

Mellékhasználatok.

Ezek mellett a rendelkezésre álló idő szerint gyakorlatok és nagyon sok általános tárgy előadás. Vallás, német nyelv, számtan, mértan, történelem, földrajz, természetrajz és természettan, állat- és növénytan, írás, rajz, ének és kürtfuvás.

A végzett tanulók mint erdősuhaniczok vétetnek fel valamely erdőgondnoksághoz két évi gyakorlati szolgálatra, illetőleg az első tanfolyambeliek katonai szolgálatba mennek. Ennek elvégzése után — gyakran 12 évi tényleges katonai szolgálat után — belépnek erdőőri szolgálatba és elérhetik a „Revierförster“-rangját. E rangot azonban aránylag csak kevesen érik el. A Revierförster kezelési teendőit is végez az erdőgondnok felügyelete alatt.

Försterlehrlingsschule zu Proskau. Poroszország.

Az iskola célja: Az alsó erdészeti szolgálatra törekvő fiatal emberek részére előírt suhaniczszolgálat teljes vagy részleges pótlása.

Felvétel feltételei:

16 és 19 év közötti kor, illetőleg azok részére kik megszerezték az egyéves önkéntességi jogot, kor engedmény egész a 21-ik évig.

A pályázó elméleti képességét felvételi vizsgán igazolja, mely alól csak akkor van felmentve, ha

1. megszerezte az egyéves önkéntesi szolgálatra jogosító bizonyítványt,

2. a magasabb foku polgári iskolai illetőleg egy magasabb,

a közép iskola tertiájára jogosító bizonyítvánnyal bir. (A porosz középiskolák kilencz osztályosak, az egyes osztályok nevei, a legalsón kezdve Sexta, Quinta, Quarta, Unter-Tertia, Ober-Tertia, Unter-Secunda, Ober-Secunda, Unter-Prima, Ober-Prima. Az Unter-Secunda sikeres elvégzése egyéves önkéntesi jogot ad.)

A pályázó általános szellemi képességeit ezenfelül önállóan készített önéletrással mutatja ki.

A felvételnél első sorban azokat veszik tekintetbe, a kik már egy évi suhancszolgálattal birnak; ezek csak egy évet töltenek az intézetben. Csak az esetben, ha ilyenek nem jelentkeznek kellő számmal, vétetnek fel két évi időtartamra olyanok, kik suhancszolgálatot nem tudnak kimutatni.

A tanulók bennlakók, de csak lakást és ellátást kapnak, melynek fejében hónaponként 24 márkát fizetnek.

A tanári testület áll a helybeli erdőgondnokság vezető főerdészből, — esetleg erdőmesteréből, — ki az igazgatói teendőket végzi, egy assistensből, egy titkárból, egy erdőőről és egy tanítóból.

A végzett tanulók alkalmazása hasonló mint az előbbi intézetnél.

A két utolsó tanintézetre megjegyzem, hogy némi átalakítás előtt állanak, a mennyiben Poroszországban több ilyenmű és szervezetében alkalmasint egységes iskola felállítása van tervbe véve, a mivel kapcsolatban az intézet végzését általánosan kötelezővé akarják tenni egy évi gyakorlati — suhancz — szolgálat előfeltételével. A „Forstwissenschaftliches Centralblatt“ 1904-ik évi 11-ik számú füzetében megjelent közlemény szerint négy ily intézet felállítása van tervbe véve, kettő Brandenburgban, egy Posen tartományban és egy a monarchia nyugati részében. Bővebb részletek nem jutottak még a nyilvánosság elé.

Az előbbiekkal kapcsolatban azt hiszem, nem lesz érdek nélküli való kiegészítésképen általános képét adni a Poroszországban jelenleg szokásos erdőörnevelésnek, melynek nemcsak az állami, hanem a királyi ház birtokain, továbbá köségeknek és intézeteknek szolgáló erdőörök, utóbbiak némi megszorítással, alá vannak vetve.

A porosz erdőöröknek csak csekély részük kerül ki az erdőőri iskolákból, sőt még ezek is a kiképzést jóformán tulnyomó részben az iskolán kívül nyerik. Az erdőőri nevelés itt is, mint Hessen-

ben, kapcsolatba van hozva a katonai szolgálattal, de előbbtől teljesen eltérő módon. A kapcsolat itt is régi történelmi hagyományokban gyökerezik.

Poroszországban erdőőri állást csak az kaphat, a ki az ily álláselnyerésére jogosító igazolvány — „Forstversorgunsschein“ — birtokában van. Ezt viszont megkapja az előírt erdészeti — forsttechnische — kiképzés megszerzése és a vadászászlóaljokban teljesítendő különleges szolgálat kifogástalan lerovása után.

A szakképzésre szolgál: 1. Gyakorlati tanítás a suhanczidő alatt, 2. erdészeti oktatás a vadászászlóaljaknál, 3. erdészeti foglalkoztatás és elméleti tanítás a katonai tartalék vagy meghosszabított tényleges szolgálat alatt.

A kívánt ismeretek megszerzését két vizsga igazolja. Az egyik a „Jäger“, a másik a „Försterprüfung“.

A suhanczidő legalább két évben van megállapítva. A belépés a suhanczszolgálatba a 16 és 18-ik, illetőleg 20-ik év között történhetik és bizonyos foku előképzettségtől függ. Ez utóbbit vagy egyéves önkéntesi szolgálatra vagy legalább a középiskola „Tertiá“-jába jogosító bizonyítvánnyal, ennek hijján felvételi vizsgával kell kimutatni.

A suhanczszolgálat egyik éve bárminő rendszeres erdészeti szolgálati ágnál, a másik azonban szükségszerűen állami vagy e célra külön felhatalmazott másnemű kezelő főerdész oldalán szolgálendő le. Megjegyzem, hogy főerdész alatt az önálló erdőgondnok értendő, ennek rangja lehet főerdész is, erdőmester is.

A suhanczszolgálat letelte után az illetőt besorozzák a vadászcsapatba, a hol három évi szolgálati ideje alatt erdészeti szakoktatásban részesül úgy elméletileg, mint gyakorlatilag. Az oktatás tényleg katonai szolgálatban álló erdőtisztekre, u. n. „Feldjägerekre“ van bízva, kik mint erdészek egyuttal tényleges katonatisztek is és az erdészeti pályán már az akadémiai élettől kezdve bizonyos és pedig meglehetősen nagy előnyökben — tanulmányuk alatt anyagi segítség, szolgálatban gyorsabb előléptetés, — részesülnek. Erdészeti egyenruhájukhoz a katonatiszti ezüst porte-épét hordhatják, mi külsőleg is megkülönbözteti őket a nem „Feldjäger“ társaiktól.

A „Jägerprüfung-ra“ a pályázó katonai szolgálatának harmadik, illetőleg az egyéves önkéntes már az első év vége felé jelentkez-

hetik. A katonai szolgálat lerovása után az erdősuhanecz esetleg rögtön is beléphet állami erdei szolgálatba mint „Hülfjsjäger“, ha van üres állás. Legtöbb esetben ez nem sikerül, mert a hosszabb ideig szolgáltakat előnyben részesítik. Ez esetben az illető kereshet magának községi vagy magánszolgálatot és ott várhatja be, a mig behívják állami szolgálatra. A vadászszázalajknak különben meg van az a joguk, hogy a kiszolgált erdősuhaneczot még hat évig ott tartásák tényleges szolgálatban, mely jogával a parancsnokság ugyancsak sűrűn él. A meghosszabbított tényleges szolgálatban álló erdősuhanecz magánállás elnyerése céljából teendő próbaszolgálatra vagy a „Försterprüfung“ letetésére hat hónapi szabadságot kaphat katonai illetményeinek megtartása mellett. Ezt a vizsgát az illető akár katonai szolgálatának ideje alatt, akár erdei szolgálatában közben teheti le. A vizsga valamely királyi főerdészségnél teendő és magában foglal hat hónapi erdőőri szolgálatot és az ennek végével tartandó szó és írásbeli vizsgát.

A katonai szolgálatban visszatartott emberek továbbra is részesülnek erdészeti oktatásban és összesen kilencz évi szolgálat után kapják a már említett „Forstversorgungsschein“-t és lajstromba vétetnek, melynek alapján sor szerint behívják őket állami erdőőri szolgálatba az üresedésbe jutott állások arányában. Lehetőleg gondot fordítanak arra, hogy ezeket a továbbkszolgált egyéneket azonnal alkalmazáshoz juttassák és későbbi szolgálatuk alatt is előnyben részesítik őket. Ha a kilencz év után még három esztendő szolgálnak önként, az egész 12 évi szolgálat után 1000 márka készpénzjutalmat és u. n. „Civilversorgungsschein“-t kapnak, mely utóbbi megfelelő szakbeli vizsga letétele után feljogosítja tulajdonosát az állami szolgálat bármely ágazatának alsóbb — subaltern — állásaira.

A „Hülfjsjäger“, ha letette vizsgáját és szolgált néhány esztendőt, előlép „Forstaufseher“-ré, később pedig „Förster“-ré. Szolgálatában eleinte csekélyebb, később — megbízhatóságához mérten — fontosabb teendőket kap a védelmi és műszaki segédmunkában és az üzem végrehajtása körül. Idősebb „Förster“-ek körülbelül 10 évi szolgálat után a „Hegemeister“ nevet kapják, a mi egyébkép teendőiken és hatáskörükön nem változtat.

Szolgálatukban kiváló „Förster“-ek elérhetik a „Revierförster“

rangját. Mint ilyenek fentebbi munkájukon kívül kezelési teendőket is végeznek, a mint már fennebb érintettem, a főerdész felügyelete alatt, sokszor meglehetősen nagyfokú önállósággal. Ezek mellé a nyers védelmi szolgálatra kisegítésképen „Hülfjsjägereket“ osztanak be. Régebben e célra „Waldwärter“ névvel ügyesebb munkásokat alkalmaztak; evvel most felhagynak, mert egyrészt ezeket a törvény nem hatalmazza fel a fegyverviselés illetőleg fegyverhasználat jogával, másrészt ezek sok helyen többbe kerültek, mint a „Hülfjsjägerek“.

A mint már fentebb említettem, a kiképzésnek itt röviden vázolt módja valószínűleg változást fog szenvedni legalább annyiban, hogy a suhanczéveket, — esetleg csak az egyiket, — az erdőőri iskolák látogatásával fogják helyettesíteni a tanítás egyöntetűbbé tétele végett. A katonai szolgálat alatt való oktatás ellen nagyon sok kifogás esett mind a két részről, de ez egyenlőre aligha fog változni, mivel e rendszernek a németországi legmagasabb körökben sok buzgó és hatalmas pártolója van. Különösen a „Feldjägerek“ örvidenek a német császár kiváló kegyének.

Höhere Forstlehranstalt zu Bruck a. d. Mur. Styria.

Az intézet célja: Az erdőgazdaság és az ezt támogató rokon tudományok elméleti előadásával és különösen gyakorlati tanítással megbízható erdőkezelő tisztviselőket nevelni, kik ezen kiképeztetésök alapján jogot szereznek az erdészeti államvizsgának a földmívelésügyi miniszter 1903-ik évi február 3-ikán kelt rendelete alapján való letételére. Államvizsga erdőgazdák — „Forstwirte“ — részére.

A felvétel feltételei: Betöltött 16-ik év.

Belföldi gimnázium vagy reáliskola 5. osztályának sikeres elvégzése.

Megfelelő testalkat.

A tanfolyam tartama három év.

Előzetes gyakorlat nem szükséges.

A tanulók bejárók, az intézet vezetőjénél lefizetendő költség: Tandij 120 K, egyéb díjak 14 K. a záró vizsga díja 20 K.

Tanulók száma évfolyamonként 25.

Tanári kar: Igazgató, négy rendes tanár, több rendkívüli tanár — docens — és tanító.

Tananyag: Általános tárgyak: Vallás. Német nyelv. Történelem és földrajz.

Előkészítő tárgyak: Bevezetés az erdészeti tudományokba. Matematika. Ábrázoló mértan. Válogatott fejezetek a természettanból, meteorológiából és klímatanból. Általános és földmívelési vegytan. Ásványtan, föld és talajtan. A növény élet- és bonczana. Társadalmi gazdaságtan és statisztika.

Szaktárgyak: Erdészeti növénytan. Erdészeti és vadászati állattan. Erdőtenyésztés és talajtan. Utóbbi a fának a talaj iránt való igényei szempontjából. „Standortslehre“.

Erdőhasználat és iparműtan. Erdészeti földméréstan és térképezés. Erdészeti építéstan és vadpatakszabályozás. Erdővédelem. Erdőbecslés. Erdőrendezés. Erdőértékszámítás. Erdőkezeléstan. Szolgálati igazgatás és jogi tudományok. Vadászat és halászat. Mezőgazdaság és havasi gazdálkodás.

Rendkívüli tárgyak. Szlovén és olasz nyelv. Fényképezés. Első segély baleseteknél.

Nagyobb gyakorlati utazások különösen az erdőtenyésztés és használat, továbbá a felmérés és a havasi gazdálkodás körüli teendők elsajátítására.

A végzett tanulók majdnem kizárólag magánbirtokokra kerülnek mint kezelő erdőgondnokok, az államnál csak alárendelt vagy ideiglenes szolgálatot kaphatnak. Magánosoknál azonban nem ritka eset, hogy magasabb adminisztratív állásokba is jutnak. Az iskola végzése jogot ad az egyéves önkéntesi szolgálatra.

Az intézetnek van külön tanulmányi erdeje is.

A tanítás az egyes tárgyakban nagyon beható és részletes és legalább is közel oly magas tudományos színvonalon áll mint bármely főiskolán vagy akadémián. E mellett a gyakorlati teendőkre kiváló súlyt fektetnek, a tanulók mindennemű erdei és csemetékerti munkát sajátkezüleg kötelesek végezni és úgy magaviselet, mint tanulás és szorgalom dolgában szigorú felügyelet alatt állanak.

Höhere Forstlehranstalt zu Reichstadt. Csehország.

Az intézet régebben Weisswasser-ben volt és csak az elmúlt év folyamán került új helyére.

Az intézet célja: Az erdészeti tudományok és segédtudományok elméleti előadásával, valamint gyakorlati tanítással megbízható erdészeket és vadászokat nevelni oly mértékig, mely azokat az önálló erdőgazdák részére előírt államvizsga letételére képessé teszi.

A felvétel feltételei: Középiskolának 5 osztálya elsőrendű eredménynyel, mely esetben előzetes gyakorlat nem szükséges, vagy a középiskola 4 osztálya és egy éves gyakorlati szolgálat. Kivételesen a második évfolyamba is vehető fel tanuló, ha valamely középiskola teljes elvégzését igazolja.

Kor: Betöltött 16-ik év.

Megfelelő testalkat.

Tanfolyam tartama 3 év.

Költségek: Tandij évenként 120 K., ellátásért hónaponként 64 K. Egyenruhára, belépési díjra és tanszerekre a belépés alkalmával 150 K. fizetendő és fél évenként mintegy 60 K. könyvekre és egyéb a tanítással összefüggő apróbb kiadásokra.

A tanítás anyaga körülbelül egyezik a brucki intézettel, a mint általában hasonló a kettőnek szervezése.

A tanulók száma 72.

A tanítást több tanár és assistens végzi, ezenkívül az intézetnek még egyéb alkalmazottjai is vannak.

A végzett tanuló elhelyezésére ugyanaz áll, amit a brucki intézetnél mondtunk.

Tanulmányi érdeje az intézetnek nincs, de pótolják ezt a tanulmányi célra rendelkezésre álló szomszéd nagy erdőbirtokok.

Höhere Forstlehranstalt zu Mährisch-Weisskirchen. Morvaország.

Az intézet szervezete hasonló az előbbi kettőhöz, a miért leírását mellőzöm. Ezekhez hasonló intézet van még a csehországi Pisekben és Galicziában, Lembergben.

Grossh. Sächs. Forstlehranstalt, Eisenach. Szász-weimari nagyhercegség.

Az intézet célja: Az erdészeti tudománynak, valamint alap- és segédtudományainak kimerítő oktatása által az erdőgazdaság mibenlétének tanítása, különös tekintettel a tulajdonképeni kezelő szolgálatra.

A felvétel feltételei: Azok részére, kik nem óhajtanak állami

szolgálatba lépni, legalább is oly iskolai képzettség, mely az egyéves önkéntesi szolgálatra jogosít. (6 év középiskola.)

Állami szolgálatra pályázóknál a felvételre az illető államban érvényes követelmények irányadók.

Feltételezik ezenfelül az erdészeti tudományok alapfogalmainak és a kellő erdészeti ismereteknek birását előzetesen végzett gyakorlati szolgálat révén.

A tanfolyam tartama két év.

Költségek: Tandij félvévenként 60 illetőleg 84 márka.

Tanulók száma nincs megállapítva; csak csekély szokott lenni.

Tanári kar: Egy igazgató, a ki egyuttal a nagyhercegi erdőrendezői hivatal vezetője, továbbá a szükséges szak- és egyéb tanárok, kik közül az első többnyire az említett rendező-hivatal tisztviselőiből kerülnek.

Tantárgyak: Első év.

Természettudományok. Általános és erdészeti növénytan, ásvány és közettan, állattan, vegytan, természet- és időjárás- tan, talajtan.

Számtan. Sik- és testmértan, az elemző mértan alapelvei.

Földmérés- és térképezés.

Bevezetés az erdészeti tudományokba.

Második év. Erdészeti tudományok: Erdőrendezés és erdőbecslés, erdőtenyésztés, erdővédelem, erdőhasználat, erdőérték- számítás- és erdészeti nyereségszámítás- tan, utépítés, az állami erdészeti szolgálat szervezése, erdőkezelés, erdészeti történelem.

Társadalomgazdaságtan, nemzetgazdaságtan, pénzügytan, társadalomgazdaságtani politika.

Jogi tárgyak. Jogi encyclopaedia, erdészeti jogisme.

A végzett tanulók első sorban a szász nagyhercegi állami erdőgazdaságnál, de más államokban is találnak alkalmazást az állami erdőkezelésnél, valamint községi és magánerdőknél is. Az alkalmazás iránt már a felvételnél meg kell, hogy legyen a döntés, a mennyiben ez a felvétel feltételeinél is szerepet játszik.

Ezt az intézetet nem lehet tulajdonképen közép-, illetőleg felsőbb iskolának tekinteni, hanem kisebb arányu főiskola számba kell venni. Az osztrák felsőbb iskolákkal összehasonlítva annyiban áll már külső feltételeiben is magasabban azoknál, a mennyiben

az egy éves önkéntesi szolgálat jogát már magában foglaló előképzettséget követel. Viszont azonban nem éri el teljesen a főiskola színvonalát, mert a szász nagyhercezségen és Thüringenen kívül alkalmazott állami erdőtisztek részére nem elegendő az intézet által nyújtott bizonyítvány.

Ha végig nézünk a fenti sorozaton, igazat kell adnunk Kaánnak, hogy nagyon változatos Németország és Ausztria alsóbb erdészeti oktatásának a rendszere. Egyben azonban egyezik a különböző országok és tartományok tanítási elve abban, hogy tulajdonképpen mindenütt csak egyféle minősítés alapján érhető el az alsóbb erdei szolgálat.

Első pillantásra ennek látszólag ellentmond az osztrák-országi rendszer, amennyiben ott jelenleg négyféle minősítés is létezik az erdőgazdaság körében. A főiskolai-, a középiskolai-, helyesebben mondva „felsőbb iskolai“-, továbbá az erdőőri szakiskolák és az erdőőri tanfolyam minősítése. A legutolsó csak nagyon alárendelt szerepet játszik és csak bizonyos, nagyon korlátozott területre szorítkozik, a miért is bátran mellőzhetjük; az előbbi pedig mind a kettő felsőbb minősítést nyújt, úgy, hogy a felsőbb iskola a magasabb minősítés alacsonyabb fokát jelenti, nem pedig az alsóbb minősítés magasabb fokát, a mint tapasztalatom szerint sokan tévesen hiszik.

A kettő között lényeges különbséget látok. A felsőbb minősítéshez kötött munkakörhöz számítom az erdőkezelő szolgálatot és az igazgatást, az alsóbbhoz a nyers erdővédelmet és a műszaki segédszolgálatot, továbbá az erdei üzemnél felmerülő munkák, vágás feldolgozás, erdősítés stb. végrehajtását.

Az osztrák felsőbb iskolák kifejezetten kezelő személyzetet nevelnek, a mi ezeket az intézeteket határozottan az alsóbb erdészeti szakoktatás niveauja fölé emeli. E miatt

ezek az intézetek tulajdonképen kívül esnek jelen beszámolómmal keretén, de szükségesnek tartom, hogy ezekre is kiterjesszek, mivel nálunk éppen az alsóbb szakoktatással kapcsolatban gyakran emlegetik az osztrák felsőbb iskolákat és eléggé elterjedt az a nézet, hogy ezekhez hasonló intézeteket kellene hazánkban is létesíteni, mivel állítólag nagyon sok ily felsőbb iskola van jelenleg hazánkban alkalmazva. Sajnálom, hogy ez utóbbi tekintetben nem tudtam adatokat szerezni, mert meg vagyok győződve, hogy némi tévedés van a dologban és a felsőbb iskola czégére alatt nem egy szakiskola „erdész“ került magyar magánszolgálatba annál is inkább, mivel a nálunk az „erdész“ névnek megfelelő és sok helyen e helyett használt német „Förster“ névre az illető jogos igényt formálhat és a szakon kívül még csak kevesen tudják, hogy e névvel ugy Németországban, mint ujabban Ausztriában is az erdőőrt jelölik, nem pedig az erdőgondnokot.

Visszatérve az előbbiekre, látjuk, hogy Ausztriában is az alsóbb szakoktatás csak egyféle minősítést ad, mely minősítés azonban kétféle intézetben, állami „Försterschule“-n és magán „Waldbauschule“-n szerezhető meg. Ez intézetek szervezetében a mint a leírásból kitünik, csak nagyon csekély az eltérés.

Hogy többféle intézet keletkezett Osztrákországban, több-kevesebb eltéréssel a szervezetben, annak oka, azt hiszem, a birodalom és az egyes tartományok, illetőleg nemzetek egymást keresztező törekvése. A birodalom igyekezett mindenütt bizonyos egyöntetűséget teremteni a szakképzés terén és ezért létesítette az állami erdőtisztoktól mindenütt megkövetelt „Hochschule“-t és az egységes szervezésű „Försterschule“-kat. Viszont az egyes tartományok vagy nemzetek meg akarták menteni önállóságukat

és szülöttjeiket saját intézeteikben akarták nevelni az ő szellemükben, a miért külön iskolákat emeltek, melyek szervezésénél a különböző felfogás szerint más és más körülmények jutottak érvényre. Nem tudok előnyt látni az osztrák intézetek tarkaságában, sőt inkább hátránynak tartom, mert a politikai viszonyok ziláltságának képét látom benne és mert meg vagyok győződve, hogy a többféle képzettség csak surlódásokra vezet, a mi a szakra csakis káros hatással lehet.

Németország egyes államaiban szintén csak egyféle alsóbb minősítés van, mely a különböző államokban különböző uton-módon szerezhető meg. A határvonal az alacsonyabb és magasabb minősítés között ott sokkal élesebb, mint Ausztriában.

Két intézet van Németországban, melyet esetleg középiskolának lehetne tartani. Az egyik, az aschaffenburgi, a mely kapcsolatos a müncheni egyetemmel, azonban már nevével is ráczáfol erre, a mennyiben „erdészeti főiskola” — „Forstliche Hochschule” — a hivatalos elnevezése. A másik az eisenachi „Forstlehranstalt”, melyről fennebb szó volt és a melynek igazgatója engem e szavakkal bucsuztatott el: „Remélem, sikerült önt meggyőzőnöm arról, hogy a mi intézetünk, ha kis terjedelmű is, de teljesen főiskolai színvonalon áll”.

Nézzük közelebből az osztrák felsőbb iskolákat. Ausztriában öt ilyen intézet van, ezek közül három magánintézet. Ez utóbbiak Cseh és Morvaországban vannak és nagyon régi intézetek. A reichstadti és a weisskircheni 50 évnél is hosszabb multra pillanthatnak vissza.

A brucki és lemergi állami intézet; előbbi csak pár év előtt létesült. Valamennyinek remek a berendezése, különösen a brucki-é és a reichstadti-é, felszerelésük

mintaszerű, gyűjteményeik nagyon gazdagok; az intézetek nagyszámu tanári testületet foglalkoztatnak, kik között nagyon is jó hangzásu neveket találunk, a melyeknek tulajdonosaira büszke az osztrák erdészet és a kiknek ugy nálunk, mint a külföldön is teljes elismeréssel adóznak.

Ez utóbbi körülményben találom különben a felsőbb iskolák legnagyobb előnyét, hogy t. i. azok nagyszámu tanári karnak adnak módot tudományos foglalkozásra és kutatásokra, a mi a szakismeretek niveauját emeli és különösen az irodalmi tevékenységet lényegesen előbbre viszi.

A mi a tanítást és annak anyagát illeti, a felsőbb iskolákat jelenleg már olyan fokra emelték, hogy — a mint már érintettem — a kiképzésben alig találni lényegesebb különbséget a főiskolával szemben; ennek az a következménye, hogy a gyakorlati szolgálatban majdnem teljesen elmosódik a különbség a fő- és felsőbb iskola végzettjei között.

Az intentio tulajdonképen az, hogy a felsőbb iskolás első sorban kezelő szolgálatot teljesítsen magánbirtokokon, míg a magasabb igazgatói állások főiskolások kezébe jussanak, nem zárva ki azt, hogy a felsőbb iskolás is fel ne küzdhesse magát vezető állásokba, a mikor viszont főiskolások kerülhetnek az ő főnöksége alá. Ez az eset több helyen tényleg be is következett.

Én olyasforma intézetet látok a felsőbb iskolában, mint a katonai hadapródiskolák. Ezek is kevesebb előképzettséget követelnek mint az akadémia, a belőle kikerülő anyag főkép az alantas tisztí szolgálatra van szánva, de azért a kadétiskolás eljuthat ugyanoda, hová az akadémikus.

Nem állitom, hogy ez nem volna jó így, mert a rátermettségnek és a szorgalomnak meg kell adni a maga jogát és jutalmát, de azt állitom, hogy az erdészetre alkal-

mazva ez egyrészt ellenségeskedésre adhat okot, másrészt pedig felesleges kétféle intézetet fentartani, mely különböző minősítést nyújt, de a melynek emberei a gyakorlatban sokszor egy és ugyanazon állásra versenyezhetnek egymással. Az osztrák viszonyok között ez elég gyakran fordulhat elő, mert hisz ott a magán szolgálatra törekvő fő és felsőbb iskolás ugyanazon államvizsgát teszi és csak az államszolgálatba lépőktől követelik a külön minősítést, a melyet csak főiskolás szerezhethet meg.

Az ilyen rendszer nézetem szerint nem vezethet jóra és végeredményben, bár első pillanatra talán helytelénnek tetszhetik ez az állítás, a szak tekintélyét a képzettség színvonalát súlyesztí.

Igaz, hogy azok, a kik a felsőbb iskolát pártolják, éppen az ellenkező hatást várják tőle és avval indokolják a felsőbb iskola jogosultságát, hogy annak révén azokra az állásokra, melyek most külföldiek vagy hazai erdőőri szakiskolások kezében vannak, ezeket a felsőbb iskolásokat ehessen hozni; a mi nemzeti szempontból és a szakképzettség emelése érdekében kívánatos volna.

De vajjon ebben az irányban fejlődnének-e tényleg a viszonyok?

A felsőbb iskola első sorban kezelőket nevel, a kiknek oly magas foku a képzettségük, hogy bármelyik hazai erdőgondnokság rájuk megnyugvással bízható, a mint Ausztriában is nem egy belterjes magán erdőgazdaságot vezet felsőbb iskolás és pedig jóval nagyobb önállósággal, mint a mennyivel pl. nálunk egy kincstári erdőgondnok bir. Ha ilyen egyéneket nevelünk nagyobb számmal, a kikre megnyugvással rá lehet bízni az erdőgazdaság vezetését és a kik ha anyagilag nem is, — mert e tekintetben a mai igények alá már csak alig lehet szállani, — de

legalább a velük való bánásmód dolgában igénytelenebbek és alacsonyabb szolgálatra is vállalkoznak, mint a főiskolás, akkor melyik magánbirtokos fogja magát rászánni arra, hogy ő főiskolást tartson, — ha csak a törvény nem kényszeríti, — mikor neki a felsőbb iskolás jobban felel meg? Még csak kifogást sem lehet emelni ez ellen! De hogy, ha ez rendszerré lesz, a szakunk tekintélye és erdőkezelésünk helyessége csak veszíthet és a mi társadalmi állásunk még kétesebbé válik, mint mostanában, az — azt hiszem — nem szorul bővebb magyarázatra! Alkalmassint odajutnánk, hogy csakis az állami állások és esetleg egynehány magánbirtokos gazdaságának főbb állásai maradnának meg a főiskolások kezében külön szigorított minősítési kikötések alapján, ellenben a kezelők zöme felsőbb iskolásokból kerülne ki.

Az oklevelünk értéke, — melynek teljes elismérését még most sem tudtuk elérni, — nagyon illuzoriussá válnék, ha beállana az a könnyen elképzelhető eset, hogy valamely magánbirtok egy-egy erdőgondnokságát felsőbb iskolás vezetné, valamelyik szomszédos kincstári vagy állami erdőgondnokságot ellenben főiskolás, előbbi belterjesen és meglehetősen önállóan, utóbbi a kincstárnál még tulnyomó külterjességgel és a hivatalos járószalagon. Ugyancsak feltolul, a felületesen szemlélő laikus előtt az a kérdés, hogy vajjon miért van szükség arra a főiskolai oklevélre és a megszerzésével járó sok anyagi áldozatra és szellemi munkára, mikor a nélkül is azonos munkakört tölt be sikeresen egy oklevél nélküli egyén, a ki az ő jogosultságát ez állásra sokkal könnyebben és olcsóbban szerezte meg.

Vegyük szemügyre evvel szemben az osztrák felsőbb iskolai végzettség előnyeit.

Első sorban emlitem, mivel ugyancsak elég sűrűn hangoztatják a kisebb igényt, a melylyel a felsőbb iskolát végzett, — a főiskoláshoz viszonyítva, — fellép. Ez ugyan tény, de olyan tény, mely a felsőbb iskola mostani szervezése mellett, különösen az egyéves önkénteségi jog megadása következtében, mindinkább vesztit súlyából. Felsőbb iskolai tanárok szájából hallottam a panaszt, hogy a tanulók igénye képzettségükhöz képest túl nagy, úgy hogy — a mi a majdnem azonos munkakör mellett nem is csoda, — közel ugyanazon igényekkel lépnek fel, mint a főiskolások. Hogy ennek daczára sokan elfogadnak gyenge javadalmazású állásokat, annak oka a tultermelés, a mi hasonló helyzetbe kényszeríti a végzeteket, mint nálunk régebben a műszaki dijakok voltak. El kell fogadniok akár mily silány díjazást, mert sok az eszkimó és kevés a foka. Kaán bukovinai esete is e mellett tanuskodik.

Elvitázhatlan tény, hogy különösen a magánbirtokosok szívesen alkalmazzák a felsőbb iskolást. Ennek okát — az említett kisebb igényektől eltekintve — a következőkben találom. Az intézetek nagyobbbrészt magánintézetek, fen tartják a „Forstschulverein“-ok, melynek tagjai és ennél fogva az iskola gondnokai és védői között vannak az erdőbirtokosok maguk is. Ezeknek erdőtisztjei nagyon természetesen ebbe az iskolába adják gyermekeiket vagy rokonaikat; a mikor végeztek, többnyire vissza is kerülnek szüleik mellé vagy az illető birtokos más erdőgondnokságához, esetleg a birtokos ajánlatára annak valamely ismerőséhez, akár idegen országba is. Nem egy családot találunk ott, a hol az erdészeti, illetőleg a vadászat mestersége örökös a családban és jóformán el sem tudják azt képzelni, hogy a fiu más pályára menjen. Ezekből kerül ki a legjobb anyag.

Az iskolák tulnyomóan az illető vidékről kapják és viszont ugyanarra a vidékre adják tanulóikat, a hol az iskola áll; a tanulók tehát már eleve — még az oktatás előtt — ismerik a helyi viszonyokat; a kiképzésnél még hozzá már az alapszabályok többnyire előírják, hogy az illető vidék sajátos viszonyaira különös tekintettel kell lenni. A végzett tanulóban tehát lehetőség szerint ki vannak fejlesztve a helyi ismeretek.

Az iskola tanulói jórészt oly családból származván, melyben a vadászat mestersége örökös, a tanuló is már gyermekkorától ismeri és üzi; az intézet ehhez még alapos elméleti és gyakorlati tudást ad neki, minek következtében a tanulók majdnem kivétel nélkül jó vadászok és vadtenyésztők, a mi magánbirtokosnál rendesen elsőrangú tényező.

Ehhez járul, hogy az intézetben szigorú fegyelemmel és felügyelettel kényszerítik a tanulókat a munkára és tanulásra, a mi a tanulók számához képest nagyszámu tanári testület mellett könnyű és eredményes, úgy, hogy a kikerülő tanuló, a majdnem kivétel nélkül már eleve meglevő gyakorlati tapasztalatai mellé nagyon beható elméleti és gyakorlati oktatást nyert, mit még fokoz az a körülmény, hogy éppen a gondos felügyelet és szigor következtében gyenge anyag alig maradhat meg. Ezek eredményezik összességükben, hogy az osztrák felsőbb iskola tényleg jól kiképzett és hasznavehető gyakorlati embereket állít az életbe.

Valóban nagy előnyök ezek.

Ha azonban közelebbről vizsgáljuk, azt látjuk, hogy ezek az előnyök egyáltalán nem fakadnak az intézet felsőbb iskola voltából! Ezek, a mennyiben a mi hazai viszonyaink között manap egyáltalán feltalálhatók, megszereshetők min-

den más iskolán is, akár főiskola az, akár erdőőri szakiskola; illetőleg kell, hogy már az iskolát megelőzőleg meglegyenek.

Mérlegelve a fent elmondottakat, nem tartanám helyesnek, ha osztrák mintára felsőbb erdészeti iskolákat létesítenénk; különösen nem jelenleg, a midőn főiskolánkat sem birtuk még olyan intézetté alakítani, a milyennek, — úgy gondolom, — minden erdész látni szeretné, *önálló* erdészeti főiskolává és midőn a főiskola végzett hallgatóinak sem vagyunk képesek tisztességes megélhetést nyújtani.

Törekednünk kell ellenben arra, hogy olyan intézeteket létesítsünk, melyekben szerény igényű, szorgalmas embereket neveljünk első sorban erdőőri és vadőri teen-dőkre, a kik e mellett alkalmasak legyenek műszaki segéd-szolgálatra és — legalább a tehetségesebbek közülük — kis birtokok önálló kezelésére.

Ily egyének nevelésére meg van alapunk jelenlegi erdőőri szakiskoláinkban; csekély anyagi áldozattal és a szervezet czélszerű átalakításával olyan intézetekké fejleszthetjük azokat, melyek magyar erdőőröket és vadőröket nevelhetnek és melyek végzettjeiknek oly képzettséget adhatnak, hogy önállóbb hatáskört is lehessen rájuk ruházni; e mellett pedig nem fogják veszélyeztetni a főiskola hallgatóinak megélhetését, mert igényeik és minősítésük olyan, hogy főiskolásnak való állásoknál tekintetbe nem jöhetnek.

Ha szemügyre vesszük a fentebb elősorolt erdőőri szakiskolák szervezetét, azt látjuk, hogy bármennyire eltérők is a szervezés és oktatás módozatai, mégis bizonyos egyforma jelleg vonul végig valamennyi intézeten.

A cél mindenütt védelmi és műszaki segéd-szolgálatra alkalmas közegek nevelése, legtöbb esetben avval a megtoldással, hogy a kikerülő egyének apróbb vagy külterjes erdőgazdaság vezetésére is képesek legyenek.

A mi a szaktárgyakat illeti, azok a különböző intézeteken meglehetősen egyeznek még terjedelemben is, míg ellenben az általános tárgyak dolgában nagyok az eltérések.

Feltűnő, hogy majdnem valamennyi intézet aránylag magasfoku előképzettséget kíván és a hol kevesebbrel is megelégsznek, ott az intézetben gondoskodnak a tanulók általános ismereteinek lehető gyarapításáról. Ennek az a magyarázata, hogy ama magas követelményeknek, melyeket külföldön majdnem mindenütt támasztanak az erdőőrrel szemben, alacsonyabb műveltségű ember csak kiválóbb szellemi tehetség birtokában tudna megfelelni, különösen pedig nem tudná elsajátítani a néhol nagyon rövidre szabott kiképzési idő alatt a megkövetelt sok elméleti ismeretet.

Ha összehasonlítjuk a mi szakiskoláink előírt tananyagát a külföldiekkel, azt látjuk, hogy nem sokkal kevesebb az ismeretek tömege, melyet a mi szakiskolásunknak el kellene sajátítania úgy, hogy nem is kell sokat bővíteni ezen az anyagon, hogy elérjük a külföldieket. Az előképzetség azonban nálunk hasonlíthatatlanul gyengébb, annyira, hogy nálunk a tanulóknak aránylag csak csekély százaléka bírja az előadott anyagot megemésztetni. Azokról, a kik a mi mostani tanításunkat tényleg követni bírják, meg vagyok győződve, hogy — kellő gyakorlat után — az osztrák vagy német „Förster“ munkáját megelégedésre bírják elvégezni.

Ezekből azt a következtetést vonom le, hogy nem a tanítás anyagán és módján mulhatik, hogy a mi szakiskolásunk annyira nem felel meg a gyakorlatban. A hibát és vele együtt az orvoslás alapját másutt kell keresnünk. Ebben a nézetemben megerősít az a körülmény, hogy külföldön, a sokféle szervezetű szakiskolán mindenütt

tudtak megfelelő sikert elérni, a minek titkát abban találok, hogy a felveendő emberanyag iránt meglehetősen magas követelményeket támasztanak és a selejtezésnél nagy szigorral járnak el. Nem annyira a szervezés és tanítás módján, mint inkább a tanítandó emberanyag minőségén mulik a siker vagy balsiker, továbbá azon, hogy a kikerülő embert olyan viszonyok közé állítsuk, a hol megszerzett tudását és képességeit értékesíteni is tudja.

Mai alsóbb szakoktatásunkon meglátszik a német minta, az a minta, mely hazájában kisebb-nagyobb változtatással mindenütt bevált!

Nálunk egyelőre nem vált be!

Ugy gondolom nagyon helyes nyomon jár Kaán, a midőn azt állítja, hogy a mi rendszerünk egyrészt azért nem vált be, mert nincs összhangban a hazai viszonyainkkal és a szakiskolánkból kikerült erdőőr, — mindig feltéve, hogy képes volt elsajátítani az ottani oktatást és egyébkép is törekvő, szorgalmas ember, — nem találja meg vagy csak ritka esetben helyét a mai kincstári erdőgazdaságunkban. Jól végzett, ambícióval és tehetséggel bíró szakiskolás, ha belép a gyakorlatba, csakhamar arra a belátásra jut, hogy ő tudna többet, jobbat produkálni, de nincs hozzá tere. Az erdőgondnok teendőinek jó részét képes volna ellátni a védkerületes erdőőr, a mi viszont annak vállairól levinné a munka egy részét, úgy hogy többet foglalkozhatnék erdejével, a minek üdvös hatása nem maradna el!

Ebben látom én is nevelési rendszerünk egyik sarkalatos hibáját. Mi átvettük a németektől vagy osztrákoktól az erdőőr kiképzésének majdnem egész fokát, de kénytelenek vagyunk azt az embert, ki a külföldi erdőőr sokféle teendőinek végzésére van képesítve, beleállítani a mi

— kevés kivétellel — külterjes, nagyon is csekély hatáskörrel bíró kincstári védkerületeinkbe. Az eredmény pedig az, hogy a ki csak teheti vagy a kit különös érdek nem köt egy bizonyos tartózkodási helyhez, igyekszik menekülni ebből a szolgálatból; a ki pedig maradni kénytelen, az elégedetlen!

Ezen két módon lehetne segíteni!

Vagy megelégszünk kevésbé képzett anyaggal, melynek tudása, törekvése és igénye nem fog túlnyúlni a hatáskörén, a mire czélzó terv több is látott napvilágot a „Magyar Erdész“ hasábjain; vagy kitágítjuk a hatáskört és adunk az erdőőrünknek olyan munkát, a milyent képzettségénél fogva elbir, de meg is érdemel.

A nélkül, hogy eme tágabb hatáskör mibenlétét és elérésének módozatait itt fejtegetném, rámutatok szaklapjaink többrendbeli cikkeire, melyek kezelésünk belterjeségének fokozását javasolják a házi kezelésnek az egész vonalon való fokozatos behozatala révén. Ennek keresztülvitelével önként keletkeznék az erdőőr nagyobb hatásköre.

Mivel nem a jelenre, hanem a jövőre kell néznünk, és gondoskodnunk kell arról, hogy csak olyan embereket állítsunk a gyakorlati szolgálatba, kik képesek lesznek a fokozott követelményeknek is megfelelni, nagyon elhibázott lépésnek tartanám, ha a mi erdőőreink képzettségét leszállítanók azért, mert még mostanában kevés olyan állásunk van, mely nemcsak papíron, de a valóságban is megköveteli a magasabb képzettséget. Nem szabad leszálnunk az egyszer elért magaslatról, hanem inkább még jobban fejlesszük erdőőreink képességét, még annak a lehetőségnek is daczára, hogy talán még hosszú évek mulnak el, míg azoknak legalább nagyobb része tudásának megfelelő és azt teljesen igénybe is vevő állásba juthat.

A mi a műszaki segédszolgálatot illeti, meg vagyok győződve, sőt láttam már nem egy példát arra, hogy a mi szakiskolásunk, — persze csak az, a ki egyébképen is megfelel, — teljesen képes kellő utmutatás mellett ezt a szolgálatot teljesíteni. A görgényszentimrei szakiskola tanulói közül utóbbi időben három volt utolsó félévben a kolozsvári erdőigazgatóság kerületében alkalmazva erdőrendezési munkáknál felmérésekre és térképelésekre, — magától értetődik, az erdőrendezés egyik erdőtisztjének vezetése mellett, — de egyébképen önállóan, ezen felül meglehetősen sokan becslési, erdősítési, szállítási és építkezési munkáknál. Az első hárommal az erdőrendezés főnöke teljesen meg volt elégedve, a többiek közül is megfeleltek azok, a kikről már az intézetben tanusított viselkedésük mutatta, hogy szorgalmas és igyekvő emberek. Nem hallgatom el, hogy jórészők nem aratot babérokat, de ezek az iskolában is csak annyira feleltek meg szorgalom és magaviselet dolgában, hogy éppen meg nem buktak és elbocsátani sem lehetett őket.

Épp úgy, a hogy a szakiskolás képes a műszaki segédszolgálatra, úgy képes — ha gyakorlatot szerzett magának — kisebb igényű erdőgondnokság vezetésére, a mint egynehány volt tanulómról tudom, a ki ilyen magán-szolgálatot teljesít munkaadójának teljes meglegedésére és a nélkül, hogy az erdőfelügyelőségnek panaszra adott volna okot.

Nézetem szerint tehát semmi szükség arra, hogy új intézetet létesítsünk vagy másféle minősítést alkossunk, a kívánt anyagot fogják szolgáltatni meglevő szakiskoláink elegendő számban, csak meg kell tennünk azok szervezetén azokat az átalakításokat, miket eddigi tapasztalataink követelnek.

Ezek az átalakítások vonatkoznak részben a tanítás anyagára, de főképen a felveendő emberanyag megválasztására. A harmadik tényező, az erdőőr hatáskörének kibővítése kívül esik a szakiskola teendőin, de csakis akkor következhetik be, ha a szakiskola részéről minden előkészület megtéetett arra, hogy a végzett tanulókra a bővebb hatáskör megnyugvással ráruházható legyen.

A tanulás anyaga nem szorul sok átalakításra. A jelenlegi anyag, melynek alapja az „Erdőőr” és „Vadőr” című munkákban adva van, körülbelül elegendő az erdőőr és vadőr elméleti ismereteinek. A két tankönyvnek alapos átdolgozását szükségesnek tartom, még pedig oly módon, hogy ez átdolgozásnál a szakiskolai igazgatóknak, de ezen felül a gyakorlati szolgálat képviselőinek véleménye is érvényesüljön.

A tanítás anyagába felveendőnek tartom a boussolával való mérés és az eredmény felrakásának *gyakorlati* ismertetését a műszerre és mérésre vonatkozó elmélet teljes mellőzésével. Tapasztalatból tudom, hogy ez uton teljesen megbízható segítő munkásokat nevelhetünk a felmérési és térképelési munkákhoz.

Ezenfelül czélszerűnek tartanám a következő tárgyak felvételét illetőleg a már meglevőknek bővítését:

1. A „szépirás” mellé a „rondirást”, a mire irodában alkalmazott erdőőrnek nagy szüksége van. A tárgy a mostani írási órákba könnyen beilleszthető.

2. Az állatok tömése és állati bőrök praeparálása. A vadászati kedv és érdekek fejlesztése czéljából nagyon kívánatos. A munka csekély fáradsággal jár és — kellő hajlam mellett — szép eredményt mutat. Egy félév — talán a harmadik — folyamán hetenkénti egy előadás elegendő volna. Hogy kellő sikerrel legyen tanítható, szük-

ségessé válnék, hogy a tanári kar ama tagja, a ki ezt a tárgyat tanítja, 3—4 heti tanulmányra legyen kiküldve valamely hazai nagyobb praeparatoriumba. E tárgynak a tantervbe való beillesztése megfelel a szakiskolák részére az 1900-ik évben kiadott vadászati utasításnak, melynek 22. §-a értelmében az „állattani érdekességgel bíró szárnyasok a szakiskolák gyűjteményei számára *háziilag* kitömendők”.

3. Első segély baleseteknél. Hogy az első segély megadásának ismerete az erdőőr exponált helyzeténél fogva, az erdei munkánál gyakran előforduló szerencsétlenségek esetében mennyire fontos és hasznos volna, az, úgy hiszem, bővebb indokolásra nem szorul. A tanítás anyagát a mentőegyesületek által az egész művelt világon tartott időszakos tanfolyamok anyaga szolgáltatná, míg az ismeretek szakszerű oktatását biztosíthatjuk úgy, hogy az intézeti orvosra bizzunk azok előadását, melyet okvetlenül gyakorlattal kell összekötni. Ugyancsak a harmadik félév hetenkénti egy délutánján volna tanítható és gyakorolható, esetleg előbbivel váltakozva minden második héten.

Czélszerűnek tartanám egyrészt a tanítás alapossága érdekében, másrészt a szakiskola erdőtisztai személyzetének hivatalos foglalkozása szempontjából is, hogy a helybeli elemi iskola tanítója is bevonassék a szakiskola oktatói közé. A jelenlegi tantervben is szereplő általános tárgyakat, mint földrajz, az alkotmánytan legfontosabb részei, a közigazgatás, a polgári jogok és köteleességek rövid ismertetése stb., melyek éppen a hazai nemzetiségi viszonyok között az erdőőrré nagyon fontosak, a tanító taníthatná a szakiskola tanulóinak. Az ilyennemű tárgyakat a tanító, a ki ugyanezeket az ő iskolájában is előadja, czélszerűbben tudná tanítani; a szakiskola személyzetére pedig, — a

kinek a tanításon kívül nagyon sok egyéb dolga is van, — előnyös lesz, ha súlyos terhén könnyítünk.

A mint az előbbiekből látszik, és már fentebb is megjegyeztem, a tanítandó anyagon nem kell sokat változtatni, hogy bele legyen foglalva mind az, a mit egy erdőőrnek tudnia kell, hogy minden követelménynek megfelelhessen. De a mint szintén fentebb is érintettem, a tanítási anyag kérdésének kevesebb fontosságot tulajdonítok. Sokkal mélyebbre menő hatást várok egész nevelési rendszerünkre attól, hogy gondoskodunk arról, hogy a szakiskolába csak megfelelő anyag jusson, a mit a felvétel feltételeinek célszerű megállapításával vélek biztosíthatni.

Már régebbi meggyőződéselem nekem és a külföldön szerzett tapasztalatok csak megerősítették bennem azt a hitet, hogy a szakiskolásaink elleni sok kifogás legfőbb oka abban gyökerezik, hogy a szakiskolába kerülő emberanyag nem megfelelő, és hogy a külföldi szakiskolák sikeres nevelésének biztosítéka abban rejlik, hogy oda kevés kivétellel csak jó anyag és pedig olyan kerül, mely az erdőőri pályát már ismeri és teendőiben, a mi különösen a vadászat és vadápolás terén fontos, már jártassággal bír.

E meggyőződésemből meritem annak magyarázatát is, hogy nemcsak a kincstár részéről hallani panaszt a szakiskolások ellen, a melynek külterjes gazdálkodásában a törekvő szakiskolás nem találja meg a helyét, hanem elég bőven jön a panasz magánbirtokosok részéről is, kiknek pedig éppen olyan emberre volna szükségük, a milyent a szakiskola akar nevelni. Nézetem szerint ennek oka nagyon egyszerű ugyan, de egyuttal nagyon szomorú! A szakiskolások nagyrésztében nincs meg a rátermettség, nincs meg a hajlam az erdőőri és vadőri teendők iránt, a mely

nélkül ezen a különleges igényű pályán nem lehet szó eredményes működésről; a kikben ez meg is van, nagyobb-részt ezek is hijján vannak a gyakorlati tapasztalatnak. A magánbirtokos, különösen a kisebb, a ki csak egy-egy embert tarthat, elvárná attól a szakiskolát végzett, akkor már többnyire 24—28 éves embertől, hogy tudjon önállóan dolgozni és nem azért fogad erdő- vagy vadőrt, hogy az az ő birtokán és költségén szerezhesse meg a teljes minősítéshez szükséges gyakorlati szolgálatot.

Erre az önálló munkára pedig nem is lehet képes az olyan egyén, a ki az elemi iskola végzésétől a katonaságig mindenféle egyébvel foglalkozott, csak erdőőri és vadőri teendőkkel nem és a ki két évig járta katonáskodása után a szakiskolát. Igaz, hogy ha az illetőben megvan a jóakarat és a képesség, akkor többnyire elég hamar beletanul új munkájába, legalább a mi az erdőőri teendőket illeti, mert az iskola meg tudja neki adni a kellő alapot. A vadőri teendőket, a szakszerű vadászást, vadápolást és tenyésztést és a sok egyéb evvel járó munkát azonban még a legjobb esetben is csak nagy ritkán fogja sikerrel végezhetni, mert ez okvetlenül hosszú gyakorlatot és csak ilyen hosszú gyakorlattal szerezhető testi és szellemi képességet követel. Ezt a szakiskola egyedül nem képes megadni! Egyrészt azért nem, mert szakiskoláink még nincsenek is mind vadászatilag kellőkép felszerelve, de ha fel is lesznek és ha a szakiskoláknak úgy tisztí, mint altisztí személyzetét tisztán a „vadászó“ erdészek, illetőleg erdőőrök mindinkább ritkuló gárdájából fogjuk összeválogatni, az iskola még sem lesz képes pótolni azt a tapasztalatot, a mire a már gyermekora óta a szabad természetben élő és vadászattal és vadápolással foglalkozó ember szert tesz. A híres „cseh jáger“-t ez utóbbi körülmény emelte a mai hirére.

Ha tehát valóban megfelelő erdőőrt és vadőrt akarunk nevelni, akkor gondoskodnunk kell arról, hogy az iskolába csak olyanok jussanak, kiknél ennek előfeltételei megvannak, de minden körülmények között ki kell zárunk azt, hogy a mi szakiskolánk pályatévészett vagy pláne züllött existenciák utolsó menedéke legyen, a minthogy — sajnos — manap nem egy esetben azzá vált. A jelenlegi viszonyok között ennek megakadályozása lehetetlen! A felvételért folyamodók tömegéből lehetetlenség kiselejtezni a nem arra valót, mert a megítélés gyakran évek előtt kiállított iskolai bizonyítványok vagy a sokszor kétes értékű erkölcsi bizonyítvány alapján történhetik csak. Ez nem elegendő alap arra, hogy valakit ily különleges igényű pályára elfogadjunk.

Szükség van a felvételi feltételek gyökeres megváltoztatására.

Legelső sorban szükségesnek tartom a felvétel korhatárának leszállítását és szűkítését. Azt hiszem, az eddig érvényben levő 35 évi maximális kor annak idején a méltányosság kedvéért lett így megállapítva, hogy a már szolgálatban levő idősebb embereknek is hozzáférhetővé tegyék a szakiskolai kiképzést. Ezek részéről csak ritka esetben lett igénybevéve ez a korengedmény, ellenben gyakran beállt az az eset, hogy oly egyének kérték felvételüket a szakiskolába, kik az alsó iskolák elvégzése után sokfelé próbáltak szerencsét, míg végre a kétévi teljes ellátás arra csábította őket, hogy megkíséreljék a szakiskolába való bejutást, a mire a magas korhatár mellett jóformán sohasem volt késő. Hogy ily eseteknek teljesen eleje vételessék és más, még felemlítendő okokból is, célszerűnek tartom a korhatárnak alapos leszállítását. A külföldi szakiskolák tisztviselőitől nyert értesülésem szerint régebben ott is többnyire magasabb volt a korhatár, de ott is hátrá-

nyosnak bizonyult, a miért már legtöbben leszállították. Szükségesnek tartom a korhatárnak annyira való leszállítását, hogy az elemi iskola elvégzése után a gyermek mennél előbb juthasson a szakiskolába, illetőleg a gyakorlati szolgálatba, hogy ismerkedjék meg a pályával, — ha nem ismerte még meg a szülői házban! — és az esetben, ha az akár hajlamainak nem felel meg, akár kitűnik, hogy nincs képessége erre a pályára, még legyen ideje más kenyér után nézni és ne legyen kénytelen megmaradni a nem neki való pályán csak azért, mert már késő más kereset után látni.

A 12-edik évvel szakad vége az iskolakötelezettségnek, az előzetes gyakorlatot közbeszurva, azt hiszem, a betöltött 15-ik évben volna czélszerű megállapítani az alsó határt, mely korban már eléggé fejlett a gyermek értelmisége, hogy a szakiskolai tanítást megérthesse; a felsőbb határt pedig a 20-ik évben. Ez az öt év természetesen a pályaválasztás ideje, elegendő arra, hogy az illető meggyőződhessék arról, hogy neki való-e választott pályája és hogy meg nem felelés esetén még másra léphessen. Elegendő viszont arra is, hogy az előírtnál magasabb előképzettséggel — egy pár osztály középiskolával — bíró ifjak is még bejuthassanak az iskolába, a mi jelenleg is előfordul és ha az illető kielégítő bizonyítványt hoz, kíváncsi is, mert éppen az ilyenek juthatnának előnyösen alsóbbrendű kezelői állásokba.

Nagyobb távolságot a két korhatár között nem tartok czélszerűnek, mert a nagyon különböző koru emberek együttes oktatása és nevelése sokkal nehezebb és ennél fogva kevésbé eredményes. Különösen a katonasor változtat nagyot az egyénen, a katonáskodása előtt álló és a katonaviselt ember eszejárása és viselkedése között nagy a

különbség. Mennél fiatalabb az egyén, annál könnyebben alkalmazkodik a választott pálya sajátosságaihoz, minek következtében a gyakorlatban annál jobban felel meg. A kellő fegyelmet is, a mire a szakiskolában feltétlenül szükség van, könnyebben szokja meg.

Ha a korhatárt 15 és 20 évben szabjuk meg, akkor a tanulók jórésze a teljes kiképzését még katonáskodása előtt szerezheti meg, sőt még alkalmaztatást is találhat, habár éppen a katonai szolgálat miatt többnyire csak ideiglenest.

Ha magasabbra vesszük a korhatárt, úgy, hogy kiszolgált katonák is juthassanak a szakiskolába, akkor nagyobb korkülönbséggel bíró emberek kerülnek össze, a kik koruk és észjárásuk szerint már sokkal kevésbé illenek össze, a mi a tanítás egyöntetűségét és az együttes haladást megnehezíti. Azt az állítást, hogy a kiszolgált katonák hozzászoktak a szigorú fegyelemhez, ezt meg is tartják és így jó befolyást gyakorolnak a többiekre, nem tartom helyesnek, de nem is elég indoknak arra, hogy e miatt a korhatárt tágítsuk, mert az iskolába felvett tanulót e nélkül is kellőképp hozzá lehet szoktatni a fegyelemhez.

A katonaviselt egyéneknél én különben sokszor a fentebbinek éppen ellenkezőjét tapasztaltam. A mikor ő parancsolhat társainak, akkor megvan a fegyelem, de ha előfordul, hogy a szakiskolánál szokásos szobaparancsnokságból, vagy egyéb szolgálati viszonyokból kifolyólag fiatalabb, talán még a katonaságot ki nem szolgált társának kell engedelmeskednie, akkor nemhogy jó példát adna, hanem inkább rosszat, mivel katonafelfogás szerint nem járja, hogy az „öreg gyerekek“ a „regruta“ parancsolhasson.

A katonaság előtti képzésnek csak egy hátránya van

és ez az, hogy a katonaszolgálat sok esetben a kiképzés és az erdei szolgálat közé ékelődik vagy félbeszakítja a már megkezdett szolgálatot. Ezen a bajon nem lehet segíteni! Ez a fegyveres béke átká és minden pályával közös. Azt hiszem, még mindig jobb, ha a katonasor a már megkezdett erdőőri szolgálatot szakítja meg ideiglenesen, mintha az illető katonaság előtt más mesterséget üzött, katonaság után pedig erdőőri pályára lép, illetőleg szakiskolába kerül. Hiszen éppen ez okozza a birtokosnak csalódását, hogy ő szolgálatába fogad egy katona- és szakvégzett embert $21 + 3 + 2$, tehát összesen 26 éves korban és akkor rájön arra, hogy annak még gyakorlati szolgálata sem volt, tehát okvetlenül még vezetésre szorul jó időn át.

Abban az esetben, ha a szakiskolás már katonáskodása előtt is rendszeres gyakorlati szolgálatban állott, — ezt kell normális állapotnak tekinteni, — a három, illetőleg a jövőben remélhetőleg csak kétévi megszakítás nem fog nagyobb hátránnyal járni, mert az elméletileg megszerzett és a gyakorlattal megszilárdított ismereteket nem lehet oly könnyen elfelejteni.

Megvolna különben a lehetősége annak, hogy ezt a hátrányt némiképp ellensúlyozzuk a porosz minta felhasználásával. Azt hiszem, keresztül lehetne vinni azt, hogy a katonaköteles erdőőröket mind ugyanazon vadászászlóaljhoz sorozzák be; ha nem is nyernének ott oktatást, mint a poroszoknál, már csak az együttlét következtében is inkább megmaradna az érintkezés a szakjukkal.

A korai kiképzésnek még egy másik nagy előnyét látom abban, hogy a fiatal ember könnyebben törődik bele az alárendelt, kevés fizetéssel járó állásokba, mint az idősebb. Már pedig akár fiatalabb, akár meglettebb korban kezdi gyakorlati szolgálatát, minden körülmények között eleinte

csak a legalárendeltebb állásokat foglalhatja el és csak fokozatosan kerülhet feljebb.

Ha a szakiskolába 2—3 évi előzetes gyakorlati szolgálattal 16—17 éves korában jut, akkor 18—19 évvel végzett és leteheti a szakvizsgát, valamint beléphet szolgálatba, szolgál katonakoráig, tehát 2—3 évig, esetleg ideiglenes minőségben. Ha azután leszolgálta katonaeveit, akkor azt a 23—24 éves embert bátran oda lehet állítani az életbe, ki lehet nevezni erdőőrre, mert van elméleti és több évi gyakorlati képzettsége; ha katonáskodása alatt felejtett is egyet-mást, gyorsan bele fogja magát élni munkájába, mert csak régi, jól ismert dolgokat kell emlékében megújítania.

A felvétel egyéb módozataira ajánlanám a következőket:

A felvétel iránti folyamodvány beadható bármely szakiskolához.

A felvétel feltételei:

1. 15 és 20 év közötti kor a felvétel napjához viszonyítva.

2. Előképzettség: Az elemi iskola sikeres elvégzése, igazolva a legutolsó bizonyítvánnyal. A hazai viszonyaink között nem tartom szükségesnek, de nem is czélszerűnek a magasabb előképzettséget. Ajánlották erre a 4-ik középiskolai osztályt, mivel ott ujabban szigorubban selejteznek. Azt hiszem, ismét oda jutnánk evvel, hogy olyan egyének jutnának a szakiskolába, a kik egyéb pályájukat kényszerűségből hagyják abba, a kikben ennél fogva már megvan az elégedetlenség csirája; de másrészt sokkal többre becsülöm a jól végzett elemi iskolát, mint a keservesen átkinlódott és végeredményben esetleg sikertelen négy középiskolai osztályt. Az erdőőr alárendelt helyzetébe is könnyebben fog belenyugodni az elemi iskolás, mint a középiskolai diák.

E mellett nincs kizárva az, hogy egyik-másik igyekvő tanuló magasabb minősítéssel ne juthasson a szakiskolába, a mi kívánatos, mert ezek lesznek valószínűleg legalkalmasabbak arra, hogy szakiskolai végzettséggel kezelői szolgálatot teljesítsenek kisebb magánbirtokokon. De ezektől is feltétlenül megkövetelendők az alább felsorolt kellékek, viszont ha ezeknek megfelelnek és iskolai végzettségükről megfelelő bizonyítványt tudnak felmutatni, a felvételnél előnyt lehet nekik biztosítani, épp úgy, mint az előírtnál hosszabb gyakorlati szolgálattal bíró és jól minősített pályázóknak.

3. Legalább kétévi szakadatlan gyakorlati szolgálat valamely rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezelt erdőbirtokon. Ennek igazolására csatolandó a felettes hatóság (erdőgondnokság, erdőhivatal) bizonyítványa, mely nemcsak a szolgálat tényleges voltát igazolja, hanem egyuttal a pályázónak minősítését is adja, külön kiemelve, hogy az vadászember-e és a vadőri gyakorlati teendőkben bir-e jártassággal. Magasabb képzettséggel és megfelelő bizonyítvánnyal bíró pályázóknál elegendő egyévi gyakorlat.

4. Csatolandó a folyamodó által a gyakorlati szolgálata alatt tapasztaltakra vonatkozó leírás, melynek végén a felettes hatóság igazolja, hogy a leírást folyamodó személyesen és önállóan készítette el.

5. A folyamodvány csak a felettes hatóság útján adható be, a mi lehetséges, mert a kétévi szakadatlan gyakorlati szolgálatnak a szakiskolát közvetlenül meg kell előznie. E kikötés révén legalább bizonyos mértékig meg lehetne akadályozni, hogy egyebütt sikertelenül szerencsét próbált egyének juthassanak a szakiskolába és elérjük azt is, hogy felettes hatóságának minősítése a legközelebbi multra vonatkozik. Az illető hatóságnak felterjesztésében világosan és

határozottan ki kell mondania, hogy a pályázót az erdő-, illetőleg vadőri szolgálatra alkalmasnak tartja-e és ennél fogva a szakiskolába való felvételét javasolja-e vagy nem.

6. Felvételi vizsga, hogy több egyformán minősített pályázó közül a tehetségesebb legyen kiválasztható.

A szakiskolák vezetői a hozzájuk beérkezett folyamodványokról átnézetes kimutatást szerkesztenek, melybe rovatonként bevezetik az adatokat és azok alapján összeállítják a felveendők névsorát, a felvételre való alkalmasságuk szerint. Ezen kimutatás és névsor alapján veszi fel és osztja be a miniszterium a folyamodókat, kiknek kérvényeit a szakiskolák vezetői oda terjesztik fel.

Azt hiszem ily eljárással, mely könnyen keresztülvihető, meg lehetne állapítani, a mennyire emberileg egyáltalán lehetséges, hogy a pályázó alkalmas-e az erdőőri szolgálatra vagy sem és elérhetjük azt, hogy a szakiskolába csak olyanok jussanak, a kik erre a pályára hivatást és rátermettséget éreznek, egyuttal pedig a káros protekciót ki lehet zárni a felvétel körül.

Kellőképen fel nem szerelt folyamodványok és olyanokéi, a kiket a szakiskola vezetője a feltételek be nem tartása miatt a felvételre alkalmasnak nem talál, egyszerűség kedvéért nem is tárgyaltnak tovább, hanem a szakiskola részéről rövid indokolással visszaadatnak.

Ama már érintett nézetemből kiindulva, hogy a szakiskolába való jelenlegi tömeges tolongás, miről a felvételi kérvények nagy száma tesz tanuságot, leginkább a kétévi ingyenes ellátásban leli okát, melyben a szakiskolások kevés kivétellel részesednek; czélszerűnek tartanám a mérsékelt díj behozatalát olyanformán, hogy a felvett tanuló hónaponként 20 K.-val járulna az ellátás és ruházkodás költségeihez. Ezen díj alól felmenthetők a szakiskola vezetőjének

ajánlatára mindennemű erdészeti és vadászati alkalmazottak gyermekei, ha a felvétel feltételeinek jól megfelelnek, azaz jó iskolai bizonyítvánnyal és jó minősítéssel bírnak; de csak addig, a míg a szakiskolában tanusított viselkedésük és előmenetelük kifogás alá nem eshetik. Utóbbi esetben a díjmentesség kedvezménye tőlük a szakiskola vezetőjének javaslatára ideiglenesen vagy véglegesen elvehető.

Ezek azok a változtatások, melyeket, külföldön szerzett tapasztalataimat a hazai viszonyokhoz hozzámérve, a szakiskolák tananyagán és a felvétel feltételein szükségeseknek tartok.

Ezenkívül egyéb tekintetben is óhajtanék egy-két megjegyzést tenni, különösen egyes felmerült véleményekkel szemben.

Első sorban a kiképzés idejéről. A jelenlegi két év megtartását okvetlenül szükségesnek tartom, sőt tulajdonképpen kívánatosnak tartanám a három évi tanítási időt, de oly beosztással, hogy az első év majdnem kizárólag általános tárgyak, különösen a számtannak tanítására szolgálja. Ezt csak futólagosan érintem, mivel nem tartom keresztülvihetőnek a rendelkezésre álló helyek számának korlátozottsága miatt.

A kétéven aluli időt nem tartom elegendőnek, bár külföldön sok helyen megfelel. Ott azonban nagyobb előképzettséget követelnek és másrészt olyan nyelven tartják az előadást, melyet a tanuló bír. Nálunk a mi különleges nemzetiségi viszonyaink között kiváló gondot kell fordítani arra, hogy nem magyar nyelvűek is be legyenek fogadhatók az intézetbe, a mint mostanában is évről-évre elég szép számban kerülnek be. Ezek egy év lefolyása alatt nem képezhetők ki sikeresen, mert előbb el kell sajátítaniok a tanítás nyelvét.

Két év már elegendő és nagyon gyakran bámulatra méltó előhaladást láttunk ezeknél a magyar nyelv birásában és az általános előmenetelben is. Hogy ezek miatt a többiek is hosszabb időt töltenek az iskolában, nem válik kárukra, mert csak elősegíti az ismeretek alaposságát.

A gyakorlati szolgálatra szintén két évet ajánlottam. Különös tekintettel arra, hogy főtörekvésem lehető fiatal anyagot kapni a szakiskolába és olyan egyéneket, a kik elejétől fogva erre a pályára törekedtek, czélszerűnek tartom a gyakorlati szolgálatnak két évre való kiterjesztését. A gyermek nem veszít evvel, mert hisz ideje a 12-ik évétől kezdve van elég és a mennyit talán másutt szerezhetne munkája révén, ugyanannyit kereshet az erdei szolgálatban is. Magasabb képzettségüeknél kivételnek lehet helyt adni és egy évet az iskolai képzettség fejében elengedni.

Czélirányosnak találnám a tanévnek az iskoláknál mindenütt szokásos szünidővel való megszakítását, nem annyira a tanulók, mint első sorban a tanárok érdekében, kiknek a tanítás és hivataloskodás kettős munkájában szükségük van erre a pihenésre — nem kényelmi, hanem egészségi szempontból, hogy nehéz hivatásuknak sikerrel megfelelhessenek; azonkívül pedig ugy a tanítás, mint különösen a kísérletügy érdeke követeli, hogy a tanároknak legyen bizonyos szabad idejük, a melyet esetleg tudományos kutatásokra és saját ismereteik gyarapítására használhassanak fel. Ugyis nagyon kevés hazánkban azon erdészek száma, a kiknek módjukban áll, hogy szakunk tudományos mivelésével is foglalkozhassanak.

A tanulók számára is nagyon jól lehetne hasznosítani ezt az időt. Kérésükre be lehet őket osztani egyes kincstári hatóságokhoz kíségitőknek, a minek előnyös voltára még rá fogok térni.

Elkerülhetlennek tartom a tanári személyzet szaporítását és állandósítását, úgy, hogy az igazgató és egy tanár legalább is hosszabb időn át teljesíthessen szakiskolai szolgálatot; melléjük már államvizsgázott tanársegéd osztassék be, kinek állása ideiglenes. Az első kettőnek állandóbb foglalkoztatására azért van szükség, mert a szakiskolák jelen és tervezett szervezése mellett, midőn az iskola kísérleti állomással van összekötve, a személyzet csakis állandó működése mellett fog megfelelni, mivel úgy a tanítás, mint a kísérletügy különleges foglalkozás, melybe csak hosszabb gyakorlattal tanulhat bele az, a ki azzal sikeresen akar foglalkozni. A beosztott tanársegéd munkáját sem nélkülözheti a szakiskola, sokféle teendője mellett, de ennél czélszerűbb az ideiglenes, 3—4 évig tartó foglalkoztatás, hogy a szakbeli fiatalság közül többen ismerhessék meg a szakiskola és kísérleti állomás munkakörét, hogy ezek közül lehessen pótolni a tanári testület kidőlt munkásait. A tanítás behatóbbá tétele érdekében még a szakiskola orvosa és a községi tanító is be legyen vonva a tanári karba a már előbb a tananyag tárgyalásánál említett módon.

Fontosnak tartom még, hogy minden egyes szakiskola kapjon nagyobb kiterjedésű tanulmányi erdőt valamely közeleső erdőgondnokságnak teljesen a szakiskolához való csatolása által; a gondnokság vezetője a szakiskola igazgatója, kihez segítségül külön erre a célra egy erdőfőosztály lenne beosztva.

Külföldön többnyire a szakiskola van beosztva egy erdőgondnoksághoz, illetőleg az utóbbi mellé szervezve; néhol a gondnokság vezetője oktatással csak kis mértékben foglalkozik és inkább csak az iskola adminisztratív ügyeit vezeti. Ott helyes is lehet ez az eljárás, mert nagyon sok oly erdőgondnokságuk van, mely a szakiskola igényeinek

megfelelhet úgy gazdasági berendezés és kezelés, mint egyéb tekintetben. Kaán is helyesli, hogy a külföldön a tanulók gyakorlati foglalkoztatását nem „az iskolaerdő szűk kereteibe szorították stb“. E szavaiból az iskolaerdő elítélését olvasom ki. A mennyiben ez a „szűk keret“-re vonatkozik, aláírom én is. Máskülönben azonban helyesebbnek tartom, ha a szakiskolát ellátjuk tanulmányi erdővel, csakhogy ez ne kis iskolaerdő legyen, hanem egész erdőgondnokság, teljes személyezettel és lehetőleg nagyszabásu gazdaságra berendezett erdővel, a melyben ne csak az erdőgazdaság változatos és sokoldalú képe táruljon fel a tanuló előtt, hanem vadászatilag is az adott természeti viszonyok között lehetséges tenyésztés teljessége legyen bemutatva. Ha közvetlen közelben ilyen nincs, nem marad más hátra, mint távolabbat választani ki erre a célra, esetleg adandó alkalommal fontolóra venni, nem lehetne-e a szakiskolát közelebb hozni, a mi a kérdés fontosságához képest nem túl nagy áldozat.

A hazai viszonyok között az erdőgondnokságnak a szakiskolához való beosztását és alárendelését helyesebbnek tartom azért, mivel alig tudnánk találni erdőgondnokságot, melynek jelenlegi képe és üzeme megfelelne a szakiskola sokféle igényeinek; éppen az oktatás érdekében gyakran lehet szükség oly munkára, melyre a kincstári erdőgondnokság szűk hatásköre nem jogosítja a vezetőt, a mikor előáll annak a szüksége, hogy a szakiskola igazgatója intézkedhessék úgy, a hogy a tanítás érdeke megköveteli még akkor is, ha esetleg a jövedelmezőség vagy egyéb szempontból ez az intézkedés kifogás alá eshetik.

Ez okból azt hiszem, célszerűbb a mi viszonyaink között a szakiskolát előtérbe helyezni és annak rendelkezésére bocsátani az erdőgondnokságot, melynek erdejét a

szakiskola céljai szerint kell kezelni és a melynek vadászati mintaszerű berendezésére is kiváló súlyt kell fektetni.

Az erdőgondnoksághoz beosztott erdőtiszt oktatással ne foglalkozzék, csak gyakorlati kirándulások esetén, hogy ily módon a gyakorlati elem bevonásával ellensúlyozható legyen az iskolai rendszernek tulságosan az elmélet felé való elhajlása.

Az imént említettem a vadászati berendezést. A szakiskola egyik fő célja lévén, hogy magánbirtokosok részére adjon szerény igényű, munkabíró embereket, a dolog természeténél fogva kell, hogy jó vadászokat, vadtenyésztőket neveljen, mert ritka magánbirtokos, ki nem ilyent keres még kezelő erdőgondnoknak is és éppen ezek azok, kik manap is még leginkább külföldről kerülnek. Ennek oka, mint már említettem, hogy ehhez a mesterséghez nem elegendő a jóakarat és két évi szakiskola, ehhez rátermettség, kedv és hosszú évek tapasztalata kell; többnyire hasonló foglalkozásu szülők gyermekei adják a legjobb anyagot. Ezeknek a szakiskolába való jutását vélem elősegíteni avval, hogy ha erdőőrök vagy vadőrök gyermekeinek és gyakorlatilag már hosszabb időn át szolgált egyéneknek a felvételnél előnyt és jó viselet esetére díjmentességet adunk. Ha ezeket a rátermettséggel és hajlammal, továbbá már némi gyakorlati tapasztalattal bíró ifjakat a szakiskola elméletileg is kiképzí, azt hiszem, lesz anyagunk, mely az ugynevezett cseh jágerrel sikeresen felveheti a küzdelmet az elsőségért. Mivel kizárólag elméleti oktatás a vadászat terén sikerrel nem járhat, szükséges, hogy a vadászattal és vadtenyésztéssel járó teendők a szakiskoláknál mintaszerű kivitelben gyakorlatilag bemutatathatók legyenek. Ugyanez okból szükségesnek találom, hogy a szakiskolák összes személyzete, ugy a tisztí, mint az altisztí olyan egyénekből

legyen összeválogatva, kik egyéb alkalmasságuk mellett igazi, a szó nemesebb értelmében vett „vadászok”. Annál több gondot fog igényelni az ilyenek kiválasztása, mivel ilyen egyéneket szakunk a jelenlegi rendszer mellett mind kisebb számmal termel, mert a mai kincstári erdészek és erdőőrök nemzedékének mind kevesebb és kevesebb alkalmuk nyílik, hogy a szülői házban az erdészeti iránti szeretettel együtt a vadászat nemes mesterségét is megtanulhassa és megbecsülje. Ez ugyan nem tartozik szorosán az alsóbbrendű szakoktatás kérdéséhez, de szükségesnek tartottam felemlítést, mivel nézetem szerint mai rendszerünk idővel nagy akadálya lesz annak, hogy a képzett vadőrök, valamint nagyobb uradalmak vagy kincstári vadászberletek számára szélesebb hatáskörű vadászati vezetők neveltessenek, minthogy ennek előfeltétele a vadászat minden terén való kellő gyakorlat és jártasság, a minek elsajátítására erdő-tisztjeinknek és altisztjeinknek kelleténél sokkal kevesebb alkalmuk van.

Beszámolóm során több ízben volt szerencsém rámutatni Kaán tanulmányára, annál is inkább, mivel fejtegetéseit nagyon érdekeseknek és értékeseknek tartom és az én véleményem az övével többnyire egyezik.

Szükségesnek tartom külön rátérni az egyik sarkalatosabb tételre, a melyben Kaán nézetével nem tudok egyetérteni.

Ez Kaánnak az a terve, hogy a nyers védelmi szolgálat elvégzésére rövidebb, 3—4 hónapos tanfolyamokban volna czélszerű erdőőröket nevelni.

Nem tudom helyeselni a védelmi szolgálatnak a műszaki segédszolgálattól való elkülönítését és evvel együtt az erdőőri minősítés ketté osztását, mivel azt hiszem, hogy

ez az erdei műszaki segédszolgálat nem képezheti czélszerűen egy embernek élethossziglani foglalkozását.

Nálunk a műszaki segédszolgálat legnagyobb részét az erdőrendezéssel, becsléssel és revízióval járó munka emészténé fel. Ennek zöme belátható időn belül be lesz fejezve, csak a revíziók fognak előreláthatólag sok dolgot adni. Az ezen munkákkal járó kóbor életmódot családos erdőőről nem lehet követelni, mert nem bírja magát és családját fentartani, minek következtében csakhamar előállana a régi elégedetlenség. Irodai munkát e téren, azt hiszem, nem tudunk annyit adni, hogy a családos erdőőrök nagyobb része avval foglalkozhatnék.*)

Czélszerűbbnek vélem meghagyni a kapcsolatot a védelmi és műszaki segédszolgálat között, melynél a fiatalabb elem a helyhez nem kötött munkát végzi, az idősebbek, illetőleg a családosak védkerületet kapnak. A védkerületben előforduló mindennemű műszaki munkánál, kezelési teendők, felmérés építkezés, vízmosáskötés, ut-, hid- és vasutépítés stb.-nél a helyi ismeretekkel bíró kerületi erdőőr nagyon jó segítségnek fog bizonyulni. Azt hiszem, hogy el kell jönnie annak az időnek, a midőn az erdőőr az ország tulnyomó számu védkerületeiben annyi és olyan munkát talál, mely a szakiskolában szerzett tudását teljes mértékben igénybe veszi. Ennek vágnók be az utját, ha védkerületeinkbe gyengébb képzettséggel és minősítéssel bíró erdőőröket helyeznénk csak azért, mert manap ott a

*) Szerény nézetünk szerint Kaán Károly éppenséggel nem csak az erdőrendezésnél kínálkozó műszaki segédszolgálatra vonatkoztatta szavait, hanem az erdőgondnokságokban, tehát állandó lakhelyeken, felmerülő igen számos munkát is ide értette. Ha jól értettük meg, szerinte az erdőgondnokságban volna néhány altiszt megfelelő kerületekkel s azonfelül megfelelő számu erdőőr, a mint most is találkozunk segéderdőőrökkel, erdőszolgákkal stb., a kik lényegileg a nyers védelmi szolgálatot teljesítik. Szerk.

munka még nem követel magasabb ismereteket. Az átmenet a belterjesebb kezelésre, hogy sikerrel járjon, csak lassanként történhetik és megköveteli, hogy ott, a hol behozni akarják, képzett erdőőr legyen, a ki a védkerületet apróra ismerje. Ha sem a védelem nem viszi, sem a vadászat nem csalja az erdőőrt a kerületébe, ott leszünk végeredménykép, hogy képesített erdőőrünk nem fogja ismerni az erdőt, csak a szállítási vonalak mentén, míg az erdőben csak az alacsonyabb minőségű őr lesz jártas, a ki a nyers védelmet látja el. Ha azután ilyen személyzeti viszonyok között indul meg az erdőben a házi kezelés, azt hiszem, kétes lesz a sikere.

De a vadászat érdeke is azt kívánja, hogy a kincstári területek bérlője ott képzett és erdészethez is értő embereket találjon, a kikre rábízhatja a vadászat ápolását és védelmét. Ugy az erdőörnek, mint az erdőnek érdeke, hogy evvel a munkával a kerületbeli erdőőr legyen megbizva, mivel éppen a belterjes kezelés és a vadászat fejlődése között levő nagy ellentét követeli, hogy ez az állás olyan ember kezén legyen, a ki kellő képességgel bír az ellentétnek lehető kiegyenlítésére.

Olyan védkerületekben, a hol annyi a teendő, hogy az erdőőr egyedül nem bírja, ott vagy a védkerület felosztásával kell segíteni, — legtöbb esetben elbirná az erdő, mert éppen a belterjesen kezelt és jövedelmező erdőben áll be a sok dolog, — vagy szükség esetén adhatunk az erdőőr mellé egy vagy több ügyes, megbízható munkást, a mint manap is megtörténik és a mint külföldön is szokásban van. A teendőjét ez megtanulja a képesített erdőőrtől és azt hiszem, nyugodtan tehetünk le a kezébe ugyanolyan munkakört, mint a milyent annak a 3—4 hónapi tanfolyamon oktatott egyénnek adhatnánk.

Nincs is szüksége ennek egyéb képesítésre, csak legyen megbízható, szorgalmas és munkabíró.

Oly védkerületekbe, hol kevés a munka és erdőőrt mégis kell tartani, oda helyezhetők a kevésbé ügyes emberek, kik belterjesebb kezelési kerületben úgy sem tudnának megfelelni.

Az időleges tanfolyamok ellen felhozható talán legalaposabb kifogásom még az, hogy tekintettel erdeink fekvésére és nemzetiségi viszonyainkra, többnyire magyarul vagy sehogy sem vagy csak gyengén tudó emberek kerülnének oda — sajnos — még a jövőben is; ezeket nem lehet oly rövid idő alatt kellőképp kioktatni, pedig sulyt kell fektetni arra, hogy az a m. kir. erdőőr ne csak tudománnyal birjon, hanem magyarul is tudjon annyira, hogy ismereteit ezen a nyelven szerezhesse és használhassa.

Végül még attól tartok, hogy a kétféle minősítéssel bíró erdőőrök között mihamarabb előállana olyasforma viszálykodás, milyent manap látunk a szakiskolás és nem szakiskolás erdőőrök között, a mi a szak érdekében okvetlenül kerülendő.

A felsorolt indokoknál fogva czélszerűbbnek találom, ha csak egyféle minősítést adunk erdőőreinknek és olyan képzettséget, hogy az illető akár kincstári vagy állami, illetőleg községi védkerületet el tudjon látni a vele járó védelmi, továbbá műszaki és kezelési segédszolgálattal, akár pedig magánszolgálatba szegődhessék kisebb birtokok kezelésére és a vadtenyésztési teendők elvégzésére.

A képzettség és minősítés egyöntetősége érdekében szükségesnek vélem még kimondani, hogy az erdőőri minősítés mindazon állásokra, melyek egyáltalán minősítéshez vannak kötve, teljesen egy és ugyanaz legyen, a melynek legelső feltétele az erdőőri szakiskola sikeres

elvégezése. Ennek viszont előfeltétele lévén a két évi gyakorlat, a szakiskola elvégzése után közvetlenül még a szakiskolánál leteheti a jelölt a képesítő szakvizsgát a szakiskolai tanári kar és a minisztérium által az állami és magán erdei szolgálat részéről kiküldött erdőtisztek előtt. Sikertelenség esetén a vizsga egyszer ismételhető, bizonyos gyakorlati szolgálatban töltendő idő után. A vizsgáltatás módjára megjegyzem, hogy czélszerűnek találnám, hogy az ne csak szó és írásbeli feladatok szobában való megfejtésére szorítkozzék, hanem ezenfelül még kiegészítést találjon künn az erdőben, mivel ez a tanuló gyakorlati felfogásába sokkal jobb bepillantást enged, mint a szobai vizsga.

A szakiskolának általánosan való kötelezővé tételével elérjük azt is, hogy az eddig kétféleképen minősített — szakiskolás és nem szakiskolás — erdőőrök közötti viszálkodás megszűnik és elérjük azt, hogy a magánbirtokosok, kik eddig többnyire elég nehezen szánták rá magukat, hogy az ő birtokukon nevelkedett és szolgálatukba lépett erdőőrt a szakiskolába adják, embereiket szintén oda küldik. Evvel nemcsak szakunk nyer, de megszűnik az a panasz is, hogy az állam befogadja az embereket a szakiskolába, de a végzetteknek állást nem ad, még annyira sem, hogy a végzett tanuló az előírt egy évi gyakorlatot megszerezhesse. Ha nincs is jogosultsága ennek a panasznak, mert hisz az állam semmiféle kötelezettséget nem vállalt erre, mégis hozzájárul az elégedetlenség terjesztéséhez, a mi annál inkább figyelemre méltó, mert a szakiskola tanulói jórészt idegen nemzetiségűek lévén, éppen az ilyen panaszra fogékony talajban terjesztik az ellenszenvet egy magyar intézmény ellen. Hogy a magánbirtokos nem igen adja emberét a szakiskolába, — utóbbi időben mintha némi javulás

volna látható, — annak okát abban találom, hogy ő ez esetben emberét két évig volna kénytelen nélkülözni a nélkül, hogy evvel szemben valami feltünőbb előnyt látna, hisz a törvényes minősítést más uton is megszerezetheti; annál nyomósabb ez az ok, mivel a szakiskolát végzettek ellen mindenfelé sok panasz merült fel.

Méltányosság szempontjából szükséges az általános szakiskolai kötelezettség alól bizonyos időre kivételnek helyt adni oly módon, hogy azok, a kik az új szabályzat életbelépése idején már szolgálatban vannak és a szakiskola korhatárát már túllépték, még az eddig érvényes 3 évi gyakorlat alapján mehesse nek szakvizsgára, úgy hogy összesen még három, illetőleg esetleges bukások pótlására négy évig tartatnának a szakiskolánál folyó szakvizsgák mellett a régi rendszerűek is.

A birtokosok nem sokára, — remélem — meg fognak győződni arról, hogy az emberüknek két évi távollétéből származó hátrányért bő kárpótlást nyernek abban, hogy jól képzett embert kapnak a régi nyers anyag helyett. Mennél fiatalabb korban jut a tanuló a szakiskolába, annál kevésbé érezhető ez a hátrány, mert csak számba alig jövő kisegítő munkástól fosztatik meg az uradalom időlegesen.

Végül még a tanulók gyakorlati képzésére vonatkozólag legyen szabad egy-két megjegyzést tennem.

Ennek a kérdésnek helyes megoldása, azt hiszem, elsőrendű tényezője lenne az erdőörnevelés sikerének, a miért erre a gyakorlati képzésre lehetőleg bő alkalmat kell nyújtani, hogy a tanulónak vérébe menjen át az a tudat, hogy a mit ő az iskolában tanult, azt künn az életben alkalmazni lehet és neki azt alkalmazni kell tudnia.

Erre a célra szolgál a két évi előzetes gyakorlat, erre

a már fentebb érintett szünidei gyakorlati munka, mely már egy lépéssel közelebb visz, mert a tanítás idejébe esvén, alkalmat ad az elméletnek átvitelére az életbe. Ezenfelül még czélszerű azokat a tanulókat, a kik elméletileg eléggé előre haladtak, az utolsó félévben hosszabb időn át foglalkoztatni a közelebbi vagy akár távolabbi környéken folyó mindennemű erdei munkánál, akár kincstári, akár egyéb üzemben. Ez az eljárás divik most is a görgény-szentimrei szakiskolánál — úgy tudom másoknál is — és nagyon jól vált be. A tanulók kapják a rendes napszámot és a területbeli erdőőr közvetlen felügyelete alatt végzik az erdőgondnok által részükre kiadott munkát.

Ugy a szünidei, mint a most említett foglalkoztatás nemcsak jó gyakorlati iskola a tanuló számára, mely alkalmas arra, hogy iskolában szerzett ismereteit szilárdítsa és azoknak az életben való alkalmazására tanítsa, hanem még alkalmat ad neki arra, hogy tudását és munkaképességét bemutathassa mások előtt, a minek révén állandó alkalmaztatásra tehet szert. Viszont a munkaadók jórésze is vagy személyesen vagy más hasonló igényű ember bemondása révén tudomást szerezhet a tanuló hasznavehetőségéről, úgy hogy a felfogadásra jelentkező emberről előre tudhatja, hogy az mit ér. Sok csalódásnak és evvel a szakiskolások ellen irányuló ellenszenvnek lehetne ily módon elejét venni.

Meg vagyok győződve, hogy a fentebbiekben elmondottak szem előtt tartásával egységes minősítéssel nevelhetünk szakiskoláinkban olyan erdőőröket, a kik nemcsak a vizsgán fognak megfelelni, hanem az életben is megállják a helyüket és a kik hazánk jövőbeli erdőgazdaságában akár kincstári, akár magánszolgálatban komoly számottevő tényezőként fognak szerepelni.

A szarvasgomba tenyésztése.

Irta: Szóts Károly, ny. m. kir. főerdész.

Anövények közül a föld alatt termő gombák kimagyarázható okból legkevésbé ismeretesek és azok felőli tudásunk még felette hiányos. Az Európán kívül előfordulók közül alig néhány ismeretes és a hazánkban előfordulók közül is bizonyára csak keveset ismerünk.

A szarvasgombák leírása körül különösen a francia és olasz tudósok haladtak elől, nevezetesen Tulasne párisi tudós munkája a földalatti gombákról klasszikus tanulmány. Ezek a földalatti gombák alakjuk, felületük és belső szövetük szerint 14 fajban és 54 alfajban irattak le. Ezekből azonban sok csekély nagyságuk miatt, mások pedig szijas, kemény husuk vagy erős utálatos szaguk miatt élvezhetlen. Hazánkban sok faj fordul elő, de sajna, nincsenek tanulmányozva és leírva, mi tekintetben sokat tehetnének hazánk erdészei, kiknek alkalmuk van ezen gombákra akadni és őket megfigyelni.*) Nagy értékkel bírnának oly közlemények, melyek ezen gombák feltalálására utmutatást nyújthatnának, nevezetesen:

1. az idő jelzése, mikor keresendők és mely időre esnék emez vagy amaz faj feltalálása;
2. a gomba fekvésének mélysége, mert némelyik nagyobb, másik kisebb mélységben található a föld alatt,
3. az előfordulási hely, annak fekvése és földminémősége, völgy, dombos vagy hegyvidék, homokos, televénygazdag, agyagos vagy meszes stb. talajon, vagy ezek vegyülékében különböző fajok egyedül vagy vegyesen fordulnak-e elő; az erdők fanem szerint, mert igen ritkán fordul elő a földalatti gomba egész szabadban bokor és fanélküli területen; nevezetesen figyelés tárgyát képezhetnék a szénéégető helyek, porhanyó talajok, száraz fekvés és gyeptelen helyek.

*) Szerző figyelmét az idevágó magyar irodalom, nevezetesen Hollós Ferencznek a Természettudományi Közlönyben és a Növénytani közleményekben, továbbá másoknak az Erdészeti Lapokban megjelent cikkei kikerülték. Szerk.

4. Néha más körülmények is mutatják ezen gombák előfordulását, pl. ahol disznók turnak vagy szarvasok, őzek és más állatok szaglás után reáakadnak és azokat felfalják.

A szarvasgomba fajtái között már kereskedelmi szempontból is nagy a különbség érték tekintetében, azért csakis a legnemesebb fajokra terjesztem ki leírásomat, t. i. azokra, melyek a konyhák gyémántjai és mint élvezeti cikk, a forgalomban ismeretesek.

Tuber melanosporum, Vitt. eredeti franczia (fekete) szarvasgomba Périgordból, külsője kerekded, szögletes, nagyobb és kisebb többszegletű (ripacsos) szemölcsökből és pontozott gödrökből áll, feketés-vöröses árnyalatu szinezettel, belseje husos, viola fekete-szinű vagy mély barnavörös, fekete és fehér fényes vörösszélű átvonuló erekkel. Spórái négytől hatig hosszukás-tojásdadok, barna-fekete színű éles tüskékkel. Érése ősztől télig tart. A legkeresettebb és drágább gomba, mely nevezetesen Délfranciaországból nagymennyiségben jön forgalomba; felső Olaszországban is előfordul, Angliában néha, Németországban ritkán.

Tuber brumale Vitt. Francia téli szarvasgomba (Truffer d'hiver, Tartuffo nero di norcia). Rendesen kerekded, tiszta fekete, nagy durva, később sima szemölcsökkel, husa szürke-fekete, sötétebb és kevés számú fehér erek által körvonalosan átfutva. Érik késő ősszel egész tavaszig (március), illata azonban kevésbé aromatikussá és ezért kevésbé értékes. Francia- és Olaszországban gyakran fordul elő.

Tuber aestivum Vitt., (német) jó nyári gomba. Felülete kerekded, alól számos redővel, fekete-barna, nagy, sokszegletű. Kúpalaku, könnyen vonalzott szemölcsökkel. Husa márványozott, rövid, fodritott barnás és fehéres erek által. Spórái száma négytől hat, világosbarnák, hálószerű gödrökkel. Érése októbertől télig, Francia- és Olaszországban júliusban; leginkább az agyagos, meszes talajt kedveli.

Tuber mesentericum, Vitt. Ez az előbbihez külsőleg és színben hasonló, de általában kicsiny diónagyságu, erei sötétebbek és azért husa szürkés-barna; elliptikus spórái barnák, illata mosusszerű, ize meglehetősen keserű, ezért kevésbé becsült áru. Érése októbertől télen át.

Tuber aestivum és *mesentericum* a legelterjedtebb szarvasgombák; messze éjszakig terjednek Németországban, Csehország-

ban és Angliában stb. Még előfordul a *Tuber excavatum* Vitt., bőrerős mélyen szakgatott hussal és a *Tuber rufum* Vitt. melyek mint rossz szarvasgombák figyelembe nem jöhetnek.

Tuber magnatum, Pico, az olasz fehér szarvasgomba (szőke, tartuffo bianco). Fehéres-sárga, majdnem sima, vagy durva, különböző alakú, szögletes kerekded, nyilván feltűnő alappal. Husa finom hálószerű erektől átvonva, spongyaszerű, eleintén fehér, később sárgás vagy vörös-barna, néha majdnem rózsaszínű és rubinvörös. Juliustól késő őszig érik és nevezetesen Olaszországban (Piemont) és a Rhone departementban fordul elő még erdőkön kívül is, fűzfák és nyárfák alatt, de néha szabad mezőn is. Az olaszok ezt a szarvasgombát nagyra becsülik, befőzik vagy nyersen salátának olajjal és eczettel élvezik, de finom zsenge husa miatt soká nem tartható el.

A következők a valódi szarvasgombáktól fejlődés és belszervezet által elütnek, úgy hogy a Tuberektől különválasztva két fajt képeznek.

Choiromyces mäandriiformis Vitt. (*Tuber album* Bull.) Ezen fehér szarvasgomba kerekded burgonyagumóhoz hasonlít, kiálló redős alappal, szálakkal vagy finom nemezzel fedve, sima fehér-sárgától gesztenyebarnásig, többnyire világos szakgatású felbőrrel. Husa eleintén egyformán fehér, lisztes és nagyon sűrű, sokszor egymásba fogódzó (mäandricus) erek által márványozott, ha pedig érett, sápadt, vagy sárgás-barna színű. Spórái hosszukás üveg-edényhez hasonló, mindég nyolczan vannak, kerekded, tompa tüskével ellátva. Juniusban, juliusban megéri és a földben laposan fekszik. Ez a gomba Németországban, Csehországban és Sziléziában gyakori. Ize jó, de a nemes szarvasgomba mögött áll; kedvelt vásári áru.

Terfezia Leonis. Tul. (*Tuber nivum*, Desf.) Afrikai szarvasgomba. Külalakja az előbbihez hasonlít, néha narancsnagyságú, a tompa alapon mycelium-szálak és reátapadt homok látható, fehéres-sárgás és változó barna színű. Husa eleintén sápadt és lisztes, éretlen állapotban lágy, fehér kerekded barna foltokkal. Spórái szintén az előbbiéhez hasonlitanak; nagyon zsenge és izletes. Északafrika homokjában terem, Barth utazó szerint ott, hol más növény alig tenyészik.

A szarvasgomba életmódja jórészt ismeretlen. Tulasne természetudós a legelső fejlődési stádiumokban úgy találta, hogy a termőtestek eleintén mint gömbszerű testecskék sűrű myceliumba burkolva mutatkoznak. Továbbá fejlődésénél a mycelium lassan elvész, úgy, hogy végre az érett gombatest csupaszon és szabadon a földben fekszik. Rendesen egy myceliumból több termőtest képződik, melyek körben fészekszerűen fekszenek; további fejlődésük folytán a föld kereken felemelkedik, illetve felnyomódik, mely körülmény utmutatója (à la marque) a gombakeresőnek. Ezek a körök minden évben tágulnak, s ha a gombagyűjtésnél a szedő a nagyon gyöngye myceliumot kevésbé sérti meg, úgy ugyanazon a helyen évente újabb szarvasgombára lehet számítani. Természetes, hogy a szarvasgomba fejlődése, növése és nagysága, mint a másféle gombánál, az idő melegétől és nedvességétől függ. Középsúlya egy szarvasgombának $\frac{1}{8}$ kg., de vannak kilós súlyúak is.

Teljes kifejlődésükhöz három-négy hónap szükséges és a különböző fajok nyártól télig jutnak érésre, így a májusi vagy nyári szarvasgomba (*Tuber aestivum* és *mesentericum*) június-julustól kezdőleg, más fajok, mint a franczia szarvasgomba (*T. melanosporum*) őszől és a téli szarvasgomba (*T. brumale*) novembertől februárig. Föld alatt megtűrne hat fok hideget, de a szabad levegőn már csekély fagy árt nekik és ízüket veszítik.

A szarvasgomba laza, meszes, de sőt egy kevés vastartalommal bíró talajt és hegységi vagy dombos vidéket szeret, hol vigályosan álló tölgy-, bükk-, mogyoró-, gesztenye-, éger- és nyírfák állanak. Tiszta tülevelű erdőben nem fordul elő, legfeljebb egyes fanemek közt. Ha az erdő megsűrűsödik vagy ellenkezően igen megritkittatik vagy ledöntetik, akkor a szarvasgomba is eltűnik. Némely faj azonban famentes, dombos szántókon és ugarokon, sőt lapályon fekvő munkált földeken is előfordul, mint a *T. magnatum*. Nevezetesen koros fák, ha száz éven felül vannak, a rovarok gyűlhelyét képezvén, alkalmasak a szarvasgomba fejlődésére. A rovarok ide hurczolják és innen viszik a gombacsirákat, fától-fára szállva, sőt a madarak és más állatok is terjesztik, mert a gombacsirák az állati gyomorban sem veszítik el csiraképességöket és az állati trágya a gombának első táplálékját látszik nyújtani.

Daczára a szarvasgomba nagy nemzetgazdasági értékének még

sem sikerült eddig a tudománynak és gyakorlatnak annak mester-séges felnevelése. Kísérletezésekben nem volt hiány. A legnevezetesebb siker kilátásával azok a telepítések bírnak, melyek a champagne ágyakhoz hasonlóan vannak elkészítve. Az újabb francia források szerint ugyilátszik mégis kitaláltak egy eljárást, mely a szarvasgomba közvetlen tenyésztésének nevezhető. Vegyünk oly tölgyfákról makkot, melyek alatt a szarvasgomba előfordul; ha azt bizonyos távolságban elvetjük megfelelő más helyen, 10—12 év múlva az ezen makkvetésből keletkezett fák alatt a szarvasgombák előkerülnek és folyton teremnek, ha ezen tölgyfákat megfelelő világosságban ritkán fentartjuk. A loudoni és cirayi (Vienne departement) truffiérekek ezen eljárásnak köszönik létezésüket és ez sok más vidéken is jónak bizonyult. Mily nagy értéket képvisel az ily, különben alig értékes föld, könnyen kiszámítható, midőn bebizonyítva áll, hogy ott hektáronként 80—100 frank évi haszonbért fizetnek a szarvasgomba szedésért és ennek következtében számos birtokos létesített birtoka egy részén hasonló truffiéreket.

Az ilyen vidékek természeti viszonyai bizonyosan alkalmasak a szarvasgomba tenyésztésére és a makkal elvetett gombaspórák vagy mycelium kifejlődik. A szarvasgomba csírák után való közvetlen szaporítása, azoknak elvetése által eddig nem sikerült vagy csak nagyon kétesen.

A természetesen keletkezett szarvasgombatermőhelyek sok viszontagságnak vannak alávetve, a fák levágása, újabb ültetések és a gombagyűjtés körül tanusított hanyagság stb. által, azért a szarvasgomba mesterséges tenyésztése céljából a szarvasgomba életére és tenyésztésére vonatkozó előfeltételek kikutatása volt már régen a cél, melynek megközelítésénél a véletlennek nagy szerep jutott. A múlt század közepén de Montclar Saint-Saturnin-les-Alpes nevű birtokán tölgymakkot vetett el és kitűnő szarvasgombát nyert; Tallon József pedig meglepetve jött arra a tapasztalatra, hogy az általa elvetett makkból nőtt fák alatt szarvasgombát talált és ez szerencséjének megállapítója lett, sőt mások is követték példáját, úgy, hogy idővel szomszéd birtokostársai mindnyájan szarvasgombát tenyésztő kis teleppel birtak makkültetvényükön. A telepítés folyton terjedt, nevezetesen midőn Rousseau Carpentrai

szarvasgombakereskedést nyitott és hektáronként tizenkét év alatt 40,000 frank értékű szarvasgombát termelt és adott el. Ennek folytán megállapították azt a gazdasági tételt: „tölgymakkot vessetek, ha szarvasgombát akartok aratni“.

A szarvasgombatelepítés feltételei ugyanazok, mint a vadon előforduló és termő szarvasgombánál. Egyik provençei erdőgondnokság jó példával járt elől, midőn a mont ventoux-i oldalon már 1882-ben 25,463 ily szarvasgombahelylyel rendelkezett, melyek 23,350 frank évi jövedelmet hoztak. Azóta már arra is jöttek, hogy a szarvasgomba erdőtisztásokon is tenyészik, hová oly földet helyeztek, melyben a szarvasgomba csirái előfordultak. Öreg tölgysfaültetvényekben már a gomba odatelepítésének második évében megkezdhető a szarvasgombaszedés, fiatalosokban ellenben csak 6—10 év múltán, de erre nézve is eltérők a nézetek.

Ha az ültetés nagyon mély, akkor 13—15 év múlva mutatkoznak csak a szarvasgombák, néha ezeket más gombák előzik meg, p. o. a *Melanogaster*, mely biztató előhírnöke a szarvasgombának. A trágyázás eddig nem bizonyult eredményesnek. Bizonyos idő múlva a truffiéreket kimerülnek s akkor a fák kivágatása által újítandók fel, s az így megújított truffiéreket több évig parlagon állanak és csakis az ötödik év körül kezdenek újból teremni. Érdeemes felemlíteni Charles Laval 1884-ben megjelent értekezését „Trufficulture, Guide pratique du Trufficulture“, mely műben leírja, hogy a Dordogne departementben a birtokosság a hegyek oldalán és völgyeiben mindenfelé gazdagon jövedelmező szőlőkkel birt, de azokat a filloxera olyannyira tönkretette, hogy csakis a szőlő közt fennálló gyümölcsfák adtak még némi hasznót és ha a szomszéd Lot departementiek példáját követték volna, kik szőlőjükből egyuttal szarvasgomba termőhelyekről vett tölgymakkból nevelt fákkal birtak, melyek a szőlő elpusztulása után a szarvasgombatermésből bő kárpótlást nyújtott, amazok sem szenvedtek volna annyi kárt.

Tehát igyekezzünk terméketlen hegyeinket szarvasgomba-teleppel ellátni. Laval osztja Chatin botanikus nézetét, hogy ezen pompás ízű gombák kifejlesztésére az illető fa gyökérszállainak tejszerű izzadmánya szükséges, és ezen állítás támpontjául szolgál, hogy a szarvasgomba vándorol a szerint,¹ mint a fa tör-

zsétől a gyökérszálak tovább terjeszkednek, úgy hogy a szarvasgomba is mind messzebb nő a fatörzstől és ezen gyökérszálaknak a szarvasgomba életére nagy befolyással kell birniok. Dr. Frank B. berlini tanár megállapította, hogy a szarvasgomba és a tölgy, bükk és gyertyán symbiozisban élnek.

A szarvasgombát tenyésztőnek főfigyelme mindenesetre a talajra terjedjen ki, hol a telepítést óhajtja, mert csak oly föld lesz arra alkalmas, hol a megfelelő fák nevezetesen tölgyek létfeltétele is megvagyon. Tapasztalás szerint a meszes talaj, mészszerű és agyag vagy homok és mészevegyíték felel meg legjobban, nevezetesen vegyes ültetésre a mésztalajon a molyhos tölgyet (*Quercus pubescens*), s a kocsántalan tölgyet (*Quercus sessiliflora*) használjuk. Laval 60 ár kiterjedésű kipusztult szőlőhegyen ezen két fánemből ültetett és tíz év múlva ezen aránylag csekély területről évi 600 frankot huzott és egyik évben ugyanezen terület 100 kgm jó fekete szarvasgombát termett. Könnyű meszes homokból álló talajon Laval szerint legjobban felelne meg a *Quercus sessiliflora* (téli tölgy), a *Quercus pubescens* (molyhos tölgygyel) vegyesen, mert a természetben mindig a felsorolt vegyes tölgyállabok talaján mutatkoztak a szarvasgombák. Az ily tölgyállabokban akár a szabadban, akár mesterséges tenyészdekben mindég kizárólag fekete szarvasgombák (*T. brumale* és *melanosporum*) termettek és ott soha sem fordult elő más p. o. a *mosusszagu T. mesentericum* gomba.

A szarvasgomba fejlődése július-augusztusra esik, Dél-Franciaországban augusztusban többször esők szoktak lenni, melyek a gomba növést rendkívül előmozdítják, s midőn egyik évben az augusztusi esők kimaradtak, egy loti szarvasgombatermelő gazdag öntözést végeztetett telepén, mi által gazdag termése is lett, mi annak bizonyítéka, hogy nagy meleg mellett a szarvasgombák a szükséges nedvességet tenyészsőkre nem nélkülözhetik.

A szarvasgombának alakja és nagysága a talaj minőségétől függ, melyben terem. Könnyű homokon és meszes talajon, hol a *Quercus sessiliflora* tenyészik, általában nagy kerek jól kifejlett szarvasgombák fordulnak elő, melyek külhéja meglehetősen sima, mert ily porhanyó talajban fejlődésük zavartalan, míg a

tiszta mész vagy agyaggal vegyes talajon, kivált hol annak mivélése is hanyag, kevésbé fejlődhetnek jól, mert kövek és a föld nehéz és sűrű volta a fejlődésnek többé-kevésbé útjába áll. Azonban éppen utóbbi talajokon teremnek a kiváló illatu szarvasgombák és azért a martelli szarvasgombák, hol nehéz földben tenyésztek, sokkal kedveltebb illat által tűnnek ki, mint azok, melyek a sarlati könnyű homokföldben termeltetnek.

A tölgyesek csak akkor bő termésűek, ha hegyoldalokon nem pedig völgyekben létesülnek, mivel a szarvasgomba nem az álló, hanem inkább a felülről leomló öntözést szereti. Ősszel be kell szerezni az érett makkot, de csak oly fákról, melyek alatt szarvasgombák termettek. Ha a helyi viszonyok engedik, ekével barázdát szántatunk és ebbe 10 cm távolban a makkot elvetjük s a földdel betakarjuk; a barázda mellett a talajt 4 méter szélességben megdolgoztatjuk és bevetetlen hagyjuk, azután második barázdát vonunk és azt hasonlóan beültetjük s a mellette levő 4 méter területet ismét megmunkáljuk s így tovább.

Ezen 4 méter széles ágyak megdolgozásával az egereket és kártevő rovarok lárváit elpusztítjuk, ezek aztán nem árthatnak a vetésnek. Ha a terület megengedi, bevetjük az egészet zabbal vagy búzával, melynek aratása után a földet minden gyomtól megtakarítjuk, hogy az ültetvény fejlődésének ne ártson. Már a jövő tavaszkor kikel a makk, s a fiatal tölgycsemeték kimagaslanak és könnyen felismerhetők. A gyomirtást évenként augusztusban ismételni kell, mert akkor a legalkalmasabb erre a száraz idő. Czélszerű továbbá a tölgycsemetéket trágyázni, mi által növésök előmozdítatik; galamb és juhtrágya a legmegfelelőbb, vagy lehet közvetlenül pár sor burgonyát vagy babot alkalmazni és azt jól megtrágyálni. A makkvetés negyedik évében már a sorok közé nem ültetünk, de azért felkapáljuk azokat tavaszkor; a hatodik évben tapasztalni fogjuk, hogy a tölgyfácskák alján a föld úgy látszik mintha kiszíva vagy felszárítva volna; ez biztos jele a szarvasgomba képződésének, melyek szedése már a következő évben meg is történhetik. A fiatal tölgyfák alsó ágait a föld színétől husz cm-ig leollózzuk, hogy a levegő a földhöz jobban hozzáférjen, de azért minden évben megmunkáljuk a földet 10 cm mélyig, mert mélyebb szántás a tölgyfa gyökszárait

sérthetné, melyek tejszerű váladéka a szarvasgomba képződésére nélkülözhetlen. Ha a szarvasgombatelep régi szőlőhegyen van, melyet esetleg a filloxera kipusztított, úgy nem is kell a régi szőlőgyököket kiirtani, mert éppen ezek alatt szoktak a legszebb szarvasgombák teremni. Az elvetett tölgyek között mindig lesz olyan, mely alatt szarvasgomba nem terem, ezeket el kell távolítani, de arra is kell ügyelni, hogy a többiek 4 méter távolban megmaradjanak. Ha pedig magvetés helyett tölgyfacsemetéket akarnánk a szarvasgombatelepre ültetni, bár ez nem egészen biztos eljárás, úgy egy hektárra vegyünk 500 db egyéves tölgycsemetét a talajnak megfelelő fajból. Ezek is sorban ültetendők négy méter távolságban és öt méter sorközben; az ilyen telepítést november körül végezzük, 40 cm mély és 50 cm széles a gödrökbe a legnagyobb figyelemmel; a gyökérszálak szorgalmasan kiterítendő, a föld trágyázandó és a csemeték karókhöz kötendő, nehogy a szél kiszakítsa, és továbbra úgy kezelendő az egész telep, mint a makkvetés; a talaj időről-időre felásandó, trágyázandó és a gyom kiirtandó. Négy öt év múlva a tölgycsemeték tövén a föld kiszíva és száradtnak látszik, mely körülmény előjele a szarvasgomba képződésének. A tapasztalat azonban az, hogy a csemeték kiültetéséből keletkezett szarvasgombatelep sohasem annyira biztos termésben, mint a makkültetésből létesített.

Egy hektár szarvasgombatelep előállítási költsége a következő:

1 hektár föld vásárlása	--- -- 300 K (?)
50 liter tölgymakk	--- -- 5 "
Öt napszám makkültetésre	--- -- 10 "
A talaj 8 évi munkája	--- -- 240 "
Kamatvesztesség	--- -- 215 "
Összesen	--- 770 K.

Igy tehát az összes telepítés 8 évi költsége 770 korona, a szarvasgombatermés évi értéke 1000 K., s ha az évi költségeket 200 koronára teszszük úgy az évi tiszta jövedelem 800 K. és a harmincz évig tartó telep 24,000 koronát hoz.

Déli Franciaországban októberben a szarvasgomba szürkés-színű, novemberben márványozott és januárban fekete. A deczem-berben már beálló fagyok miatt jó a szarvasgomba szedését már november közepén kezdeni, mert ez időtájt a szarvasgomba már a legfelső földrétegben, tehát nem messze a föld színétől fekszik és esős időben könnyen a csigák falánságának vagy a beálló hidegnek esik áldozatul. Midőn a szarvasgomba kifejlődött, emeli a földréteget és azt meghasítja, ezt Franciaországban „marqué“-nek nevezik, azután az esős idő alatt nő a szarvasgomba és ilyenkor már annyira felszinen van, hogy kézzel kiszedhető. Igen gyakorlati, ha a rovarok után megyünk, mert a szarvasgombának is vannak kedvelői az állatok között, és nemcsak a szarvas, őz, de az egérfélék is, sőt a kis rovarlárvák is kedvelik és különösen a szarvasgombabogár lárvái „*Anisotoma cinnamomea*“ kizárólag azon élőködnek; ezeket kell követni, hogy a drága gombát felfedezzük, mert némely rovar a szarvasgombába helyezi tojásait, lárváit, melyből mint kész bogarak fejlődve távoznak és biztosan mutatják a szarvasgomba hollétét. Nagyobb szarvasgombatelepeken, különösen meszes talajban a disznó legalkalmasabb kereső, korán reggel napkelte után már megkezdí a truffiér vándorlását felszerelve vashosszal és tarisznyával. Egy hajló ruddal vezeti a disznót, melynek szája hogy a talált gombát fel ne falja, széles bőrrel van lekötvé, de orra szabad; — a disznó földhöz hajló ormányával és bizonyos röffentéssel jelzi a megszaglászott szarvasgombát, s ha megáll és huzni kezd, akkor a truffiér a disznónak valami ennivalót dob jutalmul és botja segítségével felszedi a szarvasgombát. De a disznó egy pár óra mulva belefárad és a keresés szünetel. A kutya kevésbé fárad el, s ha a szarvasgomba homokos talajon messze egymástól fordul elő, akkor a kutya alkalmasabb kereső. Bármily faj kutya szaglása megfelelő, csak rövid lábu legyen. Tejjel, melybe szarvasgombahéjakat főztünk, betaníthatjuk eleintén szobában, később szabadban jól elrejtett szarvasgombát találni, minden leletet megjutalmazván. Ha öreg kutyát kitanítottunk, akkor a fiatalok ennek vezetése alatt önként megtanulják. Érdekes látni, mily szorgalmasan keresi a földet szaglászva a szarvasgombát vadászó kutya, sőt ha a kutya jó, hát csahol is a talált helyen, akkor csak oda kell

sietni és felszedni a szarvasgombát. Oregebb kutyát kiéheztetünk és egy ideig tejbe főzött szarvasgombával, vagy kenyérrel, melyet vaj és szarvasgombahulladékkal süttetünk, étetjük és annak rendén a szarvasgomba keresésére szoktatjuk.

Olaszországban már a 15-ik században használtak disznókat és kutyákat. Németországba onnan hozattak kutyát és vadászt. Régebben a szarvasgombavadászat nagyuri kiváltság volt és a gombakereső vadászok rendes fizetést huztak, a szedett gombát rendes árért az illető nagy ur konyhájára tartoztak szállítani s csak a felesleges került eladásra. A szarvasgomba kihasználása Franciaországban régtől fogva divik, most Perigord, Dauphine, Provence és Vancluse departementekből folyik a szállítás a világba mindenfelé, és ezen departementek néha egy tél alatt 150 métermázsát adnak el. A legizletesebb, aromatikusabb Perigordról kerül és kilonként 8—10 frank, sőt 24—36 frankért kel el, mely ár azonban a fogyasztóig 60 frankra is felemelkedik.

A francia-szarvasgomba fő kivitele Marseille kikötőből 8—10 millió frank értékben történik. Már nyár végén megkezdődik a szarvasgombaszedés és vásárokra viszik vagy pedig utazó bevásárlók a vidéket beutazzák és mindent összevásárolnak.

A gombák már a helyszínen szorgosan megtakaríttatnak, faj szerint különválasztatnak és kosarakban Párisba vagy másfelé vándorolnak, hová frissen kell érkezniök. A szarvasgombát szabadon minden burkolás nélkül fonott kosarakba rakják, hogy a levegő átjárhassa, hús időben 10 kgm-ig, meleg időben kisebb mennyiségben, hogy fel ne melegedjenek; fagyos időben veszélyel jár a szállítás. Aromatikus ízén és illatán kívül a vevők az alakra és nagyságra fektetnek súlyt. A lyoni, grignoni és valréosi piacokra a legszebb, kerek egyforma szarvasgomba kerül, a périgordi szarvasgombák kitűnnek rendes forma és kiváló illat által és Franciaország többi piaczai közül még Chamont és Dijon nevezetesebb, hol a bourgogni és champagnei szürke szarvasgomba kerül eladásra; Páris környékén nincs szarvasgombatenyésztés. Hogy mennyire hasznos és áldásos a szarvasgombatenyésztés némely francia vidékre, hol kellő erélylyel és kitartással művelik, mutatja Cuzance község, mely egyike a leggazdagabb községeknél, és számos példa van reá miként sikerült

egyeseknek meggazdagodni, hogy a szőlőterméssel felhagyva, főszűlyt a szarvasgombatermesztésre fektettek, mely a bortermés jövedelmét háromszorosan mulja felül.

A szedett szarvasgombát sokáig lehet eltartani, ha azt pincékbe száraz mohára fektetjük s avval fedjük, hogy hozzájuk levegő és nedvesség ne férhessen; úgy kell elrakni, hogy egymást ne érintsék; itt érik meg és nyeri kiváló illatát és készül el vásárra. Mielőtt piacra szállítják, meg kell tisztogatni, a rajtuk tapadó földtől és kövecsektől, hogy felülete látható legyen. Régebben rendetlen növéssü gombákat agyaggal kerekítettek ki és a vevőket, míg reá nem jöttek, megcsalták.

Ha pedig messzire szállítják, akkor a szarvasgombát zsirba helyezzük, abban megfőzzük hámozottan vagy hámozatlanul fél óráig; azután a habot lemerítvén, kiszedjük és meghagyjuk hülni és edényekbe helyezve a felforrt zsirral leöntjük, hogy még két-ujjnyira fedje az edényben levő gombát. Az edényt légmentesen leköttjük, mire két évig is eláll, vajban azonban nem áll el soká. Olaszokban az olivaolajat használják e célra, előbb azonban zsirban vagy borban kifőzik a szarvasgombát s aztán edényekben olivaolajat öntenek reá, így jó száraz hüvös helyen, de nem pinczében, egy évig is eláll. Felvágva szárított szeletekben is árulják, nevezetesen a nyári szarvasgombát (*Tuber aestivum*) de a szárítás által elvesztik jobb aromájukat és izüket. Magánhasználatra szellős, hűs szobában kiterítjük, időről-időre keresztülvizsgáljuk és a legkevésbé hibásakat azonnal eltávolítjuk, ezek turószagúak, mert a legkisebb sérülés, ütés, nyomás rothadást okoz.

Nemtelen, vagyis nem valódi szarvasgombák a következők: *Scleroderma Pers*, *S. vulgaris*, *S. Bovisti*, *S. verrucosum*, *Hymenogaster Vitt*, *H. variegatus*, *Rhizopogon Tul*, *Rh. rubescens*. Mindezeknek főismérve, hogy kifejlődésökkor a földből kiemelkednek, tehát a legtájékozatlanabb gyűjtő által is megkülönböztethetők a valódi gombától.

A valódi szarvasgomba hazánkban is előfordul, mert hallottam több vidéket említeni, hol szedik vagy legalább régebben szedték, de hol és milyen fajt, az előttem teljesen ismeretlen.

A szarvasgombatenyésztés megérdemli a közfigyelmet és

érdeklődést, mert nálunk meghonosítható, de vadon is van bizonyosan.

Ennek megállapítására leghivatottabbak tisztelt erdész szakársaim. Kérem szives érdeklődésüket és figyelmüket, s ha bármily irányban volna tapasztalatjuk, vagy azt megfigyelésük által megszereznék, sziveskedjenek az elől felvetett kérdőpontok tekintetbe vételével szerzett tapasztalataikat közölni, kérem továbbá, hogy oly fákról, melyek alatt szarvasgomba fordul elő, makkot gyűjteni sziveskedjenek személyes felügyelet alatt. Szívesen térítem meg minden evvel járó költséget, ha bő tudósítás mellett annak idején egy pár példány szarvasgombát és pár liter makkot beküldeni kegyeskednének, közölvén esetleg az ilyen makkészletet is. (Czimem: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.)

Felhasznált irodalom:

Dr. B. Frank „Zusammenleben im Pflanzenreiche.“ Berlin, 1885.

Trufficulture. Guide pratique du Trufficulture par Charles Leval, propriéтар a Eybéne. 1884.

Tulasne, Fungi hypogaei. Paris 1851.

Barth. Reise im nördlichen Afrika.

Vittadrin, Irmisch, Goepfert, és Condamy kisebb közleményei kertészeti és gazdasági lapokban.

Graf Barsch lettres sur les Truffes du Piemont.

Alex. Bornholz, Della Cultivazione de Tartuffi.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1905. évi június hó 28-án tartott RENDES VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: *Bánffy* Dezső báró elnök, *Bedő* Albert dr. I. alelnök, *Horváth* Sándor II. alelnök, *Arató* Gyula, *Hangay* Géza, *Hirsch* István, *Imecs* Béla, *Lászlóffy* Gábor, *Nagy* Károly, *Péck* Kálmán, *Schmidt* Ferencz, *Simon* Gyula, *Sóltz* Gyula, *Török* Gábor, *Tomcsányi* Gyula, *Tuzson* János, *Vadászfy* Jenő választmányi tagok, több más egyesületi tag és az egyesület tisztikara.

Távolmaradásukat kimentették; *Almássy Andor*, *Csupor István*, *Gaul Károly*, *Havas József*, *Krajcsovics Béla*, *Máday Izidor*, *Laitner Elek*, *Podhradszky András*, *Scholcz Ottó*, *Téglás Károly* és *Tavi Gusztáv*.

I. Elnök az ülést megnyitván kegyeletes szavakkal emlékszik meg *József* főherceg elhunytáról. Jelenti, hogy az egyesület is kivette az országos gyászból a maga részét, az elhunyt rávatalára koszorút helyezett és a temetésen az elnökség útján képviseltette magát. Melegen méltatja a boldogult áldásos működését és javasolja, hogy az egyesület emlékezetét és hazafias érdemeit jegyzőkönyvben megörökítse, a súlyos veszteség fölött való fájdalomnak és legmélyebb részvételének *Klotild* főherceg asszony s az elhunyt fia, *József* főherceg ur *Ő* fenségeikhez intézendő részvétiratban kifejezést adjon.

Szomorú tudomásul szolgál. A javaslat egyhangulag elfogadjatik.

II. Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére *Horváth Sándor* II-od alelnököt és *Soltz Gyula* ig. választ. tagot kéri fel.

III. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő: Folyó évi január hó 1-étől kezdve befolyt 32279 K. 90 f ugyanaz alatt az idő alatt kiadatott 22904 K. 35 f. Az utolsó választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek: kötvényben tett alapítványok törlesztésére befizetett 773 K., befolyt továbbá a titkári nyugdíjalapra 93 K. 32 f., a Wagner Károly alapítvány javára 95 K. és a Horváth Sándor alapítvány javára Nagy-Disznód község részéről 300 K.

A pénztári jelentéssel kapcsolatban bemutatja a titkár az 1905. évi május hó 22-én tartott váratlan rovincsolás jegyzőkönyvét, mely szerint az egyesület pénzkezelése rendben találtatott és jelenti, hogy május hó 18-án az egyesület vagyon-kezelése a székesfővárosi V. ker. előjáróság részéről is megvizsgáltatott. A titkár jelenti, hogy ez a vizsgálat a belügyminiszternek kivétel nélkül, mindennemű egyesület vagyon kezelésének megvizsgálása ügyében kiadott rendeletén alapszik s utánjárására azt az értesítést kapta, hogy a vizsgálat kötelező s ez alól az egyesület sem menthető fel.

Jelenti továbbá a titkár, hogy az igazgató választmánynak ez évi április hó 15-én hozott határozata alapján a székesfehérvári

ismeretlen alapítványának kisorsolt, 1860 évi államsorsjegye helyett a magyar földhitelintézetnél más, ugyanilyen 200 K. névértékű sorsjegy vásároltatott s az az intézet által őrzött értékpapírlétéhez csatoltatott. Minthogy azonban a vásárolt új sorsjegy vételára nem talált fedezetet a kisorsolt sorsjegy értékében, ennél fogva a titkár javasolja, hogy a többlet az ez idei pénztári feleslegből előlegeztetvén, az a jövő évben a székesfehérvári ismeretlen alapítvány terhére levonassék. (620/905.)

Az igazgató-választmány a pénztári jelentést, a pénztár-vizsgálatok eredményét tudomásul veszi, a titkár javaslatát elfogadja és Nagy-Disznód községnek adományáért köszönetét kifejezni rendeli.

IV. A titkár bemutatja Tallián Béla földmívelésügyi miniszter felmentésére vonatkozó értesítést, melyben a volt miniszter köszönetét fejezi ki az egyesület részéről tapasztalt támogatásért.

Tudomásul vették azzal, hogy az egyesület a volt minisztertől átiratban bucsuzik el.

V. Bedő Albert dr. I. alelnök az 1905. évi április hó 15-én tartott igazgató-választmányi ülésen tett s napirendre tűzött indítványát ismétli. Anélkül, hogy részletekbe óhajtana bocsátkozni, az alapszabályokból kifolyólag is szükségesnek tartja, hogy az egyesület a napirendre került kérdésben állást foglaljon és véleményét ez ügyben nyilvánítsa. Felkéri újból a választmányt, hogy bizottságot küldjön ki, mely bizottság a kérdést tárgyalná s melynek jelentése alapján azután az igazgató-választmány majd érdemlegesen határozhat, addig a dolog érdemét érinteni, fejtegetni nem kívánja.

Elnök jelenti, hogy Márton Sándor rendes tagtól ez ügyben az alább közölt jelentés érkezett be:

Az Országos Erdészeti Egyesület tekintetes Igazgató-választmányának Budapest.

A dr. Bedő Albert I. alelnök ur ő méltósága által a legutóbbi választmányi gyűlésen felvetett indítványhoz hozzá szólni óhajtva, bátor vagyok a tekintetes Igazgató-választmány elé következő indítványaimat előterjeszteni u. m.:

1. kérje fel az igazgató választmány az összes közigazgatási bizottságok erdészeti albizottságait, hogy nyilatkozzanak arra nézve, miszerint az erdőfelügyelőségek, mint az állami erdőhivatalok jelenlegi szervezetét és szolgálati viszonyait helyesnek tartják-e avagy célszerűbbnek vélnék egyesítésüket;

2. határozza el az igazgató választmány, hogy az indítványt bizottsági előkészítés és az igazgató választmányi tárgyalás után a közgyűlés elé fogja terjeszteni.

Bátorkodom első indítványomat azzal megokolni, hogy az ügynek minden esetre csak előnyére fog válni, ha a felügyelőségek s állami erdőhivatalokkal közvetlenül érintkező bizottságok, érdektelen s elfogulatlan bírálati s nyilatkozatai rendelkezésre állanak.

második indítványom támogatására pedig okul felhozni, hogy nagy megnyugvást fog kelteni, ha meg lesz adva az alkalom arra, hogy minél többen nyilváníthassák nézeteiket s a döntésben mentül számosabban résztvehessenek.

Az ügy tárgyi részéhez szintén óhajtanék azon az ülésen hozzá szólni, amelyen az ügy érdemleges tárgyalás alá vétetik. Legyen szabad ezért ennek az ülésnek idejéről tiszteletteljesen értesítést kérnem.

A tekintetes igazgató-választmánynak alázatos szolgálja

Nagykároly 1905. jun. 20-án

Márton Sándor

Sóltz Gyula Bedő Albert dr. indítványát elfogadja, Márton Sándor javaslatát azonban mellőzni kéri, amennyiben a kiküldendő bizottság javaslatát bevárandónak tartja, mielőtt esetleg a közíg. erd. bizottságok e tekintetben nyilatkozás végett felkéreznének.

Horváth Sándor szerint a szóban forgó kérdésben most tett felszólamlás eltér a legutóbbi választmányi ülésben tett javaslattól, amennyiben akkor indítványtevő az erdőfelügyelőségek és az állami erdőhivatalok intézményének egyesítését már előre károsnak jelezte. Szerinte minden tekintetben igen hasznos, üdvös és egészséges reformról van szó.

Bedő Albert hivatkozik a legutóbbi választmányi ülés jegyzőkönyvében foglalt indítvány szövegére, melyet felolvas. Véleménye szerint, mostani indítványa az előbbtől nem tér el.

Simon Gyula aggályát fejezi ki afölött, hogy az országos főerdőmesteri állás mindeddig betöltetlen maradt és hogy a külső szolgálatban jogvégzettek nyertek alkalmazást. Bedő Albert indítványához ebből a szempontból hozzájárul.

Horváth Sándor semminemű veszedelmet nem lát abban, hogy az országos főerdőmesteri cím, mint ilyen, beszünttetett. A mostani beosztás, nevezetesen a kincstári erdők kezelése ügyeinek külön való kihasítása, csak az ügyek gyorsabb elintézhethetése érdekében történt — egyébként a vezetésben az eddigi hatáskör változatlan maradt. Jogvégzettek kiküldése egyes külső hivatalokhoz kizárólag abból a célból történt, hogy az illetők a kül-

szolgálatban gyakorlati tapasztalatokat gyűjthessenek. Ezek rendszeresített állásokat nem töltenek be.

Elnök a személyi szempontok előtérbe tolása ellen szól és általános szempontból véli tárgyalandónak a szóban lévő kérdést.

Péchy Kálmán abban a nézetben van, hogy a bizottság kiküldését csak az helyeselheti, ki az indítványt kísérő véleménynyel egyetért. Minthogy az indítványt tevő véleménye szerint az egyesítés alapján és céljában helytelen, evvel pedig felszólaló egyet nem ért, azt javasolja, hogy a bizottság kiküldése mellőztessék. Hosszasabban és statisztikai adatok felsorolása mellett fejtegeti, hogy az egyesítés az erdészeti igazgatás egyszerűsítése és épen az erdőfelügyeletnek hatásosabbá tétele s különösen az eddig ugyyszólván felügyelet nélkül álló magánerdők fokozottabb mértékben való gondozhatása érdekében válik szükségessé. Ezt pedig személy- és költségzaporítás nélkül csakis az állami erdőhivataloknak a kir. erdőfelügyelőségekkel való egyesítése által lehet elérni.

Horváth Sándor megjegyzi, hogy igen sok munkamegtakarításról és egyszerűsítésről van szó és hogy a kérdéses munkálatok a visszalépett földmívelésügyi miniszter alatt, ki az erdészetnek igaz jóakarója volt, már igen előrehaladott állapotban voltak. Megemlíti, hogy az egyesítés eszméje nem a miniszteriumban merült fel, hanem a képviselőházban, hol az indítványtevő akkoriban ez ügyben nem szólalt fel.

Bedő Albert kijelenti, hogy a képviselőház ülésén erről nem volt szó, csupán a pénzügyi bizottság ülésén, ahol fel is szólalt, utóbbi ülések jegyzőkönyvét azonban nem közlik s így felszólalása a nyilvánosság elé nem került.

Elnök nézete szerint a kezelésnek a felügyelettel való egyesítése vagy egyéb egymástól való elkülönítése fontos elvi kérdést képez; az igazgatóválasztmány azonban most ne foglaljon állást se az indítvány mellett, se ellene, hanem előbb a bizottság jelentését várja be.

Horváth Sándor ehhez hozzájárul, mire az elnök határozatképpen kimondja, hogy az igazgató-választmány érdemileg e kérdésben állást foglalni ezidőszert nem kíván, de az ügy tanulmányozására bizottságot küld ki, mely bizottság javaslata alapján hozza majd meg határozatát. Márton Sándor indítványának első

része ezidő szerint mellőztetik, második része pedig még tárgytalan. A bizottságba kiküldetnek: Bedő Albert dr. I. alelnök elnöklete alatt Arató Gyula, Bittner Gusztáv, Csik Imre, Havas József, Horváth Sándor, Lászlóffy Gábor, Péch Kálmán, Simon Gyula, Sóltz Gyula, Tavi Gusztáv, Török Gábor, Vadas Jenő és a titkár.

VI. Az igazgatóválasztmány Szentimrey Dániel kir. erdőfelügyelőnek a tervezett, új tagosítási törvényre vonatkozólag benyújtott és még 1902. évi márczius hó 18-án tartott rendes igazg. választmányi ülésen tárgyalta indítványának a tulajdonképeni erdőgazdasági kérdéseket érintő részét egyhagulat elfogadja. (231/1902)

VII. A titkár a vidéki erdészeti egyesületek alakításának tanulmányozása ügyében kiküldött bizottság alábbi javaslatát, ugyancsak Téglás Károlynak és Podhradszky András biz. tagoknak külön javaslatait is felolvassa.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

A m. évi december hó 16-án tartott választmányi ülésben megbízást nyervén, hogy vidéki erdészeti egyesületek alakításának kérdését tanulmányozzuk, véleményünket van szerencsénk a következőkben előterjeszteni:

Vidéki erdészeti egyesületek szervezésétől, ha komoly és céltudatos vezetés alatt állanak, a hazai erdőgazdaság a következő előnyöket várhatná:

1. Az erdőbirtokosok behatóbb érdeklődését az erdőgazdaság iránt. Mint a vidéki egyletek elnöki és választmányi tagjai, több erdőbirtokos vonható be az egyesületek aktív tagjai közé.

2. Az erdőbirtokosoknak és erdőtisztéknek a választmányi és közgyűlések alkalmával való érintkezésénél számos kérdés kerülhetne megvitatás tárgyává, amely ezidő szerint fel nem vetődik. A sűrűbben tartott helyszíni szemlék (erdei kirándulások) alkalmával több alkalom nyílnék egymás gazdaságainak megismerésére és tapasztalatok kicserélésére, mint eddig. Ebből bizonyos élénkség várható szaktudományi téren, amely remélhetőleg szakirodalmunkra is termékenyítőleg hatna.

3. A vidéki egyleteknek évről-évre más helyen tartott ülései, a nagyközönség előtt is bizonyos mértékig emelnék az erdőgazdaság erkölcsi súlyát, mely ekként helyi gazdasági kérdésekben a kellő társadalmi érdekképviseléssel bírna. Az erdőgazdaságra kedvezőtlen gazdasági, vagy egyéb jelenségek gyorsabban ismerhetők fel, leküzdésükre nemcsak az ország központjában, hanem úgyszólván a helyszínen is volna kész társadalmi szervezet.

4. Az érintkezés a földmivelésügy mezőgazdasági ágazataival szintén nyerne közvetlenségében, ami a közös érdekek felismerését és együttes munkálását az egyes gazdasági ágazatok különleges érdekeinek összeegyeztetését elősegíthetné.

Ellenben hátrányként jelentkezhetik:

1. az az eshetőség, hogy a vidéki egyesületek a kellő aktivitást nem fogják kifejteni, amitől főleg két okból lehet tartani és pedig:

a) mert az ország geográfiai konfigurációja és vasúti hálózatunk nem kedvez a vidéki körzetek alakításának és mert

b) a tagok újabb megterhelésével járna.

A vidéki egyesületeknek költségeik fedezéséről önmaguknak kell gondoskodniok, az Orsz. Erd. Egy. még a legszorosabb kapcsolat esetén sem szubvencionálhatná azokat és nem is szállíthatja le tagdíjait, mert ez esetben működésének mostani kereteit nem lehetne fentartani. A vidéki egyesületek tagdíja azonban aránylag csekély volna és 3—4 K-t nem haladna meg. Ez tehát kevésbé fontos. Ennél nagyobb költséget okozna azonban a gyűléseken, kirándulásokon való részvétel.

Az ország földrajzi alakulása és ehhez alkalmazkodó vasúti hálózatunk mellett nehéz oly körzeteket alkotni, amelyeken belül a közlekedés gyors s amelyek gazdasági tekintetben is mintegy természetes csoportnak tekinthetők. Ilyenekként csak a Dunántul és Erdély kínálkozik. Egész északi hegyvidékünk párhuzamos völgyrendszerekből áll, melyeknek vasútvonalai Budapest felé irányulnak, oldalirányban azonban a közlekedés kevés kivétellel igen időrabló és nehézkes.

2. Mint várható hátrány, számításba veendő az az eset, hogy az erdőgazdaság társadalmi képviselőének eddig egységes és éppen ezért súlylyal bíró megnyilatkozása, vidéki egyletek létesítése esetén szétágazik és az Orsz. Erd. Egyesület a vidéki egyesületekkel szemben s ezek egymás közt ellentétes határozatokat hozhatnak, ami surlódásokra ad okot.

Összevetve a felsorolt előnyöket és hátrányokat, nézetünk az, hogy vidéki egyesületek általában hasznára válhatnak az erdészetnek, habár a felsorolt előnyök gyors érvényesülésére a magunk részéről egyelőre nem számítunk.

Üdvösnek azonban a magunk részéről a vidéki egyesületek alakítására irányuló akciót csak akkor tartjuk, ha az egyfelől az egész országra kiterjed és másfelől a vidéki egyesületek és az Országos Erdészeti Egyesület között kapcsolat áll fenn.

Ez a kapcsolat, amelyet ezuttal csak nagy vonásokban óhajtunk körvonalozni, előállhat az által, hogy a vidéki egyletek tagja csak az lehet, aki egyuttal az O. E. E.-nek is tagja és hogy a fiók-egylet elnöke és egyik alelnöke vagy választmányi tagja hivatalból tagja volna az O. E. E. választmányának, mely ekként, ha az illetők nem egyuttal választott tagjai, 40 tagnál többel is bírhatna. Emellett a vidéki egyesületek saját kerületük helyi ügyeiben önállóan határozhatnak, közérdekű dolgokban ellenben javaslatot terjesztenek a központ elé, melynek pártolására a többi vidéki egyleteket felhívhatják. Hasonlóan hatóságokkal és más testületekkel csak saját belső ügyeikben érintkeznének, máskülönben a központ közreműködését volnának kötelesek igénybe venni. A kapcsolat tehát létesíthető volna, mindazonáltal nem javasolhatjuk, hogy az igazgató-választmány már ezidő szerint maga kezdeményezze a vidéki egyesületek szervezését, mert kétségesnek tartjuk, vajjon az akció már most országszerte sikerrel járna-e. A borsod-, gömör- és hevesmegyei erdészeti egyesület megalakulása és az Aradon,

a délvidéki erdőtiszték részéről ily célból tartott előzetes értekezlet ugyan arra vall, hogy egyes vidékeken megvan a hajlandóság a helyi szervezkedésre, mégis úgy véljük, hogy ezidőszerint ennek a szervezkedésnek célja és szükségessége még nem ment át az erdőbirtokosok és erdőtiszték körében annyira a köztudatba, hogy a szervezésre irányuló mozgalom mindenütt és az összes érdekelték körében, ide értve nevezetesen az erdőbirtokosokat is, azzal a felkarolással találkoznék, amely a jövő üdvös tevékenység alapfeltétele és elengedhetlen kelléke.

Tiszteletteljes javaslatunk tehát odaterjed, hogy az igazgató-választmány mondja ki, hogy vidéki erdészeti egyesületek alakulását, ha a fennebbiekben hozzájuk fűzött várakozásnak megfelelnek, általában örömmel üdvözli és az erdőgazdasági érdekek előmozdítására irányuló tevékenységüket a maga részéről kész teljes mértékű erkölcsi támogatásban részesíteni, arra azonban, hogy az Országos Erdészeti Egyesület vegye kezébe a vidéki egyesületek szervezését, az időt csak akkor tartja elérkezettnek, amikor az érdekelték körében erre az egész országban meg lesz a hajlandóság.

Tisztelettel megjegyezzük végül, hogy a fenti véleményhez való hozzájárulását alulírottakon kívül írásban Scholcz Ottó bizottsági tag is kijelentette és Téglás Károly biz. tag, bár külön határozati javaslatot küldött be, amelyet egyidejűleg bemutatunk, lényegileg osztja álláspontunkat, amelytől csupán Podhradszky András biz. tag véleménye tér el lényegileg, amennyiben szintén idezárt véleményében az Országos Erdészeti Egyesületnek a vidéki egyesületekkel való kapcsolatát elvből ellenzi.

Tomsányi Gusztáv biz. tag nem nyilvánította véleményét.

Budapest, 1905. június hó 27-én.

Imecs Béla.

Arató Gyula.

Horváth Sándor
bizottsági elnök.

Tekintetes Titkári Hivatal!

Tisztelettel bejelentem, hogy a vidéki erdészeti egyesületek ügyének folyó hó 27-án d. u. 5 órakor tartandó bizottsági tárgyalásán nagymérvű elfoglaltságom miatt, a legjobb akarat dacára sem vehetek részt. Ennélfogva a jelzett ügyre vonatkozó véleményemet van szerencsém az alábbiakban írásba foglalva betérjeszteni:

VÉLEMÉNY

a vidéki erdészeti egyesületek szervezése tárgyában.

A vidéki erdészeti egyesületek (miként az a nekem megküldött tervzetben ki van fejtve), abban az esetben, ha szervezésük az orsz. bányászati és kohászati egyesület vidéki osztályaihoz hasonlóan történik s munkásságuk a testületi szellem ápolásának és szakunk előbbvitelének jegyében, komoly és cél tudatos lesz, a hazai erdőgazdaságra nézve kétségkívül igen hasznos szolgáltatásokat tehetnek, amelyek úgy szaktudományunk és irodalmunk fejlődését, mint az erdészet közgazdasági és társadalmi súlyának emelését hathatósan támogathatják. Ebből folyólag, az előbbiektől értelmében alakítandó vidéki erd. egyesületek az Orsz. Erd. Egyesület részéről való támogatásra méltán számíthatnak. Ez a támogatás ezidőszerint csak erkölcsi lehet, mert ha az O. E. E. a vidéki egyesületeket

szubvencionálni, vagy azok érdekében tagdíjait leszállítani akarná, akkor egyben működésének mostani kereteit is kénytelen volna szűkebbre szabni, ez pedig erdőgazdasági érdekeinkkel világos ellentétben álló eljárás lenne. A vidéki erd. egyesületeknek tehát költségeik fedezéséről önmaguknak kell gondoskodniok. És ugyancsak rájuk kell bízunk egyelőre a szervezkedést is, mert arra, hogy a vidéki egyesületek megalkotása és élénk tevékenységének biztosítása tekintetében felmerülő nehézségek sikerrel legyenek leküzdve, kellő biztonsággal csak akkor számíthatunk, ha az érdekeltek az egyesület céljaiért való munkálkodásra és anyagi áldozatokra teljesen önkéntesen vállalkoznak és ekként szervezkedésük az elvállalt önkéntes munka és anyagi áldozat lelkiismeretes teljesítésének erkölcsi kötelességérzetével történik.

Ezekre való tekintettel véleményem szerint a következő javaslat volna az O. E. E. igazgató választmánya elé terjesztendő:

Az igazgató választmány mondja ki, hogy a vidéki erdészeti egyesületek alakulását, abban az esetben, ha azok az O. E. E.-el kapcsolatban, annak vidéki osztályai gyanánt szerveztetnek, örömmel üdvözlí, az erdőgazdasági érdekek előmozdítására irányuló tevékenységüket teljes mértékű erkölcsi támogatásban részesíti és a kellő kapcsolat biztosítása érdekében kész indítványt tenni aziránt, hogy minden vidéki osztály elnöke és alelnöke, vagy 1 választmányi tagja hivatalból tagja legyen az O. E. E. igazgató választmányának is; azt azonban, hogy a vidéki osztályok megalakítását az O. E. E. vegye a kezébe, csak arra az esetre javasolja, ha az O. E. E. ebbeli ténykedése a közóhaj megnyilatkozása alapján történhet.

Selmeczbánya, 1905 június 24.

Téglás Károly.

Az Országos Erdészeti Egyesület Tekintetes Titkári Hivatalának Budapesten.

Folyó hó 19-éről kelt becses felhívásának, hogy f. hó 27-én a vidéki erdészeti egyesületek ügyének bizottsági tárgyalásához Budapesten megjelenjek, sürgős hivatalos teendőim miatt sajnálatomra eleget nem tehetek, ahelyett azonban a megküldött indítványra van szerencsém következőkben válaszolni:

1. Részemről korainak, sőt feleslegesnek tartom a vidéki, illetve megyei erdészeti egyesületek ügyével ezidő szerint foglalkozni, mert azok a megalakulás stádiumában lévén, viselkedésük vagy működésük s életképességük felől még nem lehet nyilatkozni. Bevárandó tehát, mily részvétellel fognak ez egyesületek a szakembereknél és erdőbirtokosoknál találkozni. A borsod-, gömör- és heves-megyei erdészeti egyesület felhívása fényes eredményre vezetett, mert azt lehet mondani, hogy e három vármegye erdészeti tisztikara ezen eszme kivételéhez majdnem kivétel nélkül csatlakozott s ezek után hihető, hogy a többi megyék erdészeti tisztikara is hasonlólag fog eljárni.

2. Hogy mi a célja ezen vidéki egyesületeknek, arra nézve van szerencsém Borsod-, Gömör- és Hevesmegye erd. egyesülete alapszabályainak egy másolatát beküldeni, melyből látható, hogy ezen egyesületet a legnemesebb intencziók vezetik; távol áll tőle minden szakadási vágy az Országos Erdészeti Egyesülettől. Mi csak szakunkat és közgazdaságunkat s az erdőtisztek anyagi és társadalmi helyzetét akarjuk fejleszteni, emelni és javítani.

3. A nehézségekkel tisztában vagyunk és hogy azzal a borsod-, gömör- és hevesmegyei erdőtiszték is számot vetettek, azt bebizonyították ezen eszméhez való lelkes csatlakozásukkal. Egyébként lesz gondunk arra, hogy az anyagi terhek viselésén is könnyítsünk, mert ha az eszme testet ölt, azt hiszem, hogy a gyűléseken megjelenő erdőtisztjeiket erdőbirtokosaink segíyezni fogják.

4. Hogy az egyéni szabadságot azzal megkössük, miszerint csak az lehet a vidéki egyesületnek tagja, aki az Országos Erdészeti Egyesületnek is tagja, arra nem vállalkozunk, mert az nagy visszatetszést szülne s azt eredményezhetné: hogy az illetők daczból sem egy, sem más egyesületbe be nem lépnének, sőt az utóbbiból is kiléphetnének. De hogy a vidéki egyesületek elnöke és egyik alelnöke, vagy választmányi tagja az Országos Erdészeti Egyesület választmányának is tagja legyen, ez ellen azt hiszem senkinek sem lehet kifogása, mert az csak kitüntetés lehet reá nézve, s szakügyeink és egyéb érdekeink így jobban előmozdíthatók lesznek.

5. Hogy mily ügyekben érintkezzenek a vidéki egyesületek az Országos Erdészeti Egyesülettel, azt előírni vagy kötelezővé tenni nem lehet, de nem is szükséges, mert általános és közérdekű dolgokban a vidéki egyesületek az Országos Erdészeti Egyesület támogatását úgy is kérni fogják. Más tekintetben pedig a lekötöttség a vidéki egyletek k'tüzött céljának csak ártalmára lehetne.

6. Azt, hogy az Országos Erdészeti Egyesület a vidéki egyesületeket szubvencionálja, vagy hogy az tagsági díjait leszállítsa, tudtommal eddig senki sem kívánta s nem is kívánja. A Magyar Erdész múlt évi december havi füzetében egy szaktárs a szubvencionálást felemlítette ugyan, de az senki helyeslésével nem találkozott.

Ezek volnának tehát a köszönettel fogadott indítványra egyéni nézeteim, melyekhez csak azt fűzhetem még, miszerint részemről nem tartom helyesnek a vidéki egyesületek működését bizonyos lekötöttségekhez vagy formákhoz kötni, mert ezzel a szabad megnyilatkozás korlátoztatnék, ami manapság nem járja, mert csak szabad megnyilatkozás mellett fejlődhetik szakunk, erdőgazdálkodásunk és javulhat anyagi helyzetünk.

Jolsva, 1905 június hó 21.

Podhradzky András,
az Orsz. Erd. Egyesület
választmányi tagja.

Az íg. választmány a kiküldött bizottság többségének javaslatát fogadja el. (787/905)

VIII. A titkár jelenti, hogy a földművelésügyi miniszter az államvizsgáló bizottság tagjává az egyesület javaslatára Leitner Elek min. tanácsost, erdőgazgatót nevezte ki.

Tudomásul szolgál (753/905).

IX. A földművelésügyi miniszter az egyesület új alapszabályait jóváhagyván, a titkár az alapszabályok kinyomatására felhatalmazást kér (723/905).

Megadatik.

X. A titkár a közéletben a legközelebbi multban előfordult s az erdészetre kiható események közül felemlíti a „Magyar Gazdatisztek“ Budapesten f. évi május hó 21-én megtartott „Nyugdíjügyi Kongresszusát“. Minthogy a megindított akció igen közlről érinti a magán erdőtisztek érdekeit is — a titkár kívánatosnak tartaná, ha ez ügyben az erre vonatkozó adatok az Egyesület részéről beszereztenének.

A javaslat elfogadtatott s a titkár a további teendők foganatosításával megbizatik.

XI. Elnök jelenti, hogy meghívás a közgyűlésnek a vidéken leendő megtartására vonatkozólag nem érkezvén — az idei közgyűlés ez év december havában Budapesten fog megtartatni.

Tudomásul szolgál.

XII. Titkár ismerteti Vadas Jenő főiskolai tanár, főerdőtanácsos „Az akác monografiája“ szerzőjének levelét, mely szerint köszönettel vette tudomásul azt, hogy az ig. választmány nem kívánja az akác amerikai elterjedésére s a műszaki tulajdonságok megállapítására vonatkozó vizsgálatok és tanulmányok kiegészítését s mely szerint értesíti a választmányt arról, hogy a kifogásolt anatomiai részlet legközelebb egyik német tudományos folyóiratban fog megjelenni. (778/905).

Tudomásul szolgál.

XIII. A titkár jelenti, hogy Divald Bélának „A jegenyefenyő monografiája“ című munkáját a kiküldött bíráló bizottság kiadásra alkalmasnak nem találta.

Az ig. választmány a bizottság jelentését tudomásul veszi és erről a szerzőt értesíteni rendeli (677/995).

XIV. Téglás Károly főiskolai tanár, erdőtanácsos kérelmére az ig. választmány, a titkár javaslatára, a faeladási szerződésekre vonatkozó munka benyújtására adott határidőt a jövő tanév végéig meghosszabítja (777/905).

XV. Titkár jelenti, hogy Fekete Lajos főiskolai tanár, főerdőtanácsos „Népszerű Erdészeti Növénytan“ című munkájának III-ik füzeté is kinyomattatván, abból 2400 példány kiosztás végett a földművelésügyi miniszter urnak rendelkezésére bocsátta'ott, ki a megküldött példányokat az eddig követett eljárás szerint ki is osztatta.

Tudomásul szolgál (741/905).

XVI. Térfi Bélának azt a kérelmét hogy az „Erdészeti Lapok 1862—1906-ik évfolyamának betűsoros tárgymutatója“ c. pályanyertes munkája után kiérdemlendő írói díjnak a mű teljes befejezéséig visszatartandó 2000 K. levonása után fenmaradó összegét a munka előrehaladása arányában vehesse fel, az ig. választmány teljesíti és az elnökséget ily értelemben a további teendőkre nézve felhatalmazza (772/905).

XVII. Miután az alapszabályok értelmében a fegyelmi bíróság minden évben újra választandó, titkos szavazás útján Arató Gyula, Imecs Béla, Nagy Károly, Péch Kálmán s Schmidt Ferencz választatnak meg ebbe a bizottságba.

XVIII. Az igazgató választmány a titkár javaslatára elhatározza, hogy az egyesületi székház tűzkár ellen az 1899. évi augusztus hó 30-án Pozsonyban tartott közgyűlés határozata értelmében a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél biztosítandó.

XIX. A „Magyar Védőegylet“-be való belépés és a szarajevoi „Magyar Egyesület“ helyiségeinek berendezésére való adakozás iránt beérkezett felszólításokat a választmány az alapszabályok tiltó rendelkezései értelmében figyelembe nem veheti.

XX. Új alapító tagnak a titkár ajánlatára baráti Huszár Tibor vámosmikolai hitbizományi uradalmi erdőhivatala vétetik fel.

K. m. f.

Cserny Győző s. k.
s. titkár.

báró Bánffy Dezső s. k.
elnök.

Hitelesítésül:

Sóltz Gyula,
ig. választmányi tag.

Horváth Sándor,
II-ik alelnök.

II.

PÁLYÁZAT ERDÉSZETI ÖSZTÖNDIJAKRA.

Az Országos Erdészeti Egyesület „Bedő Albert alapítványá“-ból pályázatot hirdet két 600 koronás ösztöndíjra.

Az ösztöndíj az Országos Erdészeti Egyesület tagsági kötelékében álló magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek olyan szegénysorsu, szorgalmas és jó előmenetelű fiai számára alapított, kik az erdészeti pályára készülnek s szaktanulmányaikat a selmeczi m. kir. erdészeti főiskolán szándékoznak végezni.

A kiírt pályázatban tehát részt vehet minden erdészeti pályára készülő, középiskolákat végzett, vagy a selmeczi m. kir. erdészeti főiskola rendes hallgatói közé tartozó ifju, ha 1. kimutatja, hogy atyja, mint erdőtiszt, vagy erdészeti altiszt, erdészeti szolgálatban áll vagy állott s mint ilyen az Orsz. Erdészeti Egyesületnek első belépésétől kezdve állandóan és legalább 5 év óta tagja, vagy ha elhunyt, legalább öt éven át haláláig tagja volt s tagsági kötelezettségének mindenben eleget tett; 2. ha hitelesen igazolni képes, hogy szülei sem elegendő vagyonnal, sem elegendő jövedelemmel nem bírnak arra, hogy őt tanulmányai végzéséig kellő anyagi ellátásban részesíthessék; 3. ha hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy ép és egészséges testi szervezettel s különösen hibátlan látó és halló érzékkel bír; 4. ha az érettségi vizsgát valamelyik középiskolában jó sikerrel letette s a mennyiben már a selmeczi m. kir. erdészeti főiskola rendes hallgatói közé tartozik, egyszersmind az ott eddig megtartott vizsgákat is a rendes hallgatók számára előírt összes tantárgyakból jó sikerrel kiállotta s mindezeket eredeti érettségi bizonyítvánnyal s illetve a selmeczi erdészeti főiskola bizonyítványával igazolja.

A bélyegtelen folyamodványok ezen feltételeknek megfelelően felszerelve f. é. augusztus hónap 20. napjáig az orsz. erdészeti egyesület titkári hivatalához (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) terjesztendő be. Az ösztöndíj a folyamodók közül a legérdemesebbnek ítéltetik oda s a selmeczi erdészeti főiskolára történt beiratkozás után egyenlő havi részletekben f. é. október hónap 1-től kezdve tétetik folyóvá.

Az ösztöndíjat az elnyerő tanulmányának teljes befejezéséig élvezi s csak akkor veszti el, ha a félévi vizsgákon a rendes hallgatókra nézve kötelező vizsgát egy vagy több tárgyból letenni indoktalanul elmulasztja, vagy a vizsgákon egy vagy több tárgyból ki nem elégitő osztályzatot nyer, avagy az egy féléven át hallgatott kötelező tantárgyakból nyert jeles és jó osztályzatai együttvéve az összes osztályzatok 60°/_o-át el nem érik, vagy végül, ha erkölcsi magaviselete bármi tekintetben kifogás alá esik.

Budapest, 1905. július hó.

A titkári hivatal.

IRODALOM.

I. Lapszemle.

A fokozatos felújító vágás elméletéből és gyakorlatából. Ezen a címen ismerteti *Engler Arnold*, a zürichi polytechnikum tanára a német birodalomban és Franciaországban tett tanulmányutjának eredményeit, a melyek végső összefoglalását a *Schweizerische Zeitschrift f. Forstwesen* nyomán kivonatosan az alábbiakban közöljük.

A fokozatos felújító vágás alkalmazásánál általában kétféle eljárással találkozunk. Franciaországban, a badeni Schwarzwaldban és Svájcban a felújítást nagyobb területen indítják meg. Csak a midőn a bevetődés csoportokban vagy egyes területrészekben beáll, akkor eszközölnek az egyenletes ritkításon kívül helyenkint erősebb gyéritést is, mely a megtelepült csemetés fentartását és ápolását célozza.

Bajorországban ellenben már az első vágások is a kevéssé vagy egyáltalában át nem erdőlt faállományokban, mint u. n. csoportos vágások vezetettek, többé-kevésbé egyenletes eloszlással. Tehát már kezdettől fogva az a szándék, hogy valamely fanem meghatározott helyen csoportként települjön meg. Ezek a csoportos vágások vagy apró vetővágások, vagy teljesen a katlanvágás jellegével birnak, tehát felülálló védő- vagy anyafákkal nem birnak. A csoportok helyén a ritkítás már kezdettől fogva meg lehetősen erős és a megtelepülő csemetést csakhamar teljesen felszabadítják. Habár a teljes erdőrészlet felújítása 30 évig is eltart, az egyes csoportok felszabadítása egyaránt gyorsan történik, akár árnytűrő, akár fényigényes fanemekekről van szó.

A már a felújítás megkezdése előtt meglévő csemetéseket mindkét eljárás mellett idejekorán felszabadítják.

Engler azután a két eljárást abból a szempontból bírálja, hogy mennyiben felelnek meg az erdő élettanának s ezen vizsgálódásainál különbséget tesz azon műveletek között, a melyek az állományokat a felújulásra előkészítik és azok között, a melyek a felújítás keresztülvitelére valók.

A tapasztalás azt bizonyítja, hogy ismételt előkészítő vágások, a melyek a záródást nem szakítják meg, hanem csak többé-

kevésbé lazává teszik, a felujulást rendkívül elősegítik. A felujulásnak legjobb bevezetése az, ha a faállomány kora ifjúságától kezdve egészen vágható koráig rendszeresen áterdőltetett, mikor is lassu átmenetben következnek be az előkészítő, illetőleg felujító vágások. Jól áterdőlt faállományok azzal a nagy előnnyel bírnak, hogy bennök a részleges vagy gyenge magtermés is érvényesíthető a felujítás céljaira; a természet ekkor többnyire reávezet arra, hogy mely helyeken és mely fanemre nézve vannak meg a bevetődés feltételei s nekünk ezt az utmutatást csak követnünk kell. Ellenben elő nem készített faállományokban sokkal nehezebb a ritkításnak azt a fokát eltalálni, mely ennek vagy annak a fanemnek felujulását hivatott előidézni.

Ha az áterdőlés lényegileg a mellékállományra szorítkozik, akkor a talaj ugyan nagy területeken egyaránt alkalmassá válik a bevetődésre, minek következtében, különösen árnytűrő fanemeknél, további egyenletes ritkítás mellett, megközelítően egykoru fiatalosokat nyernénk. A figyelmes szemlélő azonban ebben az esetben is azt találja, hogy még egyenletesen ritkított faállományokban is a felujulás eleinte foltonként következik be, mert a talaj így sem válik mindenütt egyenlő mértékben alkalmassá arra, hogy a magot felvegye és az ki is csírázzék.

Ha ekkor a további használatoknál figyelmünket azokra a részekre irányítjuk, a melyeken a felujulás már bekövetkezett és a még be nem vetődött részeken a legszükségesebb használatra szorítkozunk, akkor egyenlőtlen koru fiatalost létesíthetünk.

Ha pedig az áterdőlés inkább a főállományban mozog (*éclaircie par le haut*), a mellékállományt pedig teljesen vagy részben megkiméli, akkor a felujulás csoportonként való bekövetkezésének feltételei még kedvezőbbek. Ekkor csupán a mellékállományt kell helyenkint megritkítani, hogy idővel tetszésszerű szamos fiatalos csoportot nyerjünk.

Ha azonban a felujításra váró állományok áterdölése hiányos volt és ezenfelül koruk is magas, akkor a felujulásra való előkészítés el nem kerülhető s ez a sérült, csekély értékű és terebélyes koronájú törzseknek ismételt kivágása által történik. Az ily átszálalás különösen árnytűrő fanemekből álló állományokban számos apró csemetecsoport létesüléséhez vezet. Árnytűrő és fény-

kedvelő fanemek elegyénél pedig ez az eljárás az árnyttűrő fanemeknek kellő mennyiségben való megtelepülését biztosítja.

Ha a felújítás ekként kezdetét vette, akkor gondoskodni kell, hogy az az állomány egész területén keresztül vezettessék. Az elmélet úgy kívánja, hogy a csemetecsoportok körül a vágás szegélyezve tovább folytattassék olyképen, hogy szűk pásztát vetőre vágunk, avagy az idős faállományt, ha alatta a talaj már bevetődött, keskeny gyűrű alakjában tarra vágjuk. A legelőször keletkezett csemetecsoportok kerületén végzett ily koncentrikus vágások ezeket a csoportokat lassankint kibővítik és pedig olyképen, hogy az a középtől a kerület felé tetőszerűen alacsonyodnak. A fiatalos alakja és elegyaránya attól függ, vajjon a körülszegélyező vágások gyors vagy lassu egymásutánban következnek-e, és hogy a fiatalos hosszabb vagy rövidebb ideig marad ernyő alatt. Ha a fiatalos csoportok gyorsan bővítetnek nagyobb összefüggő fiatalosokká, akkor az új állab az egykoru erdő jellegével bír és a korán felszabadított árnykedvelő fanemeket az a veszély fenyegeti, hogy a közöttük megtelepülő fénykedvelőbb, gyorsabban növvő fanemek kiszorítják őket.

Ha a felújítandó állományok a felújításra nincsenek kellően előkészítve, akkor beállhat ez az eset, hogy a felújítás igen kevés központból indul ki és ekként mindjárt eleinte nagyobb területekre kell kiterjeszkednie. Az így keletkező nagy vágásszélek, a melyek egyes részei a szélrózsa minden iránya felé fordulnak, széldöntésekre adnak okot, ami arra vezet, hogy a felújítás még jobban gyorsíttassék, mint a mennyire különben szükséges volna. A ki a csoportos felújításnál gyorsan ritkit és szabadít, az alapján véve ugyanazt a hibát követi el, a melyet a régi fokozatos felújító vágásnak tulajdonítunk, csupán a gyors ritkítás hátrányos következményei nem jelentkeznek oly szembeszökő módon, mert mindig csak kisebb területeken következnek be.

Ezzel nem akarjuk azt modani, hogy az egyes csoportnak is mindig lassan kell keletkeznie, mert világos, hogy a ritkítás mértékének és a felújítás időtartamának fanem és termőhely szerint különbözőnek kell lennie. A luczfenyő és még inkább az erdei fenyő és a tölgy erőteljesebb ritkítást és gyorsabb felszabadítást igényelnek, mint a jegenyefenyő és bükk; száraz és hűvös termő-

helyen a fanemek egyáltalában nem bírnak el hosszabb beárnyékolást. Ha fényigényes fanemeket kell árnytűrőkkel elegyíteni, akkor is aránylag gyorsan kell a felujításnak végbemennie.

Ámde éppen akkor sikerül a csoportos felujítás sokkal inkább, mint az egyenletes ritkításu fokozatos felujító vágás, ha a bevetődés apró, bár csekély számú árnyaló fával bíró csoportban történik. Az egyenletes ritkításu, fokozatos felujító vágásnál a faállomány *egész területét* oly mértékig kellene kiritkítani, hogy a talaj könnyen megkérgesedik vagy annyira elgyomosodik, hogy a természetes felujítás egyáltalában kérdéses. A csoportos felujító vágás tehát nemcsak jegenyefenyvesekben és bükkösökben, nemcsak erőteljes, üde talajokon alkalmazható, hanem jogosultsággal bír fényigényes fanemeknél és rosszabb termőhelyeken is.

Igaza van Gayer-nek, ha azt állítja, hogy a csoportos felujító vágás abban a kialakulásában, a melyet Bajorországban nyert, jóval általánosabb alkalmazásra számíthat, mint eredetileg. Ámde az is bizonyos, hogy a bajorok sok helyen jobban tennék, ha a schwarzwaldi eljáráshoz közelednének, különösen ami a vigálynövedék kihasználását illeti, a mely első sorban hivatott arra, hogy a hosszú felujítási időtartammal kezelt erdő magasabb jövődelmezőségét biztosítsa.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

FELHIVÁS

a folyó év őszen tartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

16/1905. szám. — A folyó év őszen erdészeti államvizsgát tenni szándékozók felhivatnak, hogy a vizsgálathoz való bocsáttatás engedélyezéseért benyújtandó kérvényeiket a szükséges okmányokkal felszerelve *legkésőbb folyó évi augusztus hó végéig* az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökéhez (Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám) bérmentve küldjék be.

Budapest, 1905. évi július hó 7-én.

Horváth Sándor,

min. tan., az erdészeti államvizsgáló bizottság elnöke.

KÜLÖNFÉLÉK.

Arad, Hunyad, Krassó-Szörény és Temes vármegyéek erdészeti egyesületének megalakítása érdekében június hó 29-én Székely Mózes kir. erdőfelügyelő összehívása folytán Aradon tartották meg az előértekezletet. Az értekezlet tárgyát az alapszabályok megállapításának és a szervezkedésnek előkészítése képezte. Szűkebb körű bizottságot küldtek ki, melynek feladata lesz az alapszabályokat október hó közepéig elkészíteni. November közepére tervezik az alakuló közgyűlés megtartását, addig is a tagok gyűjtése érdekében fognak mozgalmat indítani. Az egyesület, mint halljuk, valószínűleg a „Délmagyarországi erdészeti egyesület” címet fogja felvenni.

Fiatal fenyőültetvényeknek az apró, káros rovarok ellen való megvédésénél Eckstein Károly dr. tanár *finom kvarczhomokkal* kísérletezik, mint erről a Zeitschrift für Forst und Jagdwesen júniusi füzetében is értekezik. A fiatal fenyőcskéket fehér kvarczhomokkal hinti be s eljárásától, melyet a mezőgazdaságnál pl. a földi bolha irtásánál egész jó eredménnyel használtak, sokat vár. Ily kvarczhomokot Németországban már a kereskedésben is kaphatni. (E. Schuman és társa, Roisdorfban a Rajna mellett. Egy postacsomag ára 2 márka).

A kísérletek különösen oda irányulnak, hogy a kvarczhomok mily elegyítésben használandó? Mikor, hányszor és mily mennyiségben alkalmazandó? Hogy viselkednek a csemeték, ugyszintén az azokat károsító rovarok a behintéssel szemben? Mibe kerül ez az eljárás s milyen a sikere?

Eckstein tanár Mehring nyomán azt véli, hogy a homok hatása ez esetben ugyanaz, mint a phylloxeránál, mely tudvalevőleg a futóhomok immunizáló hatása folytán elpusztul.

Faárak és faeladások 1905 első felében. *Kassa város* erdejében 4237 db 300 koronára becsült fenyőrud 1030 K.-ért kelt el.

Pozsega vármegyében a megyei hatóság 36239 K. 10 fill.-re becsült 2903 db tölgytörzs eladása után 45270 K. árt ért el.

A bilkei volt urbéreszek (Bereg megye) erdejének eladásánál 26.734 koronában megállapított kikiáltási árral szemben 49.350 K.-ért értékesítették az eladásra került faanyagot.

Hrianda János tulajdonát képező s a turóczi vármegyei Raksa község határában fekvő erdőben, 9000 db lucz, jegenye és erdeifenyőtörzs, mely 3960 m³-re és

32.000 koronára volt becsülve, a tulajdonos beleegyezésével tartott második árverésen 30.500 koronáért adatott el.

Magyarjakabfalu község volt urbéresei (Sáros vármegye) erdejéből 5545 db jegenyefenyőtörzs, melynek fatömege 6983 köbméter haszon- és épületfa, valamint 1132 köbméter tűzifára becsültetett, a 34.000 K. kikiáltási árral szemben 41.268 koronáért adatott el.

A sóvári erdőhivatal (Szepesmegye) szomolnokai erdőgondnokságában 340 m³ termelt tölgyhaszonfa- és 209 m³ tölgytűzifáért 4362 K. kikiáltási árral szemben 5450 K. árt ért el.

A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal a selmeczbányai erdőgondnokság területén szeldöntött tölgyfákból 204 db tölgyműfát, mintegy 103·55 m³ köbtartalommal, 927 korona 98 fillér kikiáltási áron értékesített.

Teleki gróf tulajdonát képező „Gyilkossaj“ nevű bükkerdőben Ökörmezőn (Máramarosmegye) 3000 szál fenyő m³-kint 4 K. 56 fill. áron kelt el.

Szentsimon gömörvármegyei község volt urbéresei 69 k. h. erdőterületen lévő 2200 tömörköbméter cserkéreg készlet termelésére alkalmas tölgyfát adtak el, mely fatömegből 1 ürköbméter hántott fa- és cserkéreg 2 K. 10 fill. áron kelt el.

A kispetri-i volt urbéresék (Kolozs megye) tulajdonát képező erdejéből 2072 szál 25—80 cm. mellmagasságu átmérővel bíró tölgytörzset 17.300 korona kikiáltási ár mellett 17.301 koronáért vettek meg.

Szalonna község (Borsodmegye) határában fekvő és özv. Pöhm Györgyné alsómetzenzéfi lakos tulajdonát képező erdőben 340 holdon talált 3085 db tölgy és 50 db bükkfa, valamint 2677 m³ cserkéreg s hasított faanyag 23.558 koronáért adatott el.

Beregszász r.-t. város (Beregmegye) erdejének 65·8 k. h. területén cserkéreg eladása után egységenként 6 K. 30 fill.-t ért el.

Leibic városa (Szepesmegye) erdejéből 6738 db 8317·32 m³-re becsült lucz és jegenye haszonfatörzs 46.062 K. kikiáltási árral szemben 61.000 koronáért kelt el.

A sebői (Zólyommegye) volt urbéresék a tulajdonukat képező erdejük 11·04 k. holdnyi részén található 3910 m³-nyí jegenye- és luczműfát 25.088 K. kikiáltási árral szemben 36.506 K.-ért adták el.

Trsztena (Árva megye) község előljárósága a községi erdő egy részét 18.000 K. kikiáltási árral szemben 23.400 K.-ért adta el.

Dobsina város (Gömörmegye) 1500 műépületfa eladása után m³-kint 9 K. kikiáltási árral szemben 11 K. 15 fillért ért el.

Az apatini m. kir. erdőhivatal kerületében 7478 ürméter II-od osztályu dorongfát 2 K. 30 fill. kikiáltási árral szemben 2 K. 34 fill.-t, 7346 ürméter II-od osztályu dorongfát 2 K. 50 fill. kikiáltási árral szemben 2 K. 75 fill.-t végre 988 ürméter II-od osztályu dorongfát pedig 2 K. 50 fill. kikiáltási árral szemben 3 K. 15 fill.-t ért el.

Sósmező község (Háromszékmegye) 40 czm. átmérőjű, felül vastag 3001 db lucz- és jegenyefatörzset, 5147 m³ műfa és 3431·33 tűzifatartalommal 10.284 K. kikiáltási ár mellett 12.820 K.-ért adott el.

Gyula város (Békésmegye) volt urbérései 86 k. h. területen előjövő cserzésre alkalmas fatömeget 7000 K. kikiáltási ár mellett 7503 K. eladási árt értek el, ugyanakkor az ottani *ev. ref. egyház* is 1579 k. h. erdőnek cserkéreg termelésre alkalmas faállományát 660 K. kikiáltási ár mellett 1425 K.-ért adta el.

A *pilismaróthi* volt urbéresei (Esztergommegye) 1900 m. gömbölyű tűzfát 4078 K. 84 fill.-ért adták el.

A *turócszentmártoni* m. kir. j. erdőgondnokság helyiségében megtartott árverésen a *turócszentmártoni volt urbéresei* 14744 K. 65 fill.-re becsült fenyővágása 16.295 K.-ért, a *blatnicaiaké* 20.672 K. becsár mellett 23.150 K.-ért, a *szklabinaiaké* 6519 K. becsár mellett 9836 K.-ért, a *bellaiaké* 6459 K. becsár mellett 7937 K.-ért, *hájiaké* 5729 K. becsár mellett 7800 K.-ért, a *polerickaiaké* 4477 K. becsár mellett 4351 K., az *alsó turcsekiaké* 3964 K. becsár mellett 5525 K.-ért, *sklenóiaké* 8543 K. becsár mellett 10.266 K.-ért, a *piekopaiké* 6456 K. becsár mellett 8795 K.-ért és a *csremoznoiaké* 1625 K. becsár mellett 2100 K.-ért kelt el.

Csernátfalú község (Brassómegye) erdejéből 2750 m³ lucz- és jegenyefenyőt, valamint 2800 m³ bükkfát (kikiáltási ára fenyőfánál 3 K., a bükknél 40 fill. m³-kint) adott el és pedig: a fenyő m³-kint 3 K. 50 fill.-rel, a bükk 45 fill.-rel.

Keresztényfalú község (Brassómegye) a tulajdonát képező erdőből összesen 42.155 K. 86 fill.-re becsült 3059.66 m³ haszonfát és 2442 ürméter hasábfát, 1397 ürméter dorongfát és 1007 ürméter galy- és forgácsfát 45.100 K.-ért adott el.

Ósmarosszék község (Marostorda vármegye) tulajdonát képező erdőből 38.160 m³-re és 140.000 koronára becsült luczfenyő-haszonfa 140.200 koronáért került eladásra.

A m. kir. államvasutak által megtartott talpfaszállítási versenytárgyaláson a következő árakat kínálták:

bükktalpfáért	---	2'2 m. hosszú	14 cm. széles	1'36—1'45	koronát
"	---	2'2 " "	16 " "	1'40—1'75	"
"	---	2'5 " "	—	1'75—1'95	"
"	---	2'7 " "	—	1'90—2'70	"
"	---	2'7 " "	16 " "	1'50—1'65	"
tölgytalpfáért	---	2'2 " "	—	2.—2'62	"
"	---	2'2 " "	14 " "	2'20—2'74	"
"	---	2'2 " "	16 " "	2'38—3'40	"
"	---	2'5 " "	—	3'14—3'64	"
"	---	2'7 " "	—	3'34—4'02	"
váltotalpfáért m ³ -kint	---	—	—	50.—76.—	"

Sumjac (Gömörmegye) község volt urbérései erdejükben lévő haszon-, mű- és tűzifa, valamint cserkéreg eladása alkalmával haszonfánál m³-kint 6 K. 80 fill., bánya- és papírfánál 20 K.-t, tűzfánál 20 K.-t és cserkéregnél 20 K.-t értek el.

Karánsebesi volt 13. sz. román-bánsági határőrezred vagyonsközség Turnul község (Krassó-Szörény vármegye) határában bükkerdőt (talán csak a fakészletet?) adott el holdanként 110 koronával.

Alsó-Kubin község (Árva megye) 12-6 k. holdon lévő 1678 m²-re becsült 2373 db lucz- és jegenyefenyőszálfát 7511 koronáért adott el.

Merény község (Szepes megye) 410 k. holdon található, mintegy 7000 köbméterre becsült, tövön álló lucz- és jegefenyő haszonfát köbméterenkint 5 K. 57 fill.-ért értékesített.

Az alsólugosi volt urbérések (Biharmegye) 37-7 k. holdon található tölgy-műfát, valamint tölgy-, cser- és bükk-tüzifát 15.508 K. 50 fill. becsárral szemben 19.300 koronáért adtak el.

Szepesbéla város 13.133 db lucz-, 9137 db jegenye-, 2159 db fenyőhaszonfa eladásánál 135.000 K kikiáltási ár ellenében 170.000 K-t ért el.

Kecset-Kisfalud község (Udvarhely megye) kecseti közbirtokossága a tulajdonát képező erdőben található, 84.000 koronára becsült, tölgyműfát és tűzifát 86.250 koronáért adta el.

A szarajevói „Magyar Egyesület” — ez az egyetlen egyesület, melyben a megszállott tartományokban élő magyarság tömörülhet — a f. év elején alakult meg. Célja a barátságos összetartást, a magyar nyelvet és érzelmet, a közművelődést alkalmas módon fejleszteni és előmozdítani, továbbá — különösen a tagok gyermekeinek módját nyújtani, hogy a magyar nyelvet ápolhassák illetőleg megtanulhassák és végre az egyesülethez forduló honfitársakat tanácsos ellátni és azoknak, amennyiben az egyesület anyagi viszonyai majd engedni fogják, esetleg segítséget nyújtani.

A fiatal egyesület önereje azonban csekély s anyagi eszközei még elégtelenek arra, hogy üdvös működését saját helyiségében megkezdhesse.

Felhívja ennél fogva mindazokat a honfitársakat, kik hazafias céljai elérésében támogatni óhajtják, hogy helyiségei berendezését s annak mielőbbi megnyithatását kegyes adományokkal lehetővé tegyék. Szíves adományok közvetlenül a „Magyar Egyesület”-hez Szarajevo küldendők be, mely azokat hálás köszönettel fogadja.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán *Wéber Mihály* főerdőőrnek az erdővédelem és különösen az erdei tüzek oltása körül tanúsított hasznos és önfeláldozó szolgálatai elismeréséül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Bécsben, 1905. évi június hó 8-án.

Ferencz József s. k.

gróf Khuen-Héderváry Károly s. k.

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán *Makfalvy Géza* földmivelésügyi miniszteriumi államtitkárnak a múlt évi szárazság és egyéb elemi károk ellensúlyozása czéljából a földmivelésügyi miniszterium kebelében szervezett állami segélyakció teendőinek ellátása körül teljesített kiváló szolgálatai elismeréseül másod-osztályu vaskorona rendemet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1905. évi június hó 13-án.

Ferencz József s. k.

gróf Khuen-Héderváry Károly s. k.

*

Magyar földmivelésügyi miniszterem előterjesztésére *Makfalvy Géza* államtitkárt ezen állásától saját kérelmére felmentem.

Kelt Bécsben, 1905. évi június hó 13-án.

Ferencz József s. k.

Tallán Béla s. k.

*

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán *Pfalz Károly* erdőtanácsosnak, saját kérelmére történő, állandó nyugalomba helyezése alkalmából, sok évi hű és hasznos szolgálata elismeréseül *Ferencz-József* rendem lovagkeresztjét adományozom.

Kelt Bécsben, 1905. évi június 9-én.

Ferencz József s. k.

gróf Khuen-Héderváry Károly s. k.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Laitner Elek* miniszteri tanácsos, erdőigazgatót az erdészeti államvizsgáló bizottság tagjává nevezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Pilz Alfréd* végzett erdészeti főiskolai hallgatót a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtiszték létszámába ideiglenes minőségű m. kir. erdőgyakornokká nevezte ki és szolgálattételre a besztércze-bányai erdőigazgatósághoz osztotta be.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Zimann Ede* m. kir. erdész-jelöltet a besztérczei m. kir. erdőigazgatóságtól a szepesszoombati m. kir. járási erdőgondnoksághoz s megbizta ennek az erdőgondnokságnak a vezetésével.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtiszték létszámában *Hantos Ernő* főerdészt a zágrábi erdőigazgatóság területéből az otocsácsi erdőhivatal központi szolgálatához helyezte át.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *dr. Füley László* rahói ideiglenes minőségű kincstári erdészeti orvost jelen állásában véglegesítette.

*

A magyar királyi földmivelésügyi miniszter a selmeczbányai magyar kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazatánál alkalmazott tisztviselők személyzeti létszámában kinevezte *Fekete Zoltán* m. kir. erdészjelölt s tanársegédet a X. fizetési osztályba sorozott adjunktussá s beosztotta az erdőrendezési tanszékhez.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg a megállapított *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. 1904. XLIII. évfolyam. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDŐŐR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEN ÉS FELELETEKBEN. Irta: Bedő Albert. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcsőházi Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 18 K.

ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 4 K. 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI ÉPÍTÉSTAN. Irta: Sobó Jenő. I. rész 1. és 2. kötet: Középítéstan Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Út-, vasut- és hidépítéstan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

MAGYAR ERDÉSZETI OKLEVÉLTÁR. Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3. kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA. 1880—1884. (I—IV.) és az 1885—89 (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.) Elfogyott továbbá az 1890. (X.), 1892. (XII.) és 1899. (XIX.) évf.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1893—94. (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill. nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1900. (XX.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1901—1903. (XXI—XXIII.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az 1904. évi (XXIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 50 fill., másoknak 2 K 40 fill.

Az Erdészeti Rendelet Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

TANGENS-TÁBLÁZATOK. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K, nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Budapesten, IV., Egyetem-tér 1. sz.)

A LEGELŐERDŐK. Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K 40 f; 55 f postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1905. ÉVI (XXIV.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3 K.

A VADÁSZATI ISMERETEK KÉZIKÖNYVE. Írták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K., kötve 13 K.

HAZÁNK HÁZI FAIPARA. Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K. 40 fill., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.

A BÜKKTÜZIFA ROMLÁSA ÉS AZ ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS. Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fill., másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fill. küldendő.

A KÜLFÖLDI FANEMEK MEGTELEPÍTÉSE STB. Irta: Péch Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K., másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.

SZÁMTAN. Erdőőrök részére írta Béky Albert. Ára tagoknak 1 K 50 f., másoknak 2 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Ő FELSÉGE NAGY FÉNYNYOMATU ARCZKÉPE. Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI INDULÓ és NEMES SZIV-KERINGŐ zongorára. Irta: Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordítatik.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árúkon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentve küldhetők:

A VÁGÁSRA ÉRETT ERDŐ KIHASZNÁLÁSA.

AZ ERDŐK FELUJÍTÁSA, KAPCSOLATOSAN AZOK RENDSZERES KIHASZNÁLÁSÁVAL.

AZ ERDŐK BERENDEZÉSE.

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: Fekete Lajos. I. füzet. Spórás növények. Ára 4 K. II. f. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelettiek. Ára 2 K. III. füzet. Magházias növények. Ára 3 K.

A szerzőknél rendelhetők meg:

ERDŐMIVELÉSTAN. Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

ERDŐRENDEZÉSTAN. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 12 K.

A TÖLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

ERDŐÉRTÉKSZÁMITÁSTAN. II. kiad. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 6 K.

ERDÉSZETI NYERESÉGSZÁMITÁSTAN. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 4 K.

A SZÁLALÓ ERDŐK BERENDEZÉSE. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 1 K. 20 fill.

ERDŐBECSLÉSTAN. II. kiad. Irta: Soltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmezbányán.) Ára 8 K.

A LEGELŐERDŐK BERENDEZÉSE, KEZELÉSE ÉS HASZNOSÍTÁSA. Irta: Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

A SELMEZBÁNYAI M. K. ERDŐAKADÉMIA TÖRTÉNETE ÉS ISMERTETŐJE. Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatóknak 2 K.) Kapható a szerzőnél (Selmezbányán).

Egyebüött megrendelhető magyar erdészeti művek:

A MAGYAR ÁLLAM ERDŐSÉGEINEK GAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI LEIRÁSA. Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi minisztérium. 1896.

AZ ERDŐHASZNÁLATTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)

A BÜKKFA KORHADÁSA ÉS KONZERVÁLÁSA. Irta: dr. Tuzson János. Kapható Kilián Frigyes utódánál. Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.

ÁLTALÁNOS FÖLDMÉRÉSTAN. Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbányán.) Ára 9 K.

ERDŐVÉDELEMTAN. Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 f.

ERDÉSZETI TALAJTAN. Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

ERDÉSZETI SEGÉDTÁBLÁK. Ára: 8 K.

ERDEI ROVATOS NAPLÓ. Ára 1 K. 20 fill.

Megrendelhetők a földmivelésügyi minisztériumnál Budapest.

TERMÉSI TÁBLÁK. 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

AZ ÁRVÉDELMI FÜZESEK TELEPÍTÉSE ÉS MŰVELÉSE. Irta: Vadas Jenő Ára 50 f. Megrendelhető a földmivelésügyi minisztériumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.

TÁJÉKOZÁSUL! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közlő érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői írói díjban részesülnek és pedig: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K.-ban, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—32 K.-ban, és oly fordításért, mely átdolgozást igényel 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közlőtetni, hogy azon *változtatás* ne tétessék; ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával sziveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő: 30 példány: 16 oldalas ivenként 7 K., 50 példány 8, 100 példány 10 K.

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések 1905. évi június hóban.

A rövidítések magyarázata:

Alapítványi kamat	= ak.	Hazánk házi faipara (Gaul Károly)	= H. F.
Alapítványi tőketörlesztés	= att.	Hirdetési díj	= hd.
Átfutó bevétel	= áb.	Időközi kamatok (takarékpénztári)	= ik.
Bedő Albert alapítvány	= BAa.	Kedvezményes lapdíj	= kid.
Bükküzifa romlása stb.	= Btr.	Készpénz alapítvány	= k. a.
Erdői facsemeték nevelése	= Ecs.	Külföldi fafajok tenyésztése	= kft.
Az erdei vetésről és ültetésről (Fekete Lajos)	= Evü.	Lapdíj	= ld.
Erdészeti építéstan I. rész (középi- téstán) I. kötet	= Eép. I. 1.	Legelő-erdők (Földes J.)	= FL.
Erdészeti építéstan I. rész 2. köt.	= Eép. I. 2.	Legelő erdők berendezése	= M. L.
Erdészeti építéstan II. rész (Ut-, vasut- és hidépitéstán)	= Eép. II.	Magyar Erdészeti Oklevéltár	= EOT.
Erdészeti Lapok egyes füzetei	= EL.	Népszerű növénytan	= N. Nv t.
Erdészeti Növénytan I. rész	= Nvt. I.	Ó Felsőge fénynyomatai arcképe	= OFa.
Erdészeti Növénytan II. rész	= Nvt. II.	Perköltség	= Prk.
Erdészeti rendelték tára	= Ert.	Postaköltség	= pk.
Erdészeti zsebnaptár	= Npt.	Rendkívüli bevétel	= rb.
Erdőőr	= Eö.	Számtan erdőőri szakiskolák részére	= Sz.
Erdőrendezéstan	= Rz.	Tagsági díj	= td.
Erdők ápolásáról és használatáról	= Eáh.	Titkári nyugdíjalap	= t. ny. a.
Erdők berendezése	= Eb.	Tangens-táblázatok	= Tt.
Erdők felujtása	= Ef.	Gr. Tisza Lajos-alapítvány	= TLa.
Ezrsébet királyné alapítvány	= E. a.	Vadászati ismeretek kézikönyve	= Vik.
Értékpapírok kamatai	= Ék.	Vágásra érett erdők kihasználása	= Ek.
		Wagner Károly alapítvány	= WKa.
		Vadász tiszparancsolatja	= Vtp.

	Befizetések K.
Ambrus Lajos td.	12.—
Apáti László td.	16.—
H. Anderkó Ábel td.	6.—
Ágh Gyula hd.	11.20
özv. Boskovitz Árminné lb.	97.—
Bund Károly T. ny. a.	46.66
Becker Róbert td.	10.—
Bedő Zoltán td.	26.—
Benedek Albert td.	16.—
Bajusz György Eö. 6.—pk.—.55	6.55
Bogdán Géza Eép. I/1. 11.20	
Eép. II. 12.—pk.—.12	23.32
Boros Marcell td.	10.—
Budovszky János td.	16.—
Bencsik Sándor npt. 2.—pk.	
—60	2.60
Baizersdorf Henrik npt. 2.—pk.	
—12	9.12
Buchalla Samu td.	16.—
Bacsorkó Imre Eö. 6.—Sz. 2.40	
pk.—.66	9.06
Átvitel	333.51

	Befizetések K.
Áttétel	333.51
Bélay József ak.	4.—
Brassói g. n. egyház hd.	37.35
Bodoni Miklós td.	16.—
Csiszér János td.	32.—
Cseklési erdőhid. hd.	12.55
Cserny Győző att.	10.—
özv. Domokos Sándorné ak.	14.—
Deák János td.	10.—
ifj. Demel Hugó td.	16.—
Drágabártfalva község hd.	9.25
Draskovich József td.	16.—
Deutsch Zsigmond Eö.	6.—
Danielisz Elek td.	16.—
Darkó Gábor WKa.	18.—
Fekete János td.	16.—
Fodermayer Rezső hd.	4.—
Franklin társulat Eö.	6.—
Fehér Pál ak.	10.—
Átvitel	586.66

	Befizetések K.
Áttétel	586.66
Förster Gyula att.	157.—
Fried Armin npt. 2.—, pk. —.45	2.45
Förster Gyula ak.	4.—
Forstner Nándor Eő. 6.—, Sz. 2.40, pk. —.66	9.06
Fallar András Eő. 6.—, Sz. 2.40 pk. —.12	8.52
Fehértemplomi vagyonközs. Sz.	3.90
Felsőremetei urad. hd.	14.15
özv. Greiner Lajosné Prk.	5.—
Gyó-Szt-Miklósi erdőgazd. Ert. 6.20, pk. —.78	6.98
Guttman Ferencz npt.	3.—
Gasparez Lajos td.	16.—
Hain Gusztáv td.	16.—
Herrmann János td.	20.—
Huszt László td.	10.01
Hoffmann Sándor att. 60.— ak. 10.50	70.50
Hepke Arthur td.	16.—
Häberfelner Béla td.	16.—
Hám Ferencz Nvt. I. 4.— Nvt. II. 2.— pk. —.12	6.12
Hajdu Dezső td.	16.—
Hornvánszky Viktor Eő.	6.—
Hohenlohe hg. urad. ig. td.	16.—
Hollós Gyula td.	8.—
Hazai hird. rtsg. hd.	65.—
Ivanich Ferencz td.	20.—
Jausz Sándor td.	20.—
Járos Ferencz td.	16.—
Juron Bernát td.	16.—
Jeszenszky Ferencz td. 60.—, Prk. 6.40	66.40
Kaszaniczky Géza td.	5.—
Kiss István td.	16.—
Átvitel	1241.75

	Befizetések K.
Áttétel	1241.75
Keleti Lajos td.	16.—
Kellner György ak.	15.—
Kováts Albert td.	8.—
Kovács Aladár ak.	10.—
Korpona város hd.	13.35
N. Kiss Ernő td.	16.—
Kapoli Pál Sz.	2.40
Littauer Miksa lb.	53.—
Lőw Jenő npt. 2.— pk. —.45	2.45
Latinák Vilmos td.	16.—
Lutsch György td.	40.—
Lukovics Attila td.	20.—
Mezey Gedeon lb.	83.—
Madarassy István Eő. 6.— pk. —.55 áb. 1.45	8.—
Márton Benedek td.	16.—
Magyar leszám. és pénzváltó-bank ik.	7.64
Nagy László ak.	16.—
Nemes Károly WKa.	5.—
Nagy Samu td.	16.—
Náday Dénes td.	4.—
Neogrady Kálmán ak.	32.—
Neuberger Ek. 2.— Ef. 2.— pk. —.12	4.12
Neuhöfer-Sohn hd.	10.50
Orosz István td.	16.—
Orencsák Károly td.	10.—
Persian Iván lb.	50.—
Péntek Eratmus npt.	3.—
Paul Péter td.	20.—
Popovic George ld. 15.— pk. 1.52	16.52
Polacsek Károly td.	16.—
Pásztor Sándor td.	16.—
Payer Arthur td.	20.—
Palkó Mózes Eő. 6.— pk. —.55	6.55
Átvitel	1830.28

Befizetések K.		Befizetések K.	
Áttétel 1830.28		Áttétel 2403.36	
Pátria nyomda hd.	137.27	Selmeczbányai főiskola Rz. 40.—	
Payer Arthur Ert. 9.30 pk. —.12	9.42	EB. 8.—, Ek. 8.—, Ef. 8.—,	
		Eot. 40.—, Flc. 2.40, W. K. a.	
		6.—, Ert. 20.60, Nnt. III.	
Reif Vendel td.	6.—	3.—, áb. 3.58	139.58
Rónay Imre td.	12.—	Sándor Imre Sz.	2.40
Rosmanith Albert td.	16.—	Selmeczi Casinó ld.	8.—
Ringler Antal att.	5.—	Szabadelvü pártkör ld.	3.50
Ranku Miladin td.	16.—		
Ries László td.	32.—	Tihanyi László td.	16.—
Roos Mátyás Eő. 6.—, Sz. 1.50,		Trunkó János td.	50.—
pk. —.66	8.16	Törzs Arthur td.	16.—
Ronchetti Gáspár td.	16.—	Tarnay Dezső td.	20.—
Rinaldi Ottó Eő. 6.—, Ecs. 3.—		Tompa Kálmán td.	20.—
pk. —.55	9.55	Tanádi Emil td.	16.—
Ringeisen Lajos td.	16.—	Tomcsala János ld.	4.—
Richter József td.	8.—	Tobiás Miklós ak. 10.—, npt.	
		2.—, pk. —.10	12.10
Széchenyi Sándor gróf ak.	16.—	Ujfalussy Mihály td.	16.—
Schmiedt Zsigmond td.	48.—	Unger József Sz. 2.40, pk. —.20	2.60
Schmotzer János td.	8.—		
Selmeczi főiskola hd.	22.73	Várady János Eő. 6.—, npt.	
Szentpályi Kázmér td.	16.—	3.— pk. —.12	9.12
Szporny Gyula hd.	14.95	Vaitzik Emil td.	8.—
Stéger Antal ak.	5.—	Vidor Ignác td.	16.—
Szvetelszky Géza td.	8.—	Vadászfy Jenő kld. 6.— npt.	
Schleifer Bertalan td.	16.—	2.—	8.—
Schwigut Ferencz td.	16.—		
Szenes József td.	16.—	Zikeli György td.	32.—
Sándor Jenő td.	16.—	Zimay János td.	8.—
Somogyi Lajos W. K. a.	18.—	Zareczky Pál ak.	16.—
Sifft Ágoston W. K. a.	18.—		
Savanyu Antal npt.	3.—	Junius havi bevétel	2826.66
Stöckig Hugó hd.	40.—	Január—május havi bevétel	29553.39
Átvitel 2403.36		Összesen	32380.05

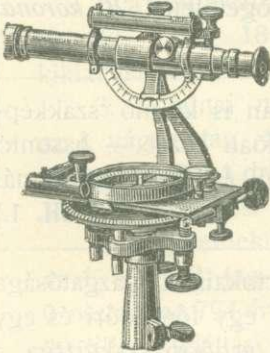
Az „Erdészeti Lapok“ 1905. évi VII. füzetének HIRDETÉSEI.

**Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért
a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.**

Dijszabályzat. Egész oldal 32 K, féloldal 16 K, negyedoldal 8 K, nyolczad-
oldal 4 K. Sorok szerint: Az első negyven (40) sorért soronként nyolczvan (80)
fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig soron-
ként hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyen-
ként negyven (40) fillér számíttatik. Legalább háromszori és ennél többszöri
beiktatásnál megfelelő engedmény. Egy oldalt meghaladó hirdetéseknel ismételt
megjelenés esetén is csak az első oldal után nyújtunk engedményt.

Táblázatok, nyomdai szabály szerint, kétszeres árral számíttatnak.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammon-
ként 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

**Egyetemes busszóla-műszereket
és erdei busszólákat**

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat négyésvonalzókkkal, mérő-
szalagokat, faátlatókat, rajzeszközöket, terü-
letmérőket (planiméter), valamint mindennemű földmé-
részi műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel
kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.
Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Minden-
féle műszerből készletet tart.

Valamennyi mérő műszereink **Calderoni és Tsa** budapesti cégtől is
beszerezhetők. Minden műszer cégünkkel van ellátva.

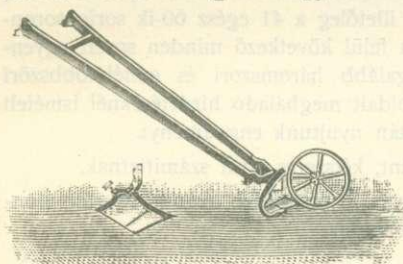
(1.)

Tölgyfacsemete eladás. Folyó év ősz és a következő tavaszra
mintegy másfél millió kétéves kocsántalan tölgyfacsemete lesz
eladó. Jó gondozva, kiszedve és becsomagolva a forró-encsi vagy
liszka-tolcsvai vasuti állomásra szállítva ezerekenként 8 korona
50 fillérért eladó.

Megrendeléseket őszi vagy tavaszi szállításra bármikor elfogad a báró Maillot György erdőgondnokság, Baskó u. p. Bodókő-Váralja (Abauj-Tornamegye). (4. III. 1.)

Az egykereű kézikapáló és töltőgető eke. Minden faiskolában nélkülözhetetlen az egykereű kézikapáló és töltőgető eke.

Sulya 8 kiló, sortávolság tetszésszerint állítható, — sulypont kerékre esik — igen nagy munkaeredményével tetemes kézierőt

takaríthatunk meg. Könnyű és biztos kezelés tekintetében minden más hasonló eszközt felülmúl, jó, gyors és szép munkát végez, maga után barázdát nem hagy, csemetesorokat földdel nem borítja, a nagyobb gyomokat az ekevas elvágja, azok az eke előtt nem torlódhatnak

össze, csemetesorokban károsítás ugyszólván elő nem fordulhat, kézzel gyomlálás csak a csemetesorokban szükséges. Ezen készülék olcsósága feltűnő, ára 16 korona, töltőgetőfejjel 20 korona. Stádel Károly örökösei gépgyára Győrött. (3. V. 5.)

Egy középkorú erdész, ki a vadászatban is kitűnő szakképzettséggel bír, jelenleg 5000 hold erdőt önállóan kezel — hasonló állást keres. Bővebbet a báró Maillot György erdőgondnokságnál Baskón, u. p. Bodókő-Váralja. (5. III. 1.)

Pályázat. Gróf Thorotzkai Miklósné birtokainak igazgatósága Budapest (VI., Sziv-u. 32.) pályázatot hirdet egy főerdőőri és egy erdőőri állásra. Pályázóktól megkívántatik: erdőőri szakvizsga, a magyar, német és román nyelv ismerete s a főerdőőri állásra nagyobb intelligencia, jó írás és jártasság a térképmásolásban. Feltételek: szolgálati hely Petrozsény; egy évi próbaidő alatt 60 K. — illetve 50 K. — havi kezdőfizetés. Kinevezés esetleg a próba éven belül is 80, 100 illetve 60 K. havi fizetés, szabad lakás, tűzifa, szabályszerű napidíj és nyugdíj jogosultsággal. Pályázatok fényképpel és bizonyítványmásolatokkal az igazgatóság fenti címére intézendők. (6)

33 és 34 osztagaiban 663 drb, mindössze tehát 1172 drb tölgyfa 17863 korona 50 fillér kikiáltási árral, és

8. a garamrévi m. kir. erdőgondnokság „A” üzemoszt. V vág. 25 tag. 10 osztagában 39 drb, a 11 osztagban 1635 drb, és a 12 osztagban 489 drb, mindössze tehát 2163 drb tölgyfa 21745 korona 70 jillér kikiáltási árral.

Versenyzők felhivatnak, hogy szabályszerűen kiállított és 1 koronás bélyeggel, valamint a kikiáltási ár 10⁰/₀-ának megfelelő bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat, melyek a jelen hirdetmény minden egyes tételére külön-külön borítékba zárva teendők, és kívül mindegyikének borítékán az értékesítési tárgy, melyre az ajánlat vonatkozik, megjelölendő, legkésőbbben a versenytárgyalásra kitűzött óráig annál is inkább nyujtsák be a nevezett m. kir. erdőhivatalhoz, mert későbbben beérkező, valamint általában távirati és utóajánlatok figyelembe nem fognak vétetni illetőleg vissza fognak utasíttatni. Az árverési és szerződési feltételek a fenti m. kir. erdőhivatalnál megtekinthetők.

Budapest, 1905 junius hóban.

(7)

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

EGYEDÜLI FERLACHI GYÁRTMÁNY.

46 Remekelés.

Ogris Márcus

fegyvergyár és (práciziós) puskaműves
FERLACH (KARINTHIA).

Magyar levelezés. Elvem, pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

519 (12—4)

mely a bel- és külföldi gyártmányok közti versenyen a legelső díjat nyerte el. Aranyérem Páris 1900.

Szállít elsőrangú bármily rendszerű vadász- és cséllővő-fegyvereket legjobb kivitelben. Különlegesség nagyon könnyű Drilling fegyverekben. Súlyuk 2-8—3 kg. Újdonság! Browning-féle serétes-ismétlőfegyver 225 korona gyári árban »csak jó lövéssel szállíttatik.« Legújabb „Ideál” lövegek, melyek úgy a choke mint összpontú furatból a legjobb eredményre lehetők. Nagy magyar képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Pályázati hirdetmény. 10212/1905. ki. — Gyöngyös város tanácsa részéről, a város tulajdonát képező pusztaberei (Mátrafüredi) nagy erdőnél lemondás folytán megüresedett erdőőri állásra nyilvános pályázat hirdettetik.

Felhivatnak tehát mindazok, akik ezen erdőőri állást elnyerni óhajtják, hogy a szakvizsgát igazoló okmánynyal, erkölcsi, továbbá az eddigi szolgálatokról szerzett bizonyítvány és születési kivonatát 1905. évi július hó 31-ig a polgármesteri hivatalnál nyujtsák be.

Ezen erdőőri állással egybekötött javadalmazás a természetbeni szabad lakáson kívül évi 600 K., 54 K. talpalló illetmény, 12 méter kemény tűzifa fuvarral.

Az állás elfoglalandó 1905. évi október 1-én.

Gyöngyös 1905 június 17-én tartott tanácsüléséből.

(8)

A polgármester.

Feladési hirdetés. Sz. 720/905 kiz. — Fogaras vármegye sárkányi járásbeli Ósinka község tulajdonát képező és ezen község határában fekvő „Lacul“ nevű erdőrész fatömege, mely az 1898. évi 51476 szám alatt jóváhagyott rendszeres gazdasági üzemterv B üzemosztálya IV. tagjának 16 és 17 osztágát képezi és 2712 katasztrális hold kiterjedéssel bír, a nagyméltóságu földművelésügyi m. kir. Miniszter Urnak 1904. évi 69369/I/3-b számú magas rendeletében foglalt engedély alapján egyszerre leendő kihasználás végett Ósinka község irodájában 1905. évi *augusztus hó 2-ik napján d. e. 9 órakor* tartandó írásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Szabályszerűen kiállított zárt írásbeli ajánlatok az árverés napjának d. e. félkilencz óráig fogadtatnak el s a szóbeli árverés befejezte után fognak felbontatni.

Az íveként 1 koronás bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatokban az ajánlott összegnek számmal és betűvel szabatosan kell kifejezve lennie s a zárt ajánlat azzal a záradékkal látandó el, hogy a versenyző az árverési és szerződési feltételeket ismeri, azokat magára nézve kötelezőknek elfogadja s magát azoknak feltétlenül aláveti.

Végül minden zárt ajánlatnak tartalmaznia kell a meghatározott bánatpénzt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban.

Az eladás alá kerülő erdőrész fatömege 37.223 köbméter fenyő épület- és műfára és 3011 köbméter bükk tűzifára becsültetett.

A kikiáltási ár 114.077 koronában állapítottatott meg, a melyen alul a faanyag eladni nem fog.

A szóbeli árverésen versenyzők a kikiáltási ár 10%-át, vagyis 11.407 koronát tartoznak bánatpénzül készpénzben, vagy óvadékképes állampapirokban az árverelő bizottság elnökének kezébe letenni.

A becslés, továbbá az árverési és szerződési feltételek Ósinka község irodájában és a sárkányi m. kir. járási erdőgondnokság irodájában Sárkányban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ósinka, 1905. évi június hó 22-én. (9) *Az előljáróság.*

25 korona	egy divatos férföltöny mérték után, remek szabásban finom gyapjuszövetekből LICHTMANN S. szabómesternél BUDAPEST, Rottenbiller-utca 4/B. — Vidékre minták bérmentve. —
---------------------------------------	--

Árverési hirdetmény. 1271/905. főszgh. sz. — Szeben vármegye Rűzs község tulajdonát képező A. ü. o. nevű erdőrészben a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának 1905. évi 9699. számú magas rendeletével engedélyezett mintegy 39,2 kat. hold területen levő 45 cm mellmagasságban mért átmérőjű mintegy 3983 drb haszon- és tűzifának alkalmas tölgyfa f. év *julius hó 22-én d. u. 3 órakor* Rűzs község házában zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár: 38816 K., azaz harmincznyolczszáznyolczszáz-tizenhat K. Bánatpénz: 3881 K., azaz háromezernyolczszáznyolczvan-egy korona.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Írásbeli zárt ajánlatokhoz a kiírt bánatpénz csatolandó.

Az általános árverési és szerződési feltételek a községi előljáróságnál, a nagyszebeni járási főszolgabírónál, illetve a nagyszebeni m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyszeben, 1905 június 22.

(11) *A járási főszolgabíró.*

Feladási hirdetmény. 51336/1905. szám I/B—1. — Az otocsácz kir. erdőhivatalnál folyó évi *julius hó 19-én* délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás fog megtartatni a krásznói, ljeszkovaczi, brlogi, skárei és az udbinai kir. erdőgondnokságok kerületeiben előforduló összesen 229.086 koronára becsült mintegy 42.516 m^3 jegenye és luczfenyő épületi fának, 8432 m^3 bükk mű- és épületi fának, végül 55.770 m^3 bükk tűzifának 30 kisebb-nagyobb részletben való eladása iránt.

Az egyes részletekre külön-külön teendő ajánlat s az ajánlatok a kikiáltási ár 10⁰/o-ának megfelelő bántpénzzel látandók el.

A földmivelésügyi m. kir. miniszterium fentartja magának azt a jogot, hogy az ajánlattevők közül szabadon választhasson.

Az egyes vágások fatömegére és kikiáltási árára vonatkozó adatok, valamint az árverési és szerződési feltételek az otocsácsi kir. erdőhivatalnál és a fennebb felsorolt kir. erdőgondnokságoknál tekinthetők meg és kívánatra meg is küldetnek.

Budapesten, 1905 junius hóban.

(12) *Földmivelésügyi m. kir. miniszter.*

Árverési hirdetmény. 2121/905. szám. — Szeben vármegye Kereszténysziget község tulajdonát képező „Krästelborn“ nevű erdőrészben a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának 1905. évi 7368. számú magas rendeletével engedélyezett mintegy 370 kat. hold területen levő 40 cm. mellmagasságban mért átmérőjű mintegy 7909 drb haszon- és tűzifának alkalmas tölgyfa f. é. julius hó 24-én d. e. 9 órakor Kereszténysziget község-házánál zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár 60065 K., azaz hatvanezerhatvanöt K.

Bántpénz 6006 K., azaz hatezerhat K.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Írásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bántpénz csatolandó.

Az általános árverési és szerződési feltételek a községi előljárásnál, a nagyszebeni járási főszolgabírónál, illetve a nagyszebeni m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyszeben, 1905 junius 29-én.

(13) *A járási főszolgabíró.*

Faeladási hirdetmény. F. 23/905. kj. — Az alólirott községi előljáráóság közhirre teszi, hogy a Fehéregyház község tulajdonát képező „Hebes“ nevű erdőből a nmélt. m. kir. földm. miniszterium által 64658/904. szám alatt rendkívüli kihasználásra engedélyezett 2644 drb tölgyfa (2008 köbméter) Fehéregyház község irodájában 1905. évi julius hó 26-án d. e. 9 órakor a besenyői járási főszolga-

bíró elnöklete alatt kiküldött bizottság által megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek eladatik.

2. Kikiáltási ár 22.563 K. 61 fill., mely összesen alól az említett famennyiség nem adatik el, és árverezni kívánók kötelesek a kikiáltási ár 10⁰/₀-át bánatpénzül készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban az árverezés megkezdése előtt az árverező bizottság elnökének átadni.

3. Az árverezés írásbeli és szóbeli olyképen, hogy a kellően kiállított és a megfelelő bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok a szóbeli árverezés megkezdéséig az árverező bizottság elnökénél Fehéregyházon beadhatók. Írásbeli ajánlatokban határozottan megemlítendő, hogy ajánlattevő az árverezési feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

4. Utóajánlatok az árverezés befejezése után nem fogadtatnak el.

A részletesebb árverési feltételek Fehéregyház község bírójánál és a dipsei kjegyzői irodában a hivatalos órákban bármikor megtekinthetők.

Fehéregyház, 1905 június hó 30-án.

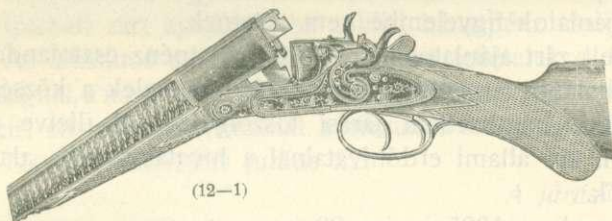
(14)

A községi előljáráóság.

SEIFERT JÓZSEF

os. és kir. udvari fegyverszállító
POZSONY, Halászkapu-utca 4. sz.

Interurban telefon 252.

(12—1)

Interurban telefon 252.

Ajánlja dus raktárát **Henri Pieper** eredeti **DIANA FFGYVEREKBŐL**, ugyszinté oészlszerü **HEMMERLE-féle** fegyverekből, **J. P. Sauer und Sohn** özég **KRUPP FRIGYES-féle** különleges aczélsövü fegyverekből, eredeti gyári árákon.

LEGUJABB **Browning-féle** önműködő ismétlő serét-vadászfegyver, 12 öbnagyságu, eredeti gyári árákon azaz 225 koronáért nálam kapható.

Cs. és kir. állami áruda által osztrák-magyar füstnélküli I. számú vadászati és tárcsa-lőporral töltött töltények, továbbá szállítok minden fajta **kész vadásztöltényeket** mindenkor pontosan és frissen töltve minden kaliberűhöz a legolcsóbb áron.

Vadászati, utazási és sportkülönlegességek.

~~~~~ Saját lövőide. ~~~~~

A **pozsonyi** második mezőgazdasági országos kiállítás alkalmából

vadászfegyvereim és vadász eszközök az egyedi aranyérmét nyertek.

Pályázati hirdetés. 1954/IX—2. — A gödöllői m. kir. állami méhészeti gazdaságban a f. évben szeptember hava 15-én megkezdődő két éves méhészmunkás-tanfolyamra pályázathirdetetik. Felvétetik hat olyan egyén, kik 18. életévüket betöltötték, de 35. életévüket még tul nem haladták. A felvételt kérő és egy koronás bélyeggel elátott folyamodványokat a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez (Budapest, V., Országház-tér 11. sz.) f. évi július 31-ig a következő okmányokkal felszerelve kell benyújtani:

1. Keresztlevél (születési bizonyítvány);
  2. az elemi népiskola négy osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány;
  3. hiteles bizonyítvány arról, hogy folyamodó valamely mező-, kert-, szőlő- vagy erdőgazdaságban mint segédmunkás vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának s megbízhatóságának tanujelét adta. A földmives- vagy kertmunkás-iskolát végzettek előnyben részesülnek;
  4. azoknak, kik szülői gondozás alatt nem állanak, kifogástalan magaviseletéről tanuskodó községi bizonyítványt, azoknak pedig, kik szülői vagy gyámi gondozás alatt állanak, az említett községi bizonyítványon kívül még a szülőik, esetleg gyámjuk oly beleegyező nyilatkozatát is kell mellékelniök, mely az illetőnek a tanfolyamra való belépést megengedi;
  5. csatolandó továbbá az ép, egészséges és munkára edzett testalkatot igazoló orvosi bizonyítvány, a himlőoltási bizonyítvánnyal együtt;
  6. a hadköteles-sorban levők részéről szükséges annak hiteles feltüntetése, hogy a katonai szolgálat teljesítésének ideje a gazdaságban töltendő két év tartamával nem esik össze. Előnyben részesülnek azok, kik hadkötelezettségüknek már eleget tettek.
- A tanfolyamra felveendő egyének a telepen szabad lakást és államköltségen teljes ellátást kapnak. A hallgatók betegség esetén ingyenes orvosi segélyben és gyógyszerben részesülnek. A szükséges könyveket, írószereket, a gyakorlati munkához megkívántató felszerelést, szerszámokat és eszközöket a tanulók használatra a gazdaságban kapják. Ezeken kívül évenként minden növendék 60 K. ruhapénzben is részesül oly módon, hogy a szükséges ruházatról ezen összeg erejéig a gazdaság vezetője gondoskodik.

Budapest, 1954 június 24-én.

(15)

A földmivelésügyi miniszter.

5 forintért

szétküld utánvéttel egy maradék 3 méter egy férfi öltönyre finom fekete, sötétkék, szürke vagy <<<< barna posztót vagy kamgarnt. >>>> (16. XII. 1.)

Országos Posztó kiviteli Áruház Budapest,
Rottenbiller-utca 4/B. — Minták nem küldetnek.

Kitünően szakvizsgázott, szorgalmas, szépírásu 24 éves intelligens **erdőőr** oly **állást keres**, hol magát a német nyelvben, vadtenyésztésben és vadászatban gyakorolhatná. Irodai teendőkben jártas. Czim a kiadóhivatalban. (17)

Pályázat erdészi állásra. Gróf Andrássy Gyula hesdái hitbizományi uradalmában egy erdészi állás töltendő be.

Ezen állással következő illetmények vannak egybekötve:

Évi fizetés 2400 kor., szabad lakás Hesdátjára-vizén, tűzifa, 2 kat. hold. föld használata, 4 drb szarvasmarha eltartásához szükséges széna és legelő, egy hátsó ló használata.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI t.-cz. 36. §-ának megfelelően felszerelt kérvényeiket gróf Andrássy Gyula jószágigazgatóságához Tőke-Terebesen, Zemplénm. f. évi július 31-éig nyújtsák be.

Oly pályázók, kik üzemtervek elkészítésében kellő gyakorlattal bírnak, a kinevezésnél előnyben részesülnek.

Tőke-Terebes, 1905 június 28-án.

(18)

A jószágigazgató.

Pályázati hirdetés. 645/1905. sz. — A vajszlói vallásalapítványi uradalomhoz tartozó bükkháti II. osztályu erdőlegényi állásra évi 360 K. készpénz fizetés, szabad lakás, egy hold kertföld és 9 ürm. kemény dorong tűzifa illetményen pályázat hirdetik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, közalapítványi szolgálatba ujonnan belépők pedig ezenkívül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő és halló képességüket megyei főorvos, vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról, illetőségükről és a családi állapotukról tanuskodó anyakönyvi kivonatokkal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és

Az „Erdészeti Lapok” 1905. évi VII. füzetének tartalma:

Oldal

József főherczeg †	523
Az alsó erdészeti szakoktatás. Irta: <i>Roth Gyula</i> , m. kir. erdész	525
A szarvasgomba tenyésztése. Irta: <i>Szöts Károly</i> , ny. m. kir. főerdész	582
EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK: I. Az Országos Erdészeti Egyesület 1905. évi június hó 28-án tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve	594
II. Pályázat erdészeti ösztöndíjakra	605
IRODALOM: I. Lapszemle: A fokozatos felujtító vágás elméletéből és gyakorlatából	607
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK: Felhívás a folyó év őszén tartandó erdészeti államvizsga tárgyában	610
KÜLÖNFÉLÉK: Arad, Hunyad, Krassó-Szörény és Temes vármegyéek erdészeti egyesülete. — Fiatal fenyőültetvényeknek az apró, káros rovarok ellen való megvédése. — Faarak és faeladások 1905. első felében. — A szarajevói „Magyar Egyesület“	611
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	614
Egyesületi hirdetések	616
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések (1905. évi június hóban)	619
Hirdetések	I—XVIII

Ficker Ferdinand
fegyvergyáros
Weipert, Erzgebirge.

S állit elismert minőségű, csakis elsőrendű
vadászfegyvereket ravaszszal vagy anélkül.
A legújabb és minden kulturállamban szaba-
dalmazott önműködő patroneltávolítóval ellátott
különleges hármas fegyver feltalálója és szá-
badalom tulajdonosa. — Számos más szába-
dalom tulajdonosa. — Kimerítő leírások és
árlapok ingyen és bérmentve. (6—1)

Bámulatos eredményt

érnek el a fáczán felnevelésével azok a fáczántenyésztők, kik

Fattinger husrostos fáczáneledelt **használnak etetésre.**

Míg más takarmányozásnál emésztési zavarok és az egészségre más ártalmas betegségek csaknem kikerülhetetlenek, a Fattinger-féle husrostos fáczáneledel használatánál a fiatal fáczánok mindig egészségesek maradnak s rövid idő alatt bámulatos jól és erősen fejlődnek. E mellett a fáczánok a Fattinger-féle husrostos fáczáneledelt igen szeretik, nem szükséges semmi körülményes előkészület és igen jól eltartható sokáig. A Fattinger-féle husrostos fáczáneledel felülmulhatatlan tápláló értéke a fiatal fáczánok czélszerű és a szervezetnek megfelelő összeállításán és könnyű emészthetőségén alapszik. Ezenkívül ezen észszerű eledel sokkal olcsóbb, mint bármely más eledel. — 50 kg. 23 kor., 5 kg. bérmentve 3 kor. — Fattinger husrostos fáczáneledel két fajban állittatik elő: I. faj fáczánsibék, II. faj öregebb fáczánok és foglyok részére. — Kimerítő prospektusokat és árlapokat Fattinger-féle más, évek óta bevált eledelről kutyák, szárnyasok, pisztráng, ponty, minden faj madár, sertés stb. részére ingyen és bérmentve küldi **Fattinger & Co. állateledel-gyára Wien-Wieden.** — Több mint 200 első díj. — Minden utánzat értéktelen.

„Waldheil“ favédőeszköz.

Kipróbált saját találmány. — Német birodalmi szab. 150561. sz. — Magyar szab. 30369. sz.

Feltétlenül biztos hatásu, legegyszerűbb eszköz, bármily fiatal erdőtelepítvény megvédésére

a vad lerágása ellen.

☛ Megrendelés német nyelven. ☛

Póstacsomag 3000 védővel 7—8 márka utánvét
mellett. Leírás díjmentesen.

A. Thomée

Waldgut Lengelsen bei Werdohl, Westfalen.